

รายงานประจำปี ๒๕๕๓

ศาลรัฐธรรมนูญ

รายงานประจำปี ๒๕๕๓

ศาลรัฐธรรมนูญ

วิสัยทัศน์

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นสถาบันหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีรัฐธรรมนูญเพื่อรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แก้ไขเยียวยาปัญหาในการใช้รัฐธรรมนูญและสร้างความก้าวหน้าในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งให้เกิดบรรทัดฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน การสร้างความถูกต้องเป็นธรรมของระบบนิติรัฐและรักษาความชอบธรรมของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

พันธกิจ

1. การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับ และภายหลังที่กฎหมายใช้บังคับ
2. วางหลักกฎหมายในคดีรัฐธรรมนูญให้เป็นบรรทัดฐานและให้ความกระจ่างชัดเกี่ยวกับบทบัญญัติในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ
3. การควบคุมความชอบธรรมและความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
4. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน
5. การแก้ไขและเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้รัฐธรรมนูญ
6. การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

คำนำ

ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงมีพันธกิจเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในส่วนของภารกิจที่เพิ่มขึ้นในด้านการคุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถตรวจสอบเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดได้เพิ่มขึ้น

การปฏิบัติงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในรอบปี ๒๕๕๓ ได้ดำเนินการเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยวินิจฉัยคดีด้วยความยุติธรรมและรวดเร็ว พร้อมทั้งให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสนับสนุนกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีและพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาการ

รายงานประจำปี ๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้รวบรวมและประมวลผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ประชาชนได้รับทราบ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

หน้า

คำนำ ๖

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑-๒๑

คณะผู้บริหาร / ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ๒๓-๗๗

ส่วนที่ ๑ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ๗๙-๑๑๒

๑. ศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๒ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๓ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๔ แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ

๒. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๒ พันธกิจสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๓ โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๔ อัตรากำลังของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๒ ผลการปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๑๓-๒๙๖

๑. การพิจารณาวินิจฉัยคดี

๒. การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาสู่ระดับสากล

๓. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

๔. การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

๕. การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๖. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร

ส่วนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ ๒๙๗-๓๐๘

ส่วนที่ ๔ รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน ๓๐๙-๓๓๘

- งบแสดงฐานะทางการเงิน
- งบแสดงผลการดำเนินงาน
- งบกระแสเงินสด

คณะตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัช ชลวร
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรัญ ภักดีธนากุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนุรักษ์ มาประณีต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายเฉลิมพล เอกอุรุ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะผู้บริหาร
ข้าราชการ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายเชาวนะ ไตรมาศ
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายสนิท จรอนันต์
ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้าราชการสำนักงานระดับผู้บริหาร

นายนภดล ช. สรพงษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นายพิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

ข้าราชการสำนักงานระดับผู้บริหาร

นายสาโรช โชติพันธุ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางจริยา อัศวรักษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางจินตนาพร คงธเนศ
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน 8 ว.

นางวิภาวรรณ หะวานนท์
ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ
รกน. ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางสาววราภรณ์ อมราพิทักษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและกฎหมาย
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในการกิจ
ตามที่เลขาธิการสำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล
พอ. สำนักอำนวยการศาลรัฐธรรมนูญ
รกน. ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นายธีรพงษ์ ธิติธางกูร
ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาบุคลากรและระเบียบ
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจ
ตามที่เลขาธิการสำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

นายนนท์นิพัทธ์ โพธิ์เดชธำรง
ผู้อำนวยการส่วนบริหารและพัฒนาบุคคล
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ใน
ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว.
กลุ่มงานคดี 5

ข้าราชการสำนักงานระดับผู้บริหาร

นางอัจฉรียา อนันตพงศ์
ผู้อำนวยการส่วนการคลังและพัสดุ

นายบุญเสริม นาคสาร
ผู้อำนวยการส่วนประชาสัมพันธ์
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการ
ส่วนบริหารและพัฒนาบุคคล

นายชาญฉกรรจ์ วีระขจร
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ

นางนันท์นภัส ปัญญวานันท์
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8 ช่วยราชการ
และปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการ
ส่วนสารนิเทศ ศูนย์เทคโนโลยีและ
ข้อมูลสารสนเทศ

ข้าราชการสำนักงานระดับผู้บริหาร

นายเฉลิมวุฒิ รัตนารังสรรค์
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8
รกน. ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน

พันจ่าโท ชวลิต ศรีโฉมงาม
ผู้อำนวยการส่วนสารนิเทศ
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว. กลุ่มงานคดี 6

นายสมฤทธิ์ ไชยวงศ์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 1

ว่าที่เรือตรี ดิเรก สุขสว่าง
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 2

พันโท ภาคภูมิ ศิลารัตน์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 3

นายกมล โสตถิโกคา
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 4

นายสำราญ นาบุตร
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 5

นายสิทธิพร เศาภายน
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 6

นางสาววนิดา ไชยชเนตรตี
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 7

นายกาญจน์ วรกุล
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 8
ช่วยราชการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายมนตรี กนกวารี
ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานสัมมนา
และเผยแพร่กฎหมายรัฐธรรมนูญ

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 8 5 6

นายนภดล ช. สรพงษ์ 1
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นายพิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์ 2
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นายสาโรช โชติพันธุ์ 3
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางจริยา อัศวรักษ์ 4
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล 5
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ
รกน. ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางวิภาวรรณ หะวานนท์ 6
ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ
รกน. ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางสาวนงค์นภัส หงษ์ร่อน 7
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

นางสาวศิรประภาพร บุญเย็น 8
พนักงานธุรการทั่วไป

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

4 9 5 7 2

นางวิภาวรรณ หะวานนท์ 1
ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ
รกน. ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

นางสาวสาวิตรี อมรตานนท์ 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8

นายคันธนิตย์ กาญจนารักษ์ 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นายสมพงษ์ กลีบสวัสดิ์ 4
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางสาววัลภา ทิพพะพาทย์ 5
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาวอังคณา ศิลปชัย 6
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางสาวรุ่งอรุณ ทับทิมหิน 7
พนักงานบริการ

นางสาวอริตา เจริญสุข 8
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาวพนิดา สนธิรัตน์ 9
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาวปนัดดา ศรีตรีเวทน์ 10
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ

10 8 5 3 1

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 2

1

นางจินตนาพร คงธเนศ 1
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน 8 ว.

นางพรพิไล เดี่ยววาณิชย์ 2
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน 7 ว.

นายจักรกฤษณ์ คนขยัน 3
เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานตรวจสอบภายใน

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายสัมฤทธิ์ ไชยวงค์ 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 1

นางสาวธาริณี มณีรอด 2
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 7 ว.

นางสาวไปรยา ทัศนสกุล 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 6 ว.

นายภัทรพงษ์พันธ์ ศรีสะอาด 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

2 4 3
1

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 4 2
1

ว่าที่เรือตรี ดิเรก สุขสว่าง 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 2

นายธรรมรงค์ จันทร์ดำ 2
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

นางสาววรรณกา โพธิ์สุวรรณ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายสุนาถ คเณศโภคิน 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พันโท ภาคภูมิ ศิลารัตน์ 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 3

นางสาวรุ่มปรางค์ สวมประคำ 2
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 7 ว.

นางพุสดี เรืองรัตนภูมิ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

นายพงศ์ภัทร เพียรรุ่งโรจน์ 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

2 4 3
1

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

5 4 3
2 1

นายกมล โสตถิโภคา 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 4

นางสาวสุวัชรี เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว.

นายกล้า สมุทวณิช 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

นายเถกิงเกียรติ จันทร์พูล 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายปฐมพงษ์ คำเขียว 5
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายสำราญ นาบุตร 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 5

นายนนท์นิพันธ์ โพธิ์เดชธำรง 2
ผู้อำนวยการส่วนบริหารและพัฒนาบุคคล
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่
ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว. กลุ่มงานคดี 5

นายเอกณรงค์ เฉิดพันธ์ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายชัยธร หัตถกรรม 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายพงศ์สิทธิ์ นฤนรกุลโสภิต 5
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

4 3 5
2 1

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 4
2 1

นายสิทธิพร เศาภายน 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 6

พันจ่าโท ชวลิต ศรีโฉมงาม 2
ผู้อำนวยการส่วนสารนิเทศ
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว. กลุ่มงานคดี 6

นายภาณุมาศ ชัดประเสริฐ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 6 ว.

นายอรรถวุฒิ รัตนสุภา 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาววนิดา ไชยชเนตรตี 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 7

นายบท นามบุตร 2
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว.

นายอดิเทพ อุยยะพัฒน์ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 8 ว.

นางศรัณยา วีระกรพานิช 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 6 ว.

นางสาววรรณา สุพรรณธะริดา 5
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

5 3 4
2 1

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 4 5

2 1

นายกาญจน์ วรกุล 1
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 8

นายภาสพงษ์ เรณุมาศ 2
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 7 ว.

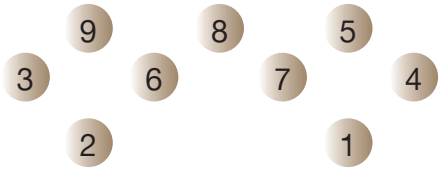
นางสาวพรพินี ปลูกเจริญ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

นายจิรัฏฐ์ องศุลาภะ 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นางสาวศัลยา ชาญศรีสมุทร 5
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายนนท์นิพัทธ์ โพธิ์เดชธำรง 1
ผู้อำนวยการส่วนบริหารและพัฒนาบุคคล
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่
ศาลรัฐธรรมนูญ ๘ ว. กลุ่มงานคดี 5

นายธนวินท์ ณ เชียงใหม่ 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8

นางอรรถพร เลาหสุรโยธิน 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8

นางสาววรรัตน์ ศรีสิยวรรณ 4
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นายวัชรพงษ์ ใจสุทธิ์ 5
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางวรรณา แก้วปิ่นทอง 6
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางสานิตา ทศวิภาค 7
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นายนิติกร จิรฐิติกาลกิจ 8
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3

นายสุเมธ สุระเสียง 9
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

20 21 19 13 24 18 14 23
7 5 6 2

นางอัจฉรียา อนันตพงศ์ 1
ผู้อำนวยการส่วนการคลังและพัสดุ
(เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8 บก.)

นางพรพิมล นิลทจันทร์ 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8

นางสาวสิริยา หอมสุวรรณ 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางพจนพร ทวนทอง 4
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นายอาทินนท์ สมัครการ 5
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางกิ่งกาญจน์ ศรีแก้ว 6
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางสาวสุพิชฌาย์ เรืองแจ้ง 7
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางบุศรา เทียนดี 8
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นายจุณเกียรติ แสงประทุม 9
พนักงานขับรถยนต์

นายวิเชียร ภาโนมัย 10
พนักงานขับรถยนต์ประจำตำแหน่ง

นายสุรชาติ ภูเดชศิริ 11
พนักงานขับรถยนต์

นายเฉลิม หงษ์ร่อน 12
พนักงานขับรถยนต์

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

11 12 15 16 9 10 17 22
1 3 4 8

นายสุนทร พันธุ์มลฑา 13
พนักงานขับรถยนต์

นายสาลิกา เข็มทอง 14
พนักงานขับรถยนต์ประจำตำแหน่ง

นายชูชาติ เอี่ยมสอาด 15
พนักงานขับรถยนต์

นายวินัย ใจดี 16
พนักงานขับรถยนต์

นายสมพร ทองปานดี 17
พนักงานขับรถยนต์

นายศิลากาณ แพรัตน์ 18
พนักงานขับรถยนต์

นายพรชัย อ่วมทรัพย์ 19
พนักงานขับรถยนต์

นางสาวศุภรา บุรุษชาติ 20
พนักงานธุรการทั่วไป

นายนรา พันธ์พืช 21
พนักงานขับรถยนต์ประจำตำแหน่ง

นางสาวพัชรินทร์ กาญจนซิม 22
พนักงานธุรการทั่วไป

นายวิสาร บุญมาศ 23
พนักงานขับรถยนต์

นายประสิทธิชัย แสงประทุม 24
ส่วนการคลังและพัสดุ

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

4 5 6 8 3 7
2 1

นายบุญเสริม นาคสาร 1
ผู้อำนวยการส่วนประชาสัมพันธ์
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการ
ส่วนบริหารงานและพัฒนาบุคคล

นายพาณินทร์ วัชราภัย 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางสาวนฤมล รัตนทากูล 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางสาวกนกวรรณ ชมะโชติ 4
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางสาวธันยพร พรมสอน 5
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

นางสาวรุจิรา เหล่าเลิศฤทธิ์ 6
พนักงานธุรการทั่วไป

นายบัญญัติ จรูญไชยพิพัฒน์ 7
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนประชาสัมพันธ์

นางสาวภัทร์มณี สิงหวิริยะ 8
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนประชาสัมพันธ์

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 4 5 6 7
2 1

นายชาญฉกรรจ์ วีระขจร 1
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ

นายอดิศักดิ์ ธรรมการุณย์ 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8

นางพจีกานต์ สวัตติวงศ์ 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นายชลธี จาตุรนต์รัศมี 4
เจ้าหน้าที่สนับสนุนระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

นางสาววารุณี ทิพพะพาทย์ 5
เจ้าหน้าที่สนับสนุนระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายณชพล พันธาสุ 6
เจ้าหน้าที่สนับสนุนระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายชยุติ บุญสมบัติ 7
เจ้าหน้าที่สนับสนุนระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

1 2 4 3

นายเฉลิมวุฒิ รัตนารังสรรค์ 1
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8
รกน. ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน

นางสาวณัฐชนก ลิกขะไชย 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางขมาภรณ์ บุญคุ้มฉิม 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางสาวพาติรัตน์ คงธเนศ 4
เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานช่วยอำนวยการส่วนนโยบายและแผน

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

5 3 4

2 1

นางนันท์นภัส ปัญญวานันท์ 1
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการส่วนสารนิเทศ

นางดวงชีวัน กาญจนารักษ์ 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางสาวกมลรส จันทรเจริญ 3
เจ้าหน้าที่พัฒนาทรัพยากรสารนิเทศห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาววาสิฏฐี อุดทา 4
เจ้าหน้าที่พัฒนาทรัพยากรสารนิเทศห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาวมะลิวัลย์ รัตนสุภา 5
เจ้าหน้าที่ส่วนสารนิเทศ

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3 7 15 8 9 10 5 2

นายมนตรี กนกวารี 1
ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์ 2
ผู้อำนวยการกลุ่มงานสัมมนาและเผยแพร่กฎหมายรัฐธรรมนูญ

นางสาวศิวาภรณ์ เฉลิมวงศ์ 3
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 6 ว.

นางสาวอัจฉราพร พรมุกดา 4
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 6 ว.

นายชลภูมิ เย็นทรวง 5
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 6 ว.

นายเวคิน รัตนาพันธุ์ 6
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

นางสาวสุมาภรณ์ ศรีม่วง 7
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 5

ว่าที่ร้อยตรี กัมพล อยู่มั่นธรรมา 8
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

11 16 12 13 6 4 14 1

นายวิศรุต คิดดี 9
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายเฉลิมชล เกษจุโลม 10
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3

นายฐิติพงศ์ ฤกษ์เย็น 11
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายเจนวิวัฒน์ ต้องประสงค์ 12
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายก้องเกียรติ สุระกา 13
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นางสาวณัฐิยา ศรศักดา 14
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ 3

นายชูศักดิ์ โพธิ์คัง 15
พนักงานธุรการทั่วไป

นายนันทเดช พงศ์ถาวราเดช 16
เจ้าหน้าที่พัฒนาและสนันสนุนงานจัดทำวารสารศาลรัฐธรรมนูญ

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

11 12 13 14 3 8 15 2

นายถวัลย์ โพธิ์คัง 1
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

นางสาววลัยพร สุขศรี 2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางสาวอังคณา ศิลปะชัย 3
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

นางจินตนา ราชนิยม 4
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

นายจตุพร ปราดเปรื่องเวทย์ 5
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

นายวีรพงษ์ พักตร์พ่อง 6
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

นางสิรินดา โชติพันธุ์ 7
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5

นายมนู แสงสว่าง 8
พนักงานธุรการทั่วไป

ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

5 6 10 16 17 4 9 7 1

นางณัฐพร ชูเมือง 9
พนักงานธุรการทั่วไป

นางน้อมชณก ดาแก้ว 10
พนักงานบริการ

นางสาววรินทร ทองสอน 11
เจ้าหน้าที่พัฒนาและสนับสนุนการบริหารงานสารบบคดี

นางสาวลักษณ์สุนันพร ศรีสัจจา 12
เจ้าหน้าที่รับโทรศัพท์

นางสาวนวกชมณ พรอ่วม 13
เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลของงานสารบรรณสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นางจริยา กลีบสวัสดิ์ 14
เจ้าหน้าที่สนับสนุนการบริหารงานสารบบคดี

นายกนก โสวจันทร์ 15
เจ้าหน้าที่สนับสนุนการบริหารงานสารบบคดี

นางสาวชุติมา คนขยัน 16
พนักงานธุรการทั่วไป

นางสาววรรณนภา อินทุวานิชย์ 17
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๑

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่

โครงสร้าง
และอำนาจหน้าที่

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่

๑. ศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย โดยมีสถานะเป็นองค์กรศาล ต่อมาเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้สิ้นสุดลงอันเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่อีกครั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก ๘ คน รวมเป็น ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

๑.๑.๑ ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๓ คน

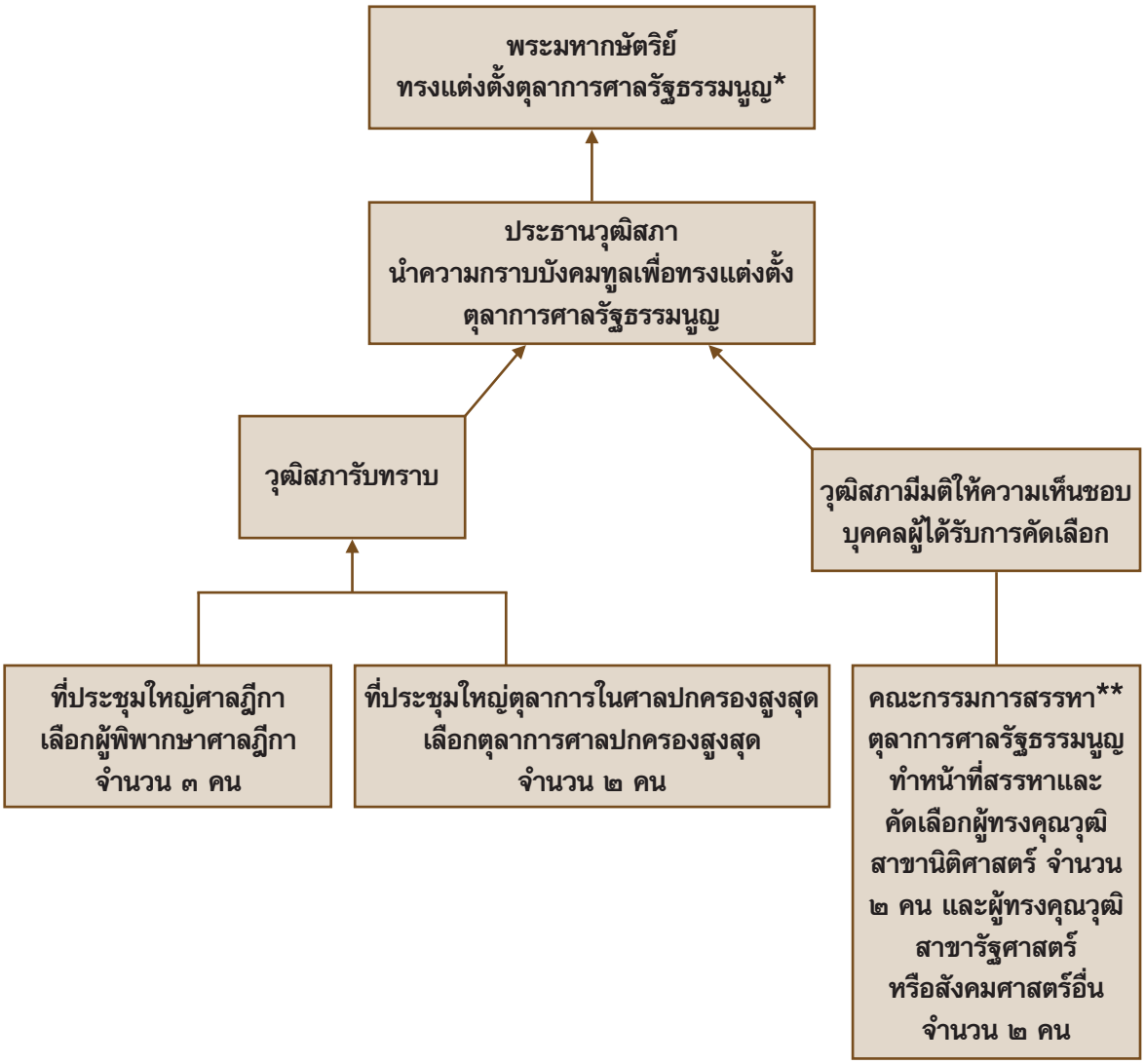
(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๒ คน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

ในกรณีที่ไม่มีผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี

๑.๑.๒ กระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

* - ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๙ คน ประชุมและคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๙ ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

** - คณะกรรมการสรรหาจำนวน ๕ คน ประกอบด้วย
๑. ประธานศาลฎีกา
๒. ประธานศาลปกครองสูงสุด
๓. ประธานสภาผู้แทนราษฎร
๔. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
๕. ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๑ คน

๑.๒ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่อื่น ดังนี้

๑.๒.๑ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่จะประกาศใช้บังคับมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๑) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๔๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้แตกต่างจากการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติทั่วไป คือ ก่อนที่จะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นบทบังคับว่าต้องส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มี ๙ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติ (มาตรา ๑๕๔) ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันและก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่งนั้น ถ้า

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว **มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้** หรือ**กระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้** ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว**มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้** หรือ**กระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้** ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้แต่ไม่เป็นสาระสำคัญให้เฉพาะข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นยังสามารถประกาศใช้บังคับได้

๓) การพิจารณาวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๕๕)

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมิได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของทั้งสองสภา ในกรณียื่นเรื่องเสนอให้พิจารณาร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

๔) การพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติว่ามีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ (มาตรา ๑๔๙)

รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการตราพระราชบัญญัติว่าต้องเริ่มต้นเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วจึงเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อย่างไรก็ดี ในขั้นตอนนี้หากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรถือว่าวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและต้องส่งกลับคืนให้สภาผู้แทนราษฎร หรือหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้นแต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไข และต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาแล้ว

แต่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ในกรณีเช่นนี้ถือว่ามีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อระยะเวลา ๑๘๐ วันได้ล่วงพ้นไปแล้ว (เว้นแต่จะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรอาจยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที) ดังนั้น ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติไว้นี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๙ ห้ามมิให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามที่บัญญัติไว้

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

อนึ่ง การห้ามมิให้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้นำมาบังคับใช้กับการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

๑.๒.๒ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว

กรณีที่พระราชบัญญัติได้ประกาศใช้บังคับแล้ว หากต่อมาปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมายนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการควบคุมกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้มีช่องทางการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ๔ กรณี คือ

๑) การพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๑๑)

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น และไม่ว่าคดีจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาลใดก็ตาม หากศาลเห็นเองหรือคู่ความ (โจทก์-จำเลย หรือผู้ฟ้อง-ผู้ถูกฟ้อง) ในคดีนั้นโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ในกรณีนี้ศาลสามารถพิจารณาต่อไปได้แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ หมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ

ซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๒) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ (มาตรา ๒๔๕)

การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีในศาลก่อนเหมือนกับกรณีตาม ๑) การเสนอเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยหลักการแล้วเป็นกรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียน

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น มีความหมายเดียวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ๑) ซึ่งหมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๓) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้เสนอ (มาตรา ๒๕๗)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า **บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ** โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น มีความหมายเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วตาม ๑) และ ๒) กล่าวคือเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๔) การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๑๒)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาล

รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทเฉพาะกาลให้ศาลรัฐธรรมนูญออกเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้ออก “ข้อกำหนด ฯ” มาใช้บังคับแล้ว ซึ่งตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒ บัญญัติว่า

“ข้อ ๒๑ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

“ข้อ ๒๒ การยื่นคำร้องของบุคคลตามข้อ ๒๑ นอกจากต้องดำเนินการตามข้อ ๑๘ แล้ว ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย”

ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การใช้สิทธิของบุคคลในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว หมายความว่า หากบุคคลใดสามารถใช้สิทธิทางศาลตาม ๑) หรือสามารถใช้สิทธิโดยการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตาม ๒) หรือสามารถใช้สิทธิโดยการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตาม ๓) ได้ บุคคลนั้นจะต้องใช้สิทธิตามช่องทางนั้นก่อน เมื่อไม่สามารถใช้สิทธิตามช่องทางนั้นได้แล้วจึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๓ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด (มาตรา ๑๘๔)

การตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัตินั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขไว้ดังนี้

๑) ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ

๒) การตราพระราชกำหนดตาม ๑) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

เมื่อพระราชกำหนดมีผลใช้บังคับแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต่อไป และในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภายังไม่ได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ๑) และ ๒) และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

๑.๒.๔ การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ กระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ (มาตรา ๑๖๘)

รัฐธรรมนูญกำหนดมาตรการเพื่อตรวจสอบกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และหากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายจะทำให้การเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป

๑.๒.๕ การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๑๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้ “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” มี ๒ ประเภท ดังนี้

๑) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มี ๔ องค์กร คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มี ๓ องค์กร คือ องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น ต้องเป็นปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และต้องเป็นความขัดแย้งระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปเท่านั้น มิใช่กรณีการมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งว่ามีอำนาจกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือไม่

๑.๒.๖ การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมือง การพิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๑) การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ (มาตรา ๖๕)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง มีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อันเป็นการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยเหนือประโยชน์ของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ สำหรับการพิจารณาวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่นั้น เป็นการคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองและประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือการกำหนดข้อบังคับของพรรคการเมืองจึงต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) การพิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (มาตรา ๑๐๖ (๗))

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง (ซึ่งมีผลให้ต้องสิ้นสุดการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย) มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคัดค้านว่ามติของพรรคการเมืองดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงถือว่าเป็นการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทย

๓) การพิจารณาวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๗)

ผู้ที่ทราบว่าบุคคลใดหรือพรรคการเมืองใดกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำเช่นว่านั้น หรืออาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ ได้กำหนดมาตรการเพื่อปกป้องคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่มีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้ถือว่าบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

๑.๒.๗ การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง

๑) การวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๙๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๐๖ (๓))

(๒) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๓) มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๒)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ หรือ มาตรา ๒๖๖)

(๕) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้

ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติคัดค้านว่ามติดังกล่าวจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามอุทธรณ์ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติดังกล่าวมีลักษณะต้องอุทธรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๗))

(๖) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น (มาตรา ๑๐๖ (๘))

(๗) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๖ (๑๐))

(๘) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา ๑๐๖ (๑๑))

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๑๙ (๓))

(๒) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือมีสิทธิได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๕)

(๓) เป็นรัฐมนตรี เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๑๖ หรือมาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖)

(๔) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๙ (๗))

(๕) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา ๑๑๙ (๘))

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตน

เป็นสมาชิกและให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนี้ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าว ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๒) การวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา ๑๘๒)

ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๘๒ (๒))

(๒) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา ๑๘๒ (๓))

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๔)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือกระทำการต้องห้ามในการเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙)

(๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงในกรณีที่นายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่าแปดปี (มาตรา ๑๗๑ วรรคสี่)

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใดสิ้นสุดลงหรือไม่ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วยเช่นเดียวกับ ๑)

๓) การวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ (มาตรา ๒๓๓)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามมาตรา ๒๓๐ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

การขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม หรือการกระทำอันต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งมีดังนี้

(๑) กรรมการการเลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ (มาตรา ๒๓๐ (๑))

(๒) กรรมการการเลือกตั้งต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (มาตรา ๒๓๐ (๒))

(๓) ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ (๑) (๔) (๕) และ (๖) (มาตรา ๒๓๐ (๓))

(๔) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๒๓๐ (๔))

(๕) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (มาตรา ๒๐๗ (๑))

(๖) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา ๒๐๗ (๒))

(๗) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (มาตรา ๒๐๗ (๓))

(๘) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด (มาตรา ๒๐๗ (๔))

๑.๒.๘ การวินิจฉัยหนังสือสนธิสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้อำนาจกับศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดที่ฝ่ายบริหารทำความตกลงกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคสอง ซึ่งหนังสือสัญญาดังกล่าวได้แก่

๑) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย

๒) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ

๓) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา

๔) หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง

๕) หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หากเห็นว่าหนังสือสัญญาใดเป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือ

ประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่าหนังสือสัญญาดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก

๑.๒.๙ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มี ๘ ประการดังนี้

๑) การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง (มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔)

ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน อาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

๒) การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงชื่อ อาชีพ ที่อยู่และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้จดแจ้งไว้กับนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง (มาตรา ๔๑)

หัวหน้าพรรคการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของนายทะเบียนที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมี ๓ กรณี คือ กรณีแรก การขอเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง กรณีที่สอง การขอเปลี่ยนแปลงชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้จดแจ้งไว้กับนายทะเบียน และกรณีที่สาม การขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ในกรณีเช่นว่านี้ หัวหน้าพรรคการเมืองดังกล่าวอาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้น

๓) การวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๓๓)

สมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

นอกจากนี้ มติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ ถือว่าเป็นมติหรือข้อบังคับที่ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังหมายถึง ข้อบังคับพรรคการเมืองที่มีข้อกำหนดให้ดำเนินการทางวินัยหรือจรรยาบรรณ โดยมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยหรือจรรยาบรรณมีโอกาสรู้ข้อกล่าวหาและแก้ข้อกล่าวหาได้ตามสมควร หรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่มีข้อกำหนดให้มีการดำเนินการเพื่อให้สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากสมาชิกภาพของพรรคการเมือง เพราะเหตุที่สมาชิกผู้นั้นลงมติหรือไม่ลงมติในสภาผู้แทนราษฎรหรือในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา หรือกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ นี้ เป็นบทบัญญัติที่ขยายรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ตาม ๑)

๔) การวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๒๐ (๔))

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมืองเพราะกระทำผิดวินัยหรือจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุร้ายแรงอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ (๔) สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติเพื่อคัดค้านว่ามติดังกล่าวขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการอุทธรณ์ดังกล่าวให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ นี้ เป็นบทบัญญัติที่ขยายรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ตาม ๑.๒.๗ ๑) (๕)

๕) การวินิจฉัยให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมือง หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง (มาตรา ๓๑)

เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑ กำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง ผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

๖) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง (มาตรา ๙๑)

พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองใด แต่ปรากฏว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

(๒) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(๓) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคนเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี

(๔) ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมิได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุดังกล่าวให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพ เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียนไม่เป็นไปตามเหตุของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ. ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นอาจยื่นคำร้อง

ต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกการประกาศได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มิให้นำความในมาตรา ๙๑ นี้มาใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๗) การวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมือง (มาตรา ๙๓ หรือมาตรา ๙๔)

การพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีเกี่ยวกับการบริหารจัดการของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙๓ และกรณีเกี่ยวกับการกระทำของพรรคการเมืองที่มีผลกระทบต่อการปกครองหรือความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา ๙๔

เหตุของการยุบพรรคการเมืองซึ่งต้องมีการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองกรณีการบริหารจัดการของพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๓ มี ๓ กรณี กรณีแรกคือ กรณีที่พรรคการเมืองมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ กรณีที่สองคือ กรณีที่พรรคการเมืองใดไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาแจ้งให้นายทะเบียนทราบ (มาตรา ๔๒ วรรคสอง) และกรณีที่สามคือ กรณีที่พรรคการเมืองไม่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๘๒)

เหตุของการยุบพรรคการเมืองซึ่งต้องมีการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองกรณีการกระทำของพรรคการเมืองมีผลกระทบต่อการปกครองและความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๙๔ มีดังนี้

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการดังกล่าว

(๒) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๓) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

(๔) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

(๕) พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วน้อยกว่าห้าปีเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง (มาตรา ๒๑) หรือพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (มาตรา ๔๓) หรือพรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๖๕) หรือพรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคจากผู้ใดเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ (มาตรา ๖๖) หรือพรรคการเมืองรับบริจาคเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจากบุคคล องค์การ หรือนิติบุคคลตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติห้ามไว้หรือตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๖๙) หรือพรรคการเมืองหรือผู้ใดสมคบรู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใดดำเนินการใดเพื่อให้บุคคลอื่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งหลงเชื่อหรือเข้าใจว่าพรรคการเมืองอื่น หรือบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยปราศจากมูลความจริง (มาตรา ๑๐๔)

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐาน เมื่ออัยการสูงสุดได้รับแจ้งให้พิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้นายทะเบียนตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่แต่งตั้งคณะทำงาน ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเอง

หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุดขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราวก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕

๔) การวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง (มาตรา ๙๘)

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมือง (มาตรา ๘๒) หรือเหตุของการยุบพรรคการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๙๔) และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนร่วมรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้ง หรือแก้ไขการกระทำดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

๑.๒.๑๐ อำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยคดี ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดองค์กร และพระราชบัญญัติที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๙ (๓) และมาตรา ๑๔๒ (๓)

๑.๒.๑๑ อำนาจหน้าที่ในการเสนอคำแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อคณะกรรมาธิการได้โดยตรง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรค ๙ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถเสนอคำแปรญัตติต่อคณะกรรมาธิการในการพัฒนางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณได้โดยตรง หากเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้นั้นไม่เพียงพอ

๑.๒.๑๒ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกระเบียบ หรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้ออกระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๔ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยข่าวสารทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

๑.๒.๑๓ อำนาจหน้าที่ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ (๓) ประกอบมาตรา ๓๐๐ วรรค ๕ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ โดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเข้าสู่รัฐสภาแล้ว ขณะนี้ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓) อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรค ๕ ออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ บังคับใช้ไปพลางก่อน

๑.๓ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรค ๖ บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และบทเฉพาะกาล ตามมาตรา ๓๐๐ วรรค ๕ บัญญัติว่า “ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

ในปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้ออก “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐” ใช้บังคับแล้ว (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอน ๙๖ ก วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๐)

กระบวนพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ มีขั้นตอนดังนี้

วิธีพิจารณาตามที่กำหนดใน “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐” ให้ใช้ระบบไต่สวน วิธีพิจารณาใดซึ่งข้อกำหนดนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้และไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๖)

๑.๓.๑ การรับคำร้อง

คำร้องที่จะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับ (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง และ (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประจำคดีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นเจ้าของสำนวน เว้นแต่กรณีการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๑๗ (๕) หรือกรณีการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมาธิการ มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๑๗ (๙) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๕) ในกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

๑.๓.๒ การพิจารณาคำร้อง

เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประจำคดีได้ตรวจคำร้องแล้ว มีความเห็นได้ ๒ กรณี ดังนี้

- กรณีมีความเห็นว่ารับคำร้อง จะมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคแรก)
- กรณีที่มีความเห็นว่าควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ตุลาการประจำคดีเสนอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น และหากศาลรัฐธรรมนูญเห็นพ้องด้วยก็ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคสอง) แต่ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดี ก็ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคสาม)

๑.๓.๓ การแจ้งผู้ร้องและส่งสำเนาคำร้องให้แก่ผู้ถูกร้อง

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้วให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด และในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๙)

๑.๓.๔ การพิจารณาคดี

“การพิจารณาคดี” ตามคำนิยามในข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔ หมายถึง การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

๑) การไต่สวน หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔) โดยมีหลักการที่สำคัญดังนี้

(๑) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย กล่าวคือ การไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ และให้ปิดประกาศวันเวลาไต่สวนทุกครั้งไว้ ณ ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๒)

(๒) การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐาน

- คู่กรณีมีสิทธิอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด โดยให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแสดงเหตุผล ความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และพยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๓)

- เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน และก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานดังกล่าวไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลรัฐธรรมนูญ และหากคู่กรณีจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมภายหลังการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้นจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ขอต้องแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๔)

- ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานทั้งหมดยื่นต่อศาล เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว โดยศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการประจำคดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจะสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วจดบันทึกรายงานการพิจารณาคดีไว้ เมื่อเสร็จแล้วศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดวันนัดสืบพยาน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๕)

- การไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญ ให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนด และให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๖) ในการไต่สวนของศาล หากศาลเห็นว่าคดีใดมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๗) การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น และให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง โดยก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๘)

(๓) การให้โอกาสคู่กรณีสืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาล กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยระบบการประชุมทางวีดีทัศน์ได้ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๙)

(๔) การให้โอกาสคู่กรณีร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี โดยให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ศาลจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔๓)

๒) การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

- ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องจะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔๔)

- องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๔ วรรคแรก)

๑.๓.๕ การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

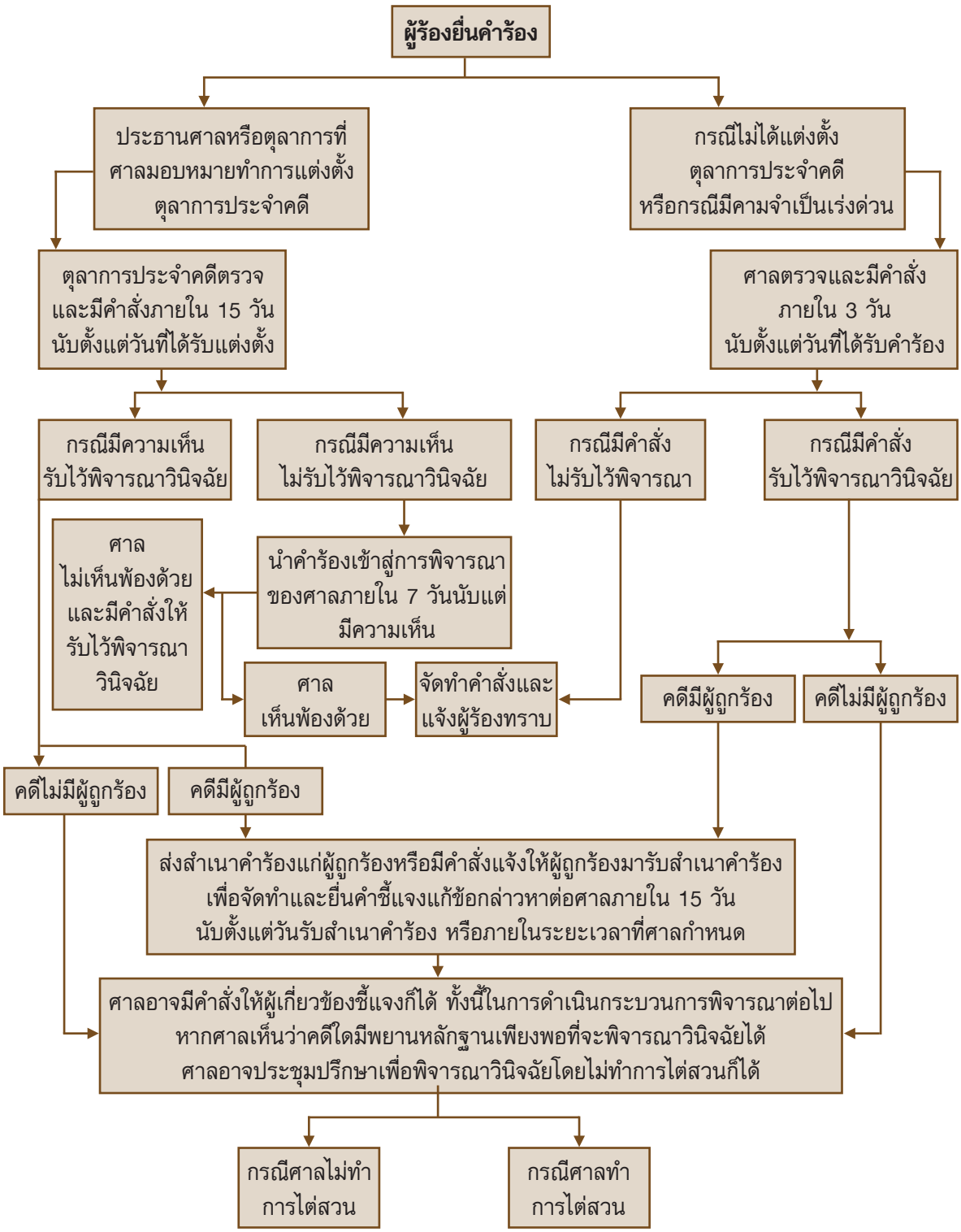
๑) องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๔)

๒) ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๔ วรรคแรก) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๓ วรรคแรก) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๔ วรรคสาม)

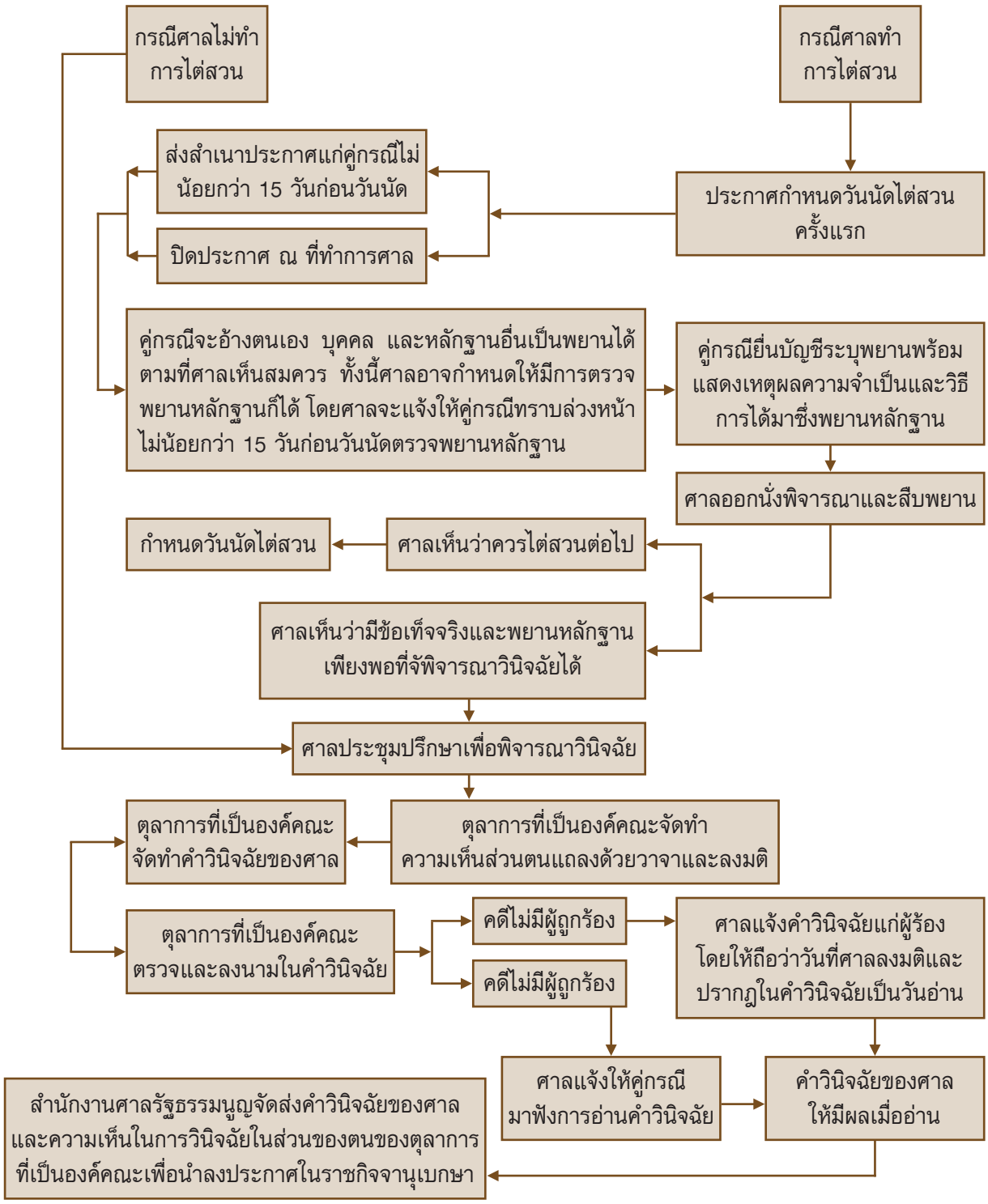
๓) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้มีผลในวันอ่าน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕ วรรคสอง) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕ วรรคสาม) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแก่ผู้ร้อง และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕ วรรคสี่)

๔) คำสั่งจำหน่ายคำร้อง และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๖ วรรคแรก)

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ
ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ
ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ (ต่อ)

๑.๔ แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔

๑.๔.๑ วิสัยทัศน์ (Vision)

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นสถาบันหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีรัฐธรรมนูญ เพื่อรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แก้ไขเยียวยาปัญหาในการใช้รัฐธรรมนูญและสร้างความก้าวหน้าในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งให้เกิดบรรทัดฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน การสร้างความถูกต้องเป็นธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐ และรักษาความชอบธรรมของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๔.๒ พันธกิจ (Mission)

(๑) การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับและภายหลังที่กฎหมายใช้บังคับ

(๒) วางหลักกฎหมายในคดีรัฐธรรมนูญให้เป็นบรรทัดฐานและให้ความกระจ่างชัดเกี่ยวกับบทบัญญัติในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

(๓) การควบคุมความชอบธรรมและความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๔) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน

(๕) การแก้ไขและเยียวยาปัญหาที่เกิดจากการใช้รัฐธรรมนูญ

(๖) การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

๑.๔.๓ เป้าประสงค์ (Goals)

เพื่อให้บรรลุพันธกิจดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดเป้าประสงค์ของการดำเนินงานไว้ดังนี้

(๑) เพื่อให้การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(๒) เพื่อพัฒนากระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๓) เพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และบุคลากรให้ได้คุณภาพและมาตรฐานในระดับเดียวกับองค์กรศาลรัฐธรรมนูญนานาประเทศ

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์หลักที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในการดำเนินงาน ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง : การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาคดีสู่ระดับสากล

ขอบเขต : เป็นยุทธศาสตร์หลักของศาลรัฐธรรมนูญ เน้นการสร้างความพร้อมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งการพัฒนาองค์กร บุคลากรและระบบการนั่งพิจารณาคดี เพื่อให้คู่กรณีได้รับการอำนวยความยุติธรรมจากศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาในศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินการ ดังนี้

(๑) พัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) พัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) พัฒนางานวิจัยในการสนับสนุนกระบวนการวินิจฉัยคดีและกิจการของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ยุทธศาสตร์ที่สอง : การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การพัฒนาประชาธิปไตยและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญ

ขอบเขต : การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตยถือเป็นภารกิจหลักเช่นเดียวกัน มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจในด้านสิทธิและวิธีรักษาสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนตามที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง ขณะเดียวกันประชาชนต้องทราบถึงภารกิจ หน้าที่ของศาลและช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามารับบริการด้านการอำนวยการความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการดำเนินงานในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงานดังนี้

(๑) เผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน

(๒) สร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และการพัฒนาประชาธิปไตย

(๓) พัฒนาการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ที่สาม : การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

ขอบเขต : พัฒนาระบบสนับสนุนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการแนวใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยในการดำเนินการ และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานขององค์กร โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงานดังนี้

(๑) เสริมสร้างวัฒนธรรมและสร้างค่านิยมร่วมขององค์กร โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization : LO)

(๒) พัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภายนอก

(๓) พัฒนานำระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงการบริหารจัดการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ

(๕) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่สี่ : การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ขอบเขต : พัฒนาทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านการปฏิบัติการ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลและหน่วยงานอื่น รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(๒) ริเริ่มให้มีการจัดตั้งองค์กรความร่วมมือกับภาคี หรือสมาคมระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ

๒. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๗ บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔ ดังนี้

“มาตรา ๔ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย”

๒.๒ พันธกิจของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ศึกษา วิเคราะห์ด้านคดีและกฎหมายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) ดำเนินงานอำนวยการงานศาลรัฐธรรมนูญตามกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) สนับสนุนด้านการศึกษาวิจัยทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และงานศาลรัฐธรรมนูญ

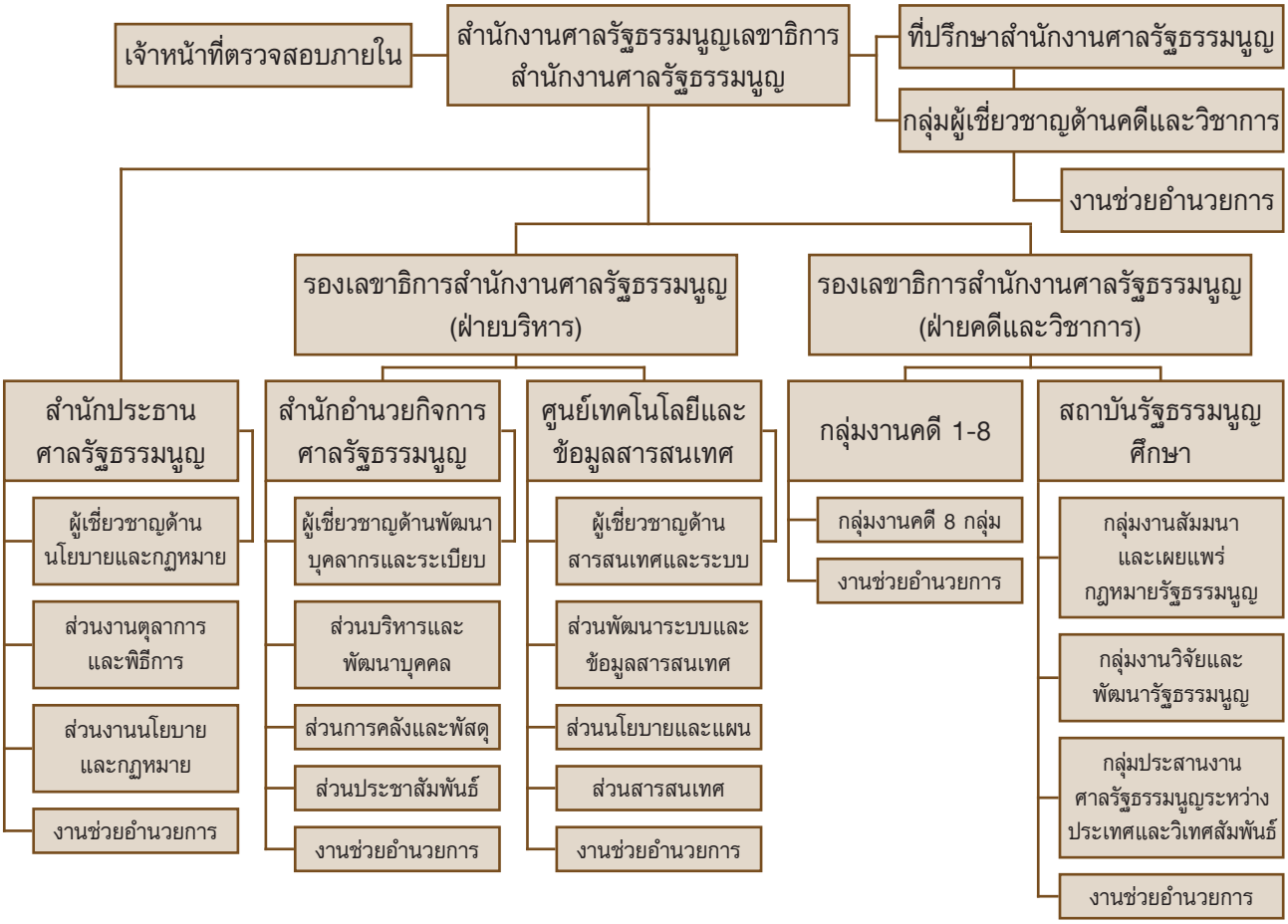
(๔) พัฒนาระบบบริหารจัดการสำนักงานและบุคลากร เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) เผยแพร่ ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ การศึกษาต่อสาธารณะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ งานศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินกิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๓ โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๗ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๒๘ ก ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗) ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ สำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ กลุ่มงานคดี ๑ – ๘ สำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๗

๒.๔ อัตรากำลังของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรเพื่อรองรับภารกิจในการสนับสนุนงานด้านพิจารณาวินิจฉัยคดี และงานบริหารด้านต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จนถึงปัจจุบัน (ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓) มีบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๑๖๓ คน ประกอบด้วย

๑) ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๑๖ คน จำแนกเป็น
- ๑.๑) นักบริหารงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓ คน
- ๑.๒) ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ คน
- ๑.๓) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน จำนวน ๒ คน

๑.๔) เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕๔ คน

๑.๕) เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป จำนวน ๕๖ คน

๒) ลูกจ้างประจำ จำนวน ๒๔ คน

๓) ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๒ คน

นอกจากนี้ยังมีลูกจ้างโครงการ จำนวน ๒๑ คน เพื่อรองรับภารกิจต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ หากจำแนกบุคลากรทั้งหมดของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๓ และเพศหญิง ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖๖ และหากจำแนกตามวุฒิการศึกษาปรากฏว่า บุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๑ ระดับปริญญาโท ๘๐.๒๘ ระดับปริญญาตรี ๔๓.๖๖ และต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๑๔.๐๘ ของจำนวนบุคลากรทั้งหมด

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามเพศ

ประเภทบุคลากร	ชาย	หญิง	รวม (คน)
ข้าราชการ	๖๔	๕๒	๑๑๖
ลูกจ้างประจำ	๑๖	๘	๒๔
ลูกจ้างชั่วคราว	-	๒	๒
รวม (คน)	**๘๐**	**๖๒**	**๑๔๒**

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ประเภทบุคลากร	จำนวน				รวม (คน)
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
ข้าราชการ	๒	๕๖	๕๕	๓	๑๑๖
ลูกจ้างประจำ	๑๘	๔	๒	-	๒๔
ลูกจ้างชั่วคราว	-	๒	-	-	๒
รวม (คน)	**๒๐**	**๖๒**	**๕๗**	**๓**	**๑๔๒**

ส่วนที่ ๒

ผลการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓

ผลการปฏิบัติราชการ
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓

ผลการปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓

ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการบริหารราชการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญระยะ ๕ ปี สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำแผนปฏิบัติการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผลการปฏิบัติราชการปี พ.ศ. ๒๕๕๓ สรุปได้ดังนี้

๑. การพิจารณาวินิจฉัยคดี

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีเรื่องที่เข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ รวมทั้งเรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑.๑ เรื่องที่รับเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๗๐ เรื่อง

(๑) เรื่องที่รับไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (ฟ้องตรง) จำนวน ๑๘ เรื่อง

(๒) เรื่องที่รับไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตราอื่น จำนวน ๕๒ เรื่อง

๑.๒ เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ เป็นคำวินิจฉัยและคำสั่ง จำนวน ๔๙ เรื่อง

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๖ เรื่อง

- เป็นเรื่องค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๕ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๗ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้พิจารณาในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๔ เรื่อง

(๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓๓ เรื่อง

- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๒ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๔ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๒๗ เรื่อง

๑.๓ เรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๒ เรื่อง

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๖ เรื่อง สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๓ เรื่องประธานวุฒิสภาส่งเรื่องของคณะกรรมการ การเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของนายสุรเดช จิรัฐิติเจริญ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๖) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๑ นายสุรเดช จิรัฐิติเจริญ ผู้ถูกร้อง ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรีในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑ และต่อมาผู้ถูกร้องได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรี ภายหลังจากการประกาศผลเลือกตั้ง นายเกษม มกราภิรมย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรี ได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งคัดค้านการประกาศผลการเลือกตั้งและคุณสมบัติของผู้ถูกร้องโดยกล่าวหาว่า ในขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรี ยังคงมีสถานภาพเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๖)

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับเรื่องร้องคัดค้านของนายเกษม มกราภิรมย์ เป็นเรื่องคัดค้าน และแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน โดยต่อมาคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกร้องได้เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๑ และได้ยื่นใบลาออกจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แต่ต่อมาพรรคประชาธิปัตย์ได้มีหนังสือ ที่ ปชป. ๔๖๐๐๓๑๔/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๖ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง แจ้งรายชื่อสมาชิกพรรคที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปี ปรากฏรายชื่อของผู้ถูกร้องในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ หน้าที่ ๔๗๓ ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แต่ไม่มีใบสมัครและไม่มีหลักฐานการลาออกจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์จนถึงปัจจุบัน ผู้ถูกร้องจึงมีสถานภาพการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อยู่จนถึงปัจจุบัน จึงต้องรับฟังว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๖)

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณารายงานการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว เห็นว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกวุฒิสภาในวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรีตามความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน และส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภา ผู้ร้อง เพื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ (๑๑) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ ปรากฏตามคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๒๐๕/๒๕๕๑

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๕ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ...(๖) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง หรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่ง และพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ” มาตรา ๑๑๙ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ ...(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๕” และมาตรา ๙๑ วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง” ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกวุฒิสภาในวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปราจีนบุรี เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๕ (๖) แล้วมีมติให้ส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภา และเมื่อประธานวุฒิสภาส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาสรุปได้ดังนี้

๑. เมื่อผู้ถูกร้องได้ลาออกจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แล้ว ผู้ถูกร้องไม่ได้สมัครกลับเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้งเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ตามที่ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด นอกจากนี้ พรรคประชาธิปัตย์ได้มีหนังสือที่ ปชป. ๕๑๙๐๒๕๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๑ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง แจ้งว่าการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริง และผู้อำนวยการพรรคประชาธิปัตย์มีหนังสือ ที่ ปชป. ๕๑๙๐๐๑๓๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง แจ้งว่าผู้ถูกร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และไม่เคยกลับมาเป็นสมาชิกพรรคอีก อีกทั้ง พรรคประชาธิปัตย์ยังมีหนังสือที่ ปชป. ๕๑๙๐๐๑๘๐/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปราจีนบุรี แจ้งว่าผู้ถูกร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์แล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕

๒. เอกสารแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) แบบ ท.พ. ๖ มีข้อผิดพลาดของเอกสารคือ หมายเลขสมาชิก ๔๕๓๐๐๑๖๓๗ เป็นหมายเลขสมาชิกซ้ำกันอยู่สองคนคือ

นายมนัส รูปเกรียง และนางกัลยาณี อินแพง ในขณะเดียวกันหมายเลขสมาชิก ๔๕๓๐๐๑๖๓๓ ก็มีชื่อของผู้ถูกร้องซ้ำกับ ร.ต.จำรัส ศรีประเสริฐ ซึ่งมีหมายเลขสมาชิกอีกหมายเลข คือหมายเลข ๔๕๓๐๐๑๖๓๔

๓. การที่อ้างว่าผู้ถูกร้องซึ่งลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แล้วได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ไม่มีความเป็นไปได้ เพราะมีระยะเวลาห่างกันเพียงแปดวันเท่านั้น เนื่องจากข้อบังคับของพรรคประชาธิปัตย์ กระบวนการกลับเข้าเป็นสมาชิกใหม่ต้องใช้เวลาเร็วที่สุดไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

๔. ระบบฐานข้อมูลของพรรคประชาธิปัตย์เกิดความคลาดเคลื่อน กล่าวคือ ในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่ลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๗ ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องและมีข้อมูลว่าได้ลาออกจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ มีหมายเลขสมาชิก ๔๕๓๐๐๑๖๓๓ ซึ่งไม่ถูกต้อง เนื่องจากหมายเลขสมาชิกของผู้ถูกร้องคือหมายเลข ๓๒๐๓๓๙๐๐๐๐๒๕ ในขณะเดียวกัน ในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องและมีข้อมูลว่าได้กลับเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้งเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แต่ยังคงมีหมายเลขสมาชิกเดิม คือหมายเลข ๔๕๓๐๐๑๖๓๓

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เอกสารประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และพยานหลักฐานของคู่กรณีตามทางไต่สวนแล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๖) หรือไม่ และหากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ความสิ้นสุดสมาชิกภาพเริ่มแต่เมื่อใด

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า ผู้ถูกร้องได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้งในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ อันเป็นผลให้ยังคงมีสถานภาพเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์หรือเคยเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์มาแล้วยังไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่

ผู้ร้องมีเอกสารแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ มาเป็นพยานหลักฐาน ในขณะเดียวกัน ผู้ถูกร้องได้โต้แย้งว่าเอกสารดังกล่าวคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ปัญหาที่ต้องพิจารณาจึงมีว่า เอกสารแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ ที่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงจากบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของนายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายทะเบียนพรรคประชาธิปัตย์ และนางผุสดี ตามไท ผู้อำนวยการพรรคประชาธิปัตย์ พยานของผู้ถูกร้อง ได้ความว่า การที่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ มีความคลาดเคลื่อนในการบันทึกข้อมูล ผู้ถูกร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อีก ในขณะเดียวกัน ข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวน นางสุนทรี ไพรหิรัญ ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พยานของผู้ร้อง ว่าการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในระบบฐานข้อมูลพรรคการเมืองเดิม พบว่ามีข้อมูลที่ผิดพลาดเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องหลายรายการ เช่น กรณีของนายมนัส รูปเกรียง และนางกัลยาณี อินแพง ซึ่งมีหมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๕๓๐๐๑๖๓๗ หมายเลขเดียวกัน เป็นต้น ประกอบกับเอกสารหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด่วนที่สุด ที่ ลต ๐๔๐๑/๑๓๖๒๖ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่นางสุนทรี ไพรหิรัญ นำมาประกอบในการเบิกความ ได้ระบุผลการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ จำนวน ๔,๐๘๖,๐๕๒ รายการ มีข้อมูลสมบูรณ์ที่สามารถลงฐานข้อมูลได้จำนวน ๒,๐๒๑,๐๖๔ รายการ แต่มีข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองที่ไม่ถูกต้องถึงจำนวน ๗๓๗,๗๗๕ รายการ นอกจากนั้นเป็นรายการที่ต้องแก้ไข นับว่าข้อมูลสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ตามที่นายทะเบียนพรรคประชาธิปัตย์แจ้งแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ประกอบกับเมื่อพิจารณาเอกสารแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่ลดลงในรอบปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๗ แล้วเห็นว่า เอกสารดังกล่าวได้ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และลาออกจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ โดยมีหมายเลขสมาชิกหมายเลขเดียวกัน ซึ่งไม่น่าเชื่อ และระยะเวลาจากวันที่ลาออกจนถึงวันที่สมัครใหม่มีระยะเวลาห่างกันเพียงแปดวัน ซึ่งตามข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์มีกระบวนการให้การสมัครเป็นสมาชิกพรรคต้องประกาศชื่อผู้สมัครไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่ของพรรคเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน จึงเชื่อว่าเอกสารแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ ที่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ น่าจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

พยานบุคคลของผู้ร้องนอกจากจะเบิกความเจือสมกับพยานหลักฐานของผู้ถูกร้องแล้ว พยานหลักฐานของผู้ร้องยังคงมีเพียงเอกสารแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕) หรือแบบ ท.พ. ๖ ที่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เท่านั้น ซึ่งเอกสารดังกล่าวก็เป็นข้อมูลที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้จัดทำและนำส่งให้แก่นายทะเบียนพรรคการเมืองที่ปรากฏ

ข้อเท็จจริงว่ามีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงหลายแห่ง ดังนั้น จึงมีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ตามที่ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด

เมื่อผู้ถูกร้องไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ระยะเวลาที่ผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑ จึงเป็นเวลาเกินกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๐๕ (๖) และสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๙ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๓ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคอธิปไตย

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคอธิปไตย ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมาตรา ๔๒ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน และรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองดังกล่าวต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) ซึ่งพรรคการเมืองผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๑ แต่ตรวจสอบพบว่าเป็นรายงานการดำเนินกิจการที่ไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ซึ่งไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) และไม่ถูกต้องตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง วิธีการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ จึงเสนอให้ผู้ร้องใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ผู้ร้องจึงมีหนังสือลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ แจ้งให้ผู้ถูกร้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและให้เป็นไปตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วแจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งจากผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับหนังสือชี้แจงการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ว่า พรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ สถานะของพรรคการเมือง ผู้ถูกร้อง ณ สิ้นวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ มีสมาชิกจำนวน ๑๐๗ ราย และยังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขามีคุณสมบัติไม่ครบ ทำให้ไม่สามารถจัดประชุมใหญ่ประจำปีได้ตามมาตรา ๒๘ เมื่อการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องผ่านการรับรองโดยที่ประชุมใหญ่ประจำปี และต้องรายงานต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องจึงได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อผู้ร้องไปโดยไม่ถูกต้องตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่ผู้ร้องกำหนดตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๓๙/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง กรณีพรรคการเมืองผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

๑) มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง

๒) มีคำสั่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ถูกยุบไป เนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง จะจดแจ้งจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วม

ในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องแล้ว มีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และ ข้อ ๑๗ (๒๐)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมี ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ มีเหตุสมควรที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ ต่อมาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยบทเฉพาะกาลมาตรา ๑๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้พรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ร้องทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ซึ่งในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจะต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕)

ข้อเท็จจริงฟังตามคำร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ว่า ผู้ร้องได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้อง ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๑ แต่ตรวจสอบพบว่า รายงานดังกล่าวไม่ได้จัดทำโดยที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ซึ่งไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) และไม่ถูกต้องตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง วิธีการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ ผู้ร้องจึงได้อาศัยอำนาจตามพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง แจ้งให้ผู้ถูกร้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและให้เป็นไปตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แล้วแจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ กรณีนี้ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องมีสมาชิกพรรคจำนวน ๑๐๗ ราย และยังไม่มีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา จึงไม่อาจจัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณารายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) ได้นั้น เห็นว่าผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ และเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน หัวหน้าพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ร้องตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แต่หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการให้ถูกต้อง ผู้ร้องสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องรายงานให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง ภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เมื่อพ้นระยะเวลาที่ผู้ร้องกำหนด ปรากฏว่า ผู้ร้องยังไม่ได้รับรายงานตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แต่อย่างใด ข้ออ้างของผู้ถูกร้องยังไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะไม่รายงานตามที่ผู้ร้องสั่งตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ ๒ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ บัญญัติว่าในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองดังกล่าวต้องยุบไปนั้น เป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งมิได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อกรณีมีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใด ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบ

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคอธิปไตย ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคสอง และให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

๓. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๓ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคกฤษไทยมั่นคง

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ข้อกล่าวอ้างตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน และรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองดังกล่าวต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) ซึ่งพรรคผู้ถูกร้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ร้อง ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ แต่ตรวจสอบพบว่าเป็นรายงานที่ไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งไม่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) และไม่ถูกต้องตามประกาศของนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ ผู้ร้องจึงมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ แจ้งผู้ถูกร้องให้จัดทำรายงานให้ถูกต้องตามความเป็นจริง แล้วแจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนด สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ได้รับรายงานของพรรคผู้ถูกร้อง ผู้ร้องจึงได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๑ แจ้งให้หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อผู้ร้องภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ แต่ไม่ได้ชี้แจงเหตุผลต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่อย่างใด ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง

๒. มีคำสั่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ถูกยุบไป เนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง จะจดแจ้งจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ หรือไม่

เห็นว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง แล้วมีมติให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง กรณี จึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัยได้

สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สรุปได้ว่า

นายชัตฐยกรณ์ (กฤศณณพงศ์) นุสติพรลภัส หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ตั้งแต่วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๑ จึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลง ต่อมาวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือแจ้งจำนวนสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ลดลง จำนวน ๑๓ คน ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งหมดต่อผู้ร้อง หลังจากนั้น วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ผู้ร้องได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องรับทราบการลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคของกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งหมด จำนวน ๑๓ คน และให้รองหัวหน้าพรรคการเมืองลำดับต้นทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคการเมืองดำเนินการแจ้งการเปลี่ยนแปลงไปยังผู้ร้อง ตามนัยมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อมาวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ นายชัตฐยกรณ์ (กฤศณณพงศ์) นุสติพรลภัส พร้อมทั้งกรรมการบริหารพรรคทุกคนได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อผู้ร้อง ส่วนนายวสันต์ ฝีมือช่าง มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่าตนเองได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๙

จึงไม่สามารถทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องในการแจ้งการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคมายังผู้ร้อง ได้ผู้ถูกร้องยืนยันว่าได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ร้องทราบ แต่ผู้ร้องเพิ่งมีหนังสือแจ้งมายังผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ ว่ารายงานดังกล่าวไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้อง การแจ้งของผู้ร้องดังกล่าวเป็นการแจ้งภายหลังจากที่คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคไปหมดแล้ว จึงไม่มีบุคคลหรือคณะกรรมการบริหารพรรคที่จักดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ ได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ มีเหตุสมควรที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ หรือไม่

เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ร้องทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ซึ่งในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) บัญญัติให้ต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ตรวจสอบพบว่ารายงานดังกล่าวไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ผู้ร้องจึงได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องจัดทำรายงานให้ถูกต้องตามความเป็นจริงแล้วแจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งหัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด ผู้ร้องจึงมีหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องชี้แจงภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ และเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการให้ถูกต้อง กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องได้มีการแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคต่อผู้ร้องแล้ว อีกทั้งการลาออกจากสมาชิกของกรรมการบริหารพรรคทั้ง ๑๓ คน ทำให้ไม่มีกรรมการบริหารพรรคที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ นั้น เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงรายการตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง (๕) ที่จดแจ้งไว้กับนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งหัวหน้าพรรคการเมืองต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่

วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง แล้ว ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าผู้ร้องตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้ง ๑๓ คน ต้องถือว่าผู้ถูกร้องยังคงมีหัวหน้าพรรคการเมืองที่สามารถดำเนินการให้การจัดทำรายงานเสนอต่อผู้ร้องได้ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องยังไม่มีเหตุผลอันสมควรจึงรับฟังไม่ได้ กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ส่วนข้อกล่าวอ้างอื่นของผู้ถูกร้อง ไม่ทำให้ผลของคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไปจึงไม่จำต้องวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๒ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ หรือไม่

เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไปนั้น เป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งมิได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อมีเหตุให้พรรคการเมืองผู้ถูกร้องต้องถูกยุบไปด้วยเหตุที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบ

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคกฤษไทยมั่นคง ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ และให้ ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

๔. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔ – ๕ / ๒๕๕๓ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังเกษตรกร

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องรวมสองคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังเกษตรกร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคพลังเกษตรกรที่ถูกยุบไปจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่พรรคพลังเกษตรกรถูกยุบ ตามมาตรา ๙๗ และมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคพลังเกษตรกร มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังเกษตรกร ตามมาตรา ๙๘ ศาลมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งสองเข้าด้วยกัน

ตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า คำร้องเรื่องพิจารณาที่ ๕๑/๒๕๕๑ พรรคการเมืองผู้ถูกร้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้ส่งรายงานซึ่งไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจึงไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) และประกาศของนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง วิธีการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และถือว่าไม่ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องจัดทำรายงานให้ถูกต้องแล้วแจ้งต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กำหนด แต่ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการโดยขอผ่อนผันเวลา คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เรียบร้อยภายในเวลาที่ชี้แจงมา จึงเห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาล ส่วนคำร้องเรื่องพิจารณาที่ ๔๒/๒๕๕๒ เป็นกรณีตามมาตรา ๘๒ ซึ่งพรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป ผู้ถูกร้องได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุน จำนวน ๒,๒๕๖,๘๐๐.๐๐ บาท แต่ส่งเอกสารและหลักฐานประกอบรายงานการใช้จ่ายเงินดังกล่าวไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ร้องได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงพร้อมทั้งให้จัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินเพิ่มเติมภายในกำหนดเวลา แต่ผู้ถูกร้องไม่จัดส่งเอกสารหลักฐานดังกล่าวแต่อย่างใด คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นเบื้องต้น

ประเด็นพิจารณาเบื้องต้นว่าศาลมีอำนาจวินิจฉัยหรือไม่ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี หากไม่รายงานให้นายทะเบียนสั่งให้รายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงาน

โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น และมาตรา ๘๒ ให้พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ และจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้ถูกต้องยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป มาตรา ๙๓ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น โดยให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาล ดังนั้น ศาลจึงมีอำนาจวินิจฉัย

สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและทางไต่สวน

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาสรุปได้ว่าสถานการณ์ทางด้านการเมืองมีความผันผวนมาก ทางพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง จึงเลื่อนการประชุมใหญ่ของพรรคออกไป ในวันไต่สวนผู้ถูกร้องไม่มาศาลและไม่ได้หักล้างข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้อง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลได้กำหนดประเด็นวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ มีเหตุยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๙๓ เนื่องจากไม่ดำเนินการตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง และมาตรา ๘๒ หรือไม่ กรณีตามมาตรา ๔๒ เห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงาน ซึ่งการรายงานต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ ก่อนถึงกำหนดเวลารายงาน ผู้ร้องได้แจ้งผู้ถูกร้องให้ทำความเข้าใจและถือปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เมื่อผู้ร้องตรวจสอบพบว่ารายงานดังกล่าวไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งให้จัดทำให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการโดยอ้างว่าตนบกพร่องและรู้เท่าไม่ถึงการณ์เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ เห็นว่าเมื่อผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องดำเนินการ ซึ่งผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้งรายละเอียดวิธีการในการจัดทำอย่างชัดเจน ตลอดจนให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว ข้ออ้างที่อ้างว่าไม่สามารถจัดประชุมใหญ่ได้ไม่มีเหตุผลอันสมควร ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๙๓ ส่วนกรณีตามมาตรา ๘๒ เห็นว่าผู้ถูกร้องได้รายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องแต่เอกสารและหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และไม่จัดส่งเอกสารหลักฐานตามที่ผู้ร้องให้ดำเนินการ ฟังได้ว่าผู้ถูกร้องไม่รายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองตามมาตรา ๘๒ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง จึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓

ประเด็นที่ ๒ หากพรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบ หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคจะต้องถูกตัดสิทธิตามมาตรา ๙๗ และถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๙๗ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งมิได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น ส่วนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ นั้นเห็นว่า ผู้ถูกร้องโดยหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคซึ่งมีอำนาจหน้าที่ใน

การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองมีหน้าที่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามมาตรา ๘๒ เมื่อพรรคการเมืองผู้ถูกร้องไม่รายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กรณีจึงปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องมีส่วนร่วม รู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้ง หรือแก้ไขการกระทำเกี่ยวกับการไม่รายงานดังกล่าว

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคสอง และมาตรา ๘๒ และให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๙๗ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๘

๕. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๓ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประมุท สูตะบุตร) เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ (หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง และมาตรา ๓๐) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายประมุท สูตะบุตร ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต่อศาลปกครองในคดีหมายเลขดำที่ ๕๘/๒๕๔๗ และหมายเลขแดงที่ ๑๓๗๙/๒๕๕๐ ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ออกประกาศสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖ และประกาศสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ดำเนินการเพื่อให้มีผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ทำหน้าที่คัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) เสนอต่อวุฒิสภาต่อไป ซึ่งต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีประกาศ

คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การสมัคร หลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกบุคคลที่ควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ ผู้ฟ้องคดีได้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเพื่อเสนอรายชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติตามประกาศดังกล่าว และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ดำเนินการสรรหาตามขั้นตอน จึงได้ออกประกาศคณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง บุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จำนวน ๑๔ คน ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ เพื่อเสนอต่อวุฒิสภา ซึ่งผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับการสรรหา ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางเกี่ยวกับประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายและโต้แย้งว่ามีประเด็นเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งศาลปกครองกลางพิพากษายกฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ฟ้องคดีได้โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติขึ้นโดยมิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย โดยระบุเฉพาะเลขมาตราเท่านั้น แต่มิได้ระบุสาระสำคัญที่เป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และโต้แย้งว่ามาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าในระหว่างพิจารณาคดีนี้ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง แต่เมื่อต่อมาภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง และมาตรา ๓๐ ไว้เช่นเดียวกัน ศาลปกครองสูงสุดต้องดำเนินการไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง และให้รอการพิพากษาไว้ชั่วคราว

ประเด็นเบื้องต้น

คำร้องนี้เป็นคดีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้

บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดี จึงมีประเด็นเบื้องต้นสมควรพิจารณาก่อนว่า กรณีมีเหตุต้องพิจารณาวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีตามคำร้องหรือไม่

เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้สิ้นสุดลง โดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ แต่ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๗ ซึ่งในขณะนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังใช้บังคับอยู่ ต่อมาศาลปกครองกลางมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๐ ผู้ร้องได้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด และถึงแม้ศาลปกครองสูงสุดมีความเห็นให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงแล้วก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้นำหลักการแห่งบทบัญญัติดังกล่าวมาบัญญัติไว้เป็นหลักการเดียวกันตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง และมาตรา ๓๐ ด้วย เมื่อยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ กรณีจึงมีเหตุสมควรพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติขึ้นโดยมิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย โดยระบุเฉพาะเลขมาตราเท่านั้น แต่มิได้ระบุสาระสำคัญที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง นั้น เป็นกรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่ากระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญภายหลังประกาศใช้เป็นกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดีเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้เฉพาะกรณีว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งบัญญัติรับรองหลักความเสมอภาคที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมีหลักการว่าบุคคลทุกคนมีความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ แต่มิได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาดหากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็นมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นแล้ว ถือว่าไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ส่วนพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘ ที่กำหนดคุณสมบัติของกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติไว้ว่าต้อง “มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” นั้น เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่มุ่งหมายจะให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม จำเป็นที่จะต้องกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในด้านการจัดสรรคลื่นความถี่และวิธีการในการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติจึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรสื่อสารของชาติ ซึ่งมีความสำคัญและผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ การกำหนดคุณสมบัติของกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในทุกด้าน เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมมาทำหน้าที่อย่างเป็นธรรม เป็นกลาง และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชน การที่มาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘ ของพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ จำกัดคุณสมบัติของคนที่จะเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติไว้เช่นนั้น เป็นข้อจำกัดที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ และมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลแต่อย่างใด

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

๖. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๕๓ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภา กับคณะ (ผู้ร้อง) พบข่าวในหนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์ สรุปความได้ว่า นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ผู้ถูกร้อง) ได้ทำหนังสือลับมาก ด่วนที่สุด จำนวน ๒ ฉบับ จากกระทรวงการต่างประเทศ ถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางการดำเนินการกับปัญหาความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ซึ่งปรากฏข้อความดังนี้ “... ๒.๔ ...โดยการเร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ฯ ที่ยังคั่งค้างอยู่” ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าข้อความดังกล่าวมีลักษณะการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารเข้าไปก้าวก่ายการทำหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (๑) เนื่องจากการพิจารณาคดีนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ การพิจารณาพิพากษา อรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การพิจารณาคดีกับการพิพากษาคดีจึงเป็นอำนาจหน้าที่ของศาล มิใช่อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลที่จะเข้าไปแทรกแซงได้ การกระทำของรัฐมนตรีตามความในหนังสือกระทรวงการต่างประเทศที่อ้างถึงมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ (๑) และจะทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

ประเด็นเบื้องต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ ประกอบมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และ วรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙” มาตรา ๒๖๘ บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๖ มิได้ เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภาหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่นหรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ...” และมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และ

มาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) ... ” โดยมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง ... และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

ดังนั้น เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๙ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาได้เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสิ้นสุดลงหรือไม่ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ ประกอบมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๐) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัย คำร้องนี้ได้

ต่อมาประธานวุฒิสภาได้มีหนังสือแจ้งต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเพชรบุรี ผู้ร่วมเข้าชื่อยื่นคำร้องกราบเรียนประธานวุฒิสภา ขอถอนชื่อออกจากคำร้องดังกล่าว

พิจารณาแล้วเห็นว่า การขอถอนชื่อดังกล่าวมีผลให้จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาตามคำร้องนี้เหลือจำนวน ๑๘ คน ซึ่งยังคงเป็นจำนวนที่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา กรณีจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ ประกอบมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไปได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาสรุปได้ดังนี้

๑. เอกสารตามที่ผู้ร้องอ้างถึงได้ถูกบุคคลซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับพวก นำไปเปิดเผยและเผยแพร่ต่อสาธารณชนและสื่อต่าง ๆ เป็นเอกสารทางราชการ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้กำหนดชั้นความลับ “ลับมาก” ในหนังสือดังกล่าว เนื่องจากมีเนื้อหาและข้อความเกี่ยวข้องกับนโยบายและความมั่นคงแห่งรัฐ เกี่ยวกับการเมืองภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเป็นแนวทางที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณากำหนดแนวทางความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา ในแต่ละสถานการณ์ซึ่งเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งเสนอข้อดีและข้อเสียของมาตรการดำเนินการแต่ละมาตรการ

การจัดทำเอกสารลับมากดังกล่าวเป็นไปเช่นเดียวกับการจัดทำเอกสารอื่น ๆ ของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการยกร่างโดยการหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวิเคราะห์โดยข้าราชการ

กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นขั้นตอนปกติของการเสนอแนะแนวทางการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของไทย ซึ่งในกรณีนี้เจ้าหน้าที่กรมเอเชียตะวันออกเป็นผู้ยกร่างเอกสารในชั้นต้น จากนั้นจึงเสนอให้ผู้บังคับบัญชาตามสายงาน ตามลำดับชั้น จนถึงรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (ผู้ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวง) ในฐานะผู้บังคับบัญชาฝ่ายประจำของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศก่อนเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในฐานะผู้บังคับบัญชาฝ่ายการเมืองเพื่อพิจารณาลงนามก่อนเสนอให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ซึ่งจนถึงปัจจุบัน สถานะของเอกสารดังกล่าวยังเป็นเอกสารที่กระทรวงการต่างประเทศยังไม่ได้ปรับหรือยกเลิกชั้นความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔

๒. สำหรับเอกสารลับดังกล่าวที่ได้ระบุข้อเสนอแนะในข้อ ๒.๔ ให้รัฐบาล “เร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ฯ ที่ยังคงคั่งค้างอยู่” นั้น ข้อความดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงเพื่อเป็นการเสนอให้รัฐบาลพิจารณาเร่งให้ส่วนราชการในฝ่ายบริหารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งปัจจุบันหลบหนีคดีอยู่ในต่างประเทศ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล รวมทั้งดำเนินการเพื่อนำตัวจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีต่อไป

ดังนั้น ข้อความในข้อ ๒.๔ ของเอกสารลับจึงมิใช่มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการเสนอแนะให้รัฐบาลเร่งศาลให้พิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่คั่งค้างอยู่โดยเร็ว ซึ่งเป็นการก้าวก่ายหรือสั่งศาลตามที่ถูกกล่าวหาแต่ประการใด การดำเนินการตามเอกสารลับมากดังกล่าว ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ในฐานะผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง เพื่อให้เป็นไปตามแผนบริหารราชการแผ่นดินและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใด ๆ ว่าผู้ถูกร้องได้เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๓. การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ โดยผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองอำนาจดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๙๗ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ และหลักความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการจากอำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

ดังนั้น การจัดทำเอกสารลับมากดังกล่าว ผู้ถูกร้องและกระทรวงการต่างประเทศ รวมถึงรัฐบาลจึงไม่สามารถก้าวล่วงหรือใช้วิธีการใด ๆ ในทางที่มิชอบเพื่อให้ศาลดำเนินการใด ๆ ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ นอกจากนี้ มีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือลับมาก ซึ่งเป็นหนังสือที่นำความตามที่นายกรัฐมนตรีมีบัญชาเห็นชอบตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเสนอ

ในเอกสารลับมากดังกล่าวให้แจ้งไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติ ซึ่งก็ไม่ปรากฏว่ามีการส่งไปให้ส่วนราชการทางศาลใด ๆ ทั้งสิ้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กระทรวงการต่างประเทศจัดทำหนังสือ ลับมาก ด่วนที่สุด กราบเรียนนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางการดำเนินการกับปัญหาความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ซึ่งเอกสารลับมากได้ระบุข้อความในข้อ ๒.๔ ว่า “โดยการเร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ฯ ที่ยังคั่งค้างอยู่”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๖ (๑) มีวัตถุประสงค์ที่จะให้หลักประกันแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายราชการประจำสามารถทำหน้าที่ประจำของตนไปได้อย่างเป็นกลางทางการเมือง ไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกแทรกแซงหรือก้าวก่ายจากฝ่ายการเมือง ซึ่งหลักการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (๑) นี้ มาตรา ๒๖๘ บัญญัติให้นำไปใช้บังคับแก่นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ เหตุที่มาตรา ๒๖๘ มีข้อยกเว้นให้แก่นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเช่นนี้เนื่องมาจากผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องกำหนดนโยบาย และทิศทางในการบริหารประเทศให้เกิดผลดีที่สุดต่อประเทศชาติและประชาชน จึงจำเป็นต้องยกเว้นให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการผู้ปฏิบัติหน้าที่ในระบบราชการได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการทำหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานในสังกัดแต่อย่างใด

การที่ผู้ถูกร้องในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศทำหนังสือที่มีข้อความตามคำร้องเสนอต่อนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของกระทรวงการต่างประเทศ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๒ ภาระหน้าที่เกี่ยวกับราชการต่างประเทศประการหนึ่ง ได้แก่ การวิเคราะห์สถานการณ์และเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะประเทศที่มีปัญหาความสัมพันธ์กับไทย ซึ่งในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศจัดทำหนังสือดังกล่าว ประเทศไทยมีปัญหาความสัมพันธ์กับกัมพูชา การที่ผู้ถูกร้องเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและเป็นเรื่องการดำเนินการภายในของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ ซึ่งการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารย่อมไม่อาจไปก้าวก่ายการใช้อำนาจของศาลในการพิจารณาคดีในเนื้อหาแห่งคดีหรือกะเกณฑ์ขั้นตอนการพิพากษาคดีให้ผิดเพี้ยนไปจากกระบวนการตามกฎหมายได้ เพราะการพิจารณาพิพากษาคดีย่อมเป็นดุลพินิจของศาลโดยอิสระที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๑๙๗ วรรคสอง ประกอบกับเนื้อหาและข้อความตามหนังสือของผู้ถูกร้องก็มิได้มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการ

ที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด ทั้งมิได้มีเค้ามูลให้เห็นว่าจะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องเองหรือผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองแต่อย่างใด การที่ผู้ถูกร้องเสนอนายกรัฐมนตรีให้เร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ฯ ที่ยังคั่งค้างอยู่นั้น เป็นเพียงแนวทางหนึ่งในหลายแนวทางที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณามอบหมายให้หน่วยราชการในฝ่ายบริหารรับไปพิจารณาดำเนินการ หาใช่เป็นการเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการทำหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายตุลาการไม่

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ถูกร้อง ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑)

๗. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๓ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายสุนทร สินสา) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ว่าพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องนายอำเภอเมืองขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ต่อศาลปกครองชั้นต้นว่า ผู้ฟ้องคดีเคยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า ผู้ฟ้องคดีลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่าอีกครั้ง ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า จากนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่าบางรายร้องเรียนต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่า ผู้ฟ้องคดีมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) ประกอบมาตรา ๙ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำพิพากษาว่า ผู้ฟ้องคดีมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๖๒ (๔) มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียก รับ หรือยอมรับทรัพย์สินสำหรับตนเองเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งหน้าที่ ฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ทำเอกสารร่วมกันรับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นเท็จ และฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นความผิดหลายกรรม ให้เรียงกระทงลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ รวมจำคุก ๒๕ ปี

คดีอยู่ในระหว่างการอุทธรณ์ ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหนังสือถึงผู้ฟ้องคดี แจ้งผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยเห็นว่ากรณีมีเหตุให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของผู้ฟ้องคดีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ อาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๗ ตรี วรรคสอง วินิจฉัยให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของผู้ฟ้องคดีสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่มีคำวินิจฉัยเป็นต้นไป และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ รายงานคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของผู้ฟ้องคดีสิ้นสุดลง เพื่อให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จัดให้มีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เนื่องจากเห็นว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และขอให้ศาลปกครองพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นและยื่นคำร้องต่อศาลปกครองสูงสุด ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๑ ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่นำมาใช้พิพากษาในประเด็นแห่งคดีนี้ คือ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม ซึ่งหากศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น โดยนำมาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มาพิพากษาลงโทษผู้ฟ้องคดีก็จะทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ฟ้องคดีต้องอยู่ในสภาพขาดไร้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค อีกทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวก็มิได้กำหนดเงื่อนเวลาสิ้นสุดและวิธีการเยียวยาความเป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตเอาไว้ ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม มีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมในการปกครองบ้านเมือง ยึดความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลัก บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดส่งคำร้องของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ศาลปกครองสูงสุดจำต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) และมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ บังคับแก่คดี แต่เนื่องจากผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน จึงมีคำสั่งให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้องเป็นกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่ ทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่

ในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๗ หรือไม่นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่รับรองถึงหลักประกันความมีผลผูกพันโดยตรงของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ โดยไม่มีข้อความใดรับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพที่เป็นเรื่องเฉพาะมีบัญญัติอยู่ในมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญนี้แล้ว มาตรา ๔ และมาตรา ๒๗ มิใช่บทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๗

คงเหลือในประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๓๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญมี

วัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามิให้ถูกปฏิบัติเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิด ส่วนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องสิ้นสุดลง เมื่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามว่าต้องไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริต อันเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้พฤติกรรมในทางทุจริตเป็นลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและไม่มีลักษณะต้องห้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน อันจะทำให้เกิดการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ของส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น การกำหนดลักษณะต้องห้ามดังกล่าวจึงเป็นการกำหนดในเบื้องต้นเพื่อให้ได้คนดีเข้ามาเป็นผู้สมัครให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกตั้งอีกชั้นหนึ่ง และเพื่อป้องกันมิให้มีการทุจริตหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้รับเลือกตั้งแล้ว อันเป็นการป้องกันและรักษาประโยชน์ของท้องถิ่นในภายหลัง กฎหมายจึงกำหนดให้ลักษณะต้องห้ามนั้น ยังคงต้องใช้บังคับตลอดไปในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้นด้วย ซึ่งหากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีลักษณะต้องห้ามเกิดขึ้นในภายหลัง กฎหมายกำหนดสภาพบังคับให้สมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลง วัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นการให้ความคุ้มครองการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อประโยชน์ส่วนรวมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง กรณีจึงเป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาแต่อย่างใด ดังนั้น พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม

๔. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๕๓ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ผู้ฟ้องคดี (นายคารม พลทะกลาง) ได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รองนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และคณะรัฐมนตรี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ต่อศาลปกครองสูงสุดว่า เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยความเห็นชอบของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครและท้องที่ใกล้เคียง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ฟ้องคดี เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้อำนาจออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ เนื่องจากพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นพระราชกำหนดที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๘ ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้ว ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ทั้งที่ยังไม่ปรากฏสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ย่อมไม่มีความจำเป็นที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่อย่างใด จึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาหรือมีคำสั่งว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามใช้อำนาจไม่ชอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ และให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ พร้อมทั้งคำสั่งและข้อกำหนดที่ออกโดยประกาศดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ได้บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ดังนั้น หากศาลปกครองจะรับคดีไว้พิจารณาก็จะต้องพิจารณาโดยอาศัยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งยังคงมีปัญหาว่าจะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวหรือไม่ ดังนั้น เมื่อยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน จึงให้ส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง

ประเด็นเบื้องต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่งหรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้องเป็นกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่ ซึ่งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง... ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติส่วนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ให้อำนาจฝ่ายบริหารในการบริหารสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันจนอาจกระทบต่อเอกภาพและบูรณภาพแห่งอาณาเขต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติสาธารณะและการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับความเสียหาย

การที่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองนั้น เป็นการบัญญัติจำกัดอำนาจการตรวจสอบควบคุมการออกกฎ และการกระทำของฝ่ายบริหารของศาลปกครอง โดยมีเจตนารมณ์ให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจพิเศษบางประการสำหรับบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติจำกัดอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองไว้โดยมีข้อความว่า “...ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าคดีพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน หรือคดีอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจปกครองของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมิได้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองทั้งหมด รัฐอาจตรากฎหมายยกเว้นมิให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองบางประเภทได้ ซึ่งมีกฎหมายที่

ให้อำนาจฝ่ายบริหาร ในการดำเนินกิจการของรัฐโดยมิได้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง อาทิเช่น พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ หรือแม้แต่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง เป็นต้น

อนึ่ง การที่มาตรา ๑๖ บัญญัติมิให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองก็เพื่อให้รัฐสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นไปตามความจำเป็นของสถานการณ์ของบ้านเมืองเท่านั้น ซึ่งเป็นระยะเวลาชั่วคราว ทั้งมิได้หมายความว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามพระราชกำหนดดังกล่าวจะมิได้รับความคุ้มครอง เพราะผู้ได้รับความเสียหายยังสามารถนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมได้ ตามความในมาตรา ๒๑๘ ของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ ของพระราชกำหนดฉบับเดียวกัน จึงมิได้เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีลักษณะจำกัดสิทธิของบุคคลในการนำคดีเข้ามาสู่กระบวนการตรวจสอบขององค์กรตุลาการแต่ประการใด

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓

๙. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐-๑๑/๒๕๕๓ เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (พันตำรวจโท ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๒๘๘/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓ หรือไม่

เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๖๒๗/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๙ (๒) มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๗ (๓) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบของทั้งสองคำร้อง สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒ พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลย (พันตำรวจโท ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์) สรุปความว่า เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๒ จำเลยกับ นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์ และพวกซึ่งเกินกว่าห้าคนขึ้นไป ได้ร่วมชุมนุมมั่วสุมกันและยุยงส่งเสริมให้มีการก่อเหตุความไม่สงบเรียบร้อย อันเป็นการฝ่าฝืนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ฯ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อมาจำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลแขวงดุสิต ขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยโต้แย้งว่า การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฯ และการออกข้อกำหนดของนายกรัฐมนตรี เป็นการอาศัยอำนาจของกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการสลายการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธของประชาชน ซึ่งเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้รับรองและคุ้มครองไว้ นอกจากนี้ ยังอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้โดยที่บุคคลที่ถูกจับและควบคุมตัวนั้นไม่จำต้องกระทำความผิดและถูกแจ้งข้อกล่าวหาใด ๆ ซึ่งจำเลยก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ถูกรัฐบาลใช้อำนาจโดยไม่ชอบดังกล่าว ดังนั้น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฯ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓

คำร้องที่สอง เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒ พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลย (นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์) ในข้อเท็จจริงเดียวกับคำร้องที่หนึ่ง และต่อมาจำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลแขวงดุสิต ขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยโต้แย้งว่า ในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไม่ถือเป็นการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ ทำให้นายกรัฐมนตรีไม่อาจบริหารราชการแผ่นดิน และไม่มีอำนาจออกกฎหมาย ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ได้ การที่นายกรัฐมนตรีออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฯ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ การชุมนุมของจำเลยกับประชาชนเสื้อแดงเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๐ จึงไม่ถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ ดังนั้น ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฯ ที่นายกรัฐมนตรีออกตามความในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อให้มีการสลายการชุมนุม เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๗ (๓)

ศาลแขวงดุสิตมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดีทั้งสองและพิจารณาคำร้องของจำเลยทั้งสองแล้วเห็นว่าเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฯ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓ หรือไม่

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้องเป็นกรณีที่ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสอง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่งว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓ หรือไม่ ทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

สำหรับประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฯ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๙ แห่ง พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓ หรือไม่นั้น เห็นว่า ประกาศและข้อกำหนดดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ จึงไม่จำต้องวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในชีวิตและร่างกาย มาตรา ๓๙ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองบุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และในคดีอาญา

ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และมาตรา ๖๓ เป็นบทบัญญัติในการรับรองเสรีภาพในการชุมนุม

สำหรับพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ให้อำนาจฝ่ายบริหารในการบริหารสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน จนอาจกระทบต่อเอกภาพและบูรณภาพแห่งอาณาเขต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติสาธารณะ และการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับความเสียหาย โดยมาตรา ๙ (๒) บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็ว หรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น โดยห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย และมาตรา ๑๑ (๑) บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรงในกรณีที่สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นมีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุน หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใด ๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรงนั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีออกข้อกำหนดตามมาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) นั้น เป็นมาตรการหรือเครื่องมือที่สำคัญของฝ่ายบริหาร เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงหรือเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็ว อีกทั้งในการปฏิบัติตามมาตรา ๙ (๒) ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ คือ จะต้องกำหนดเงื่อนเวลาในการปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดพื้นที่และรายละเอียดอื่นเพิ่มเติม เพื่อมิให้มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ ส่วนมาตรา ๑๑ (๑) เป็นเพียงขั้นตอนในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุน หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใด ๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรง อีกทั้งการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยก็มิใช่เป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจของพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง อันเป็นการให้ศาลยุติธรรมตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่อีกชั้นหนึ่ง มิใช่เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) แม้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่การใช้อำนาจดังกล่าวต้องกระทำเท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็ว หรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือระงับเหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม จึงมีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในขอบเขตตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ มิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ อีกทั้งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๙ (๒) และมาตรา ๑๑ (๑) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓

๑๐. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒ – ๑๔/๒๕๕๓ เรื่อง สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการต้องห้ามอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยสั่งการให้ส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมสี่สิบห้าคน กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๑ วรรคสาม มาตรา ๑๑๙ (๕) และมาตรา ๑๐๖ (๖) ประกอบมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และมาตรา ๔๘ ต่อมาประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวม ๓ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๖ คน และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒๙ คน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า คำร้องทั้งสามคดีมีประเด็นแห่งคดีเป็นเรื่องเดียวกัน จึงมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดีเรื่องพิจารณาที่ ๒๖/๒๕๕๒ เรื่องพิจารณาที่ ๒๘/๒๕๕๒ และเรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๒ ทั้งสามคดีเข้าด้วยกันเพื่อความสะดวกในการดำเนินกระบวนพิจารณา โดยให้เรียกประธานวุฒิสภา เป็นผู้ร้องที่ ๑ และเรียกประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ เรียกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องในคดีเรื่องพิจารณาที่

๒๖/๒๕๕๒ จำนวน ๑๖ คน เป็นผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๑๖ เรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องในคดีเรื่องพิจารณาที่ ๒๘/๒๕๕๒ จำนวน ๑๓ คน เป็นผู้ถูกร้องที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๙ และเรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องในคดีเรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๒ จำนวน ๑๖ คน เป็นผู้ถูกร้องที่ ๓๐ ถึงที่ ๔๕ ตามลำดับ

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องทั้งสามนี้ไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ถูกร้องทั้งสี่สิบห้าคนกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งสี่สิบห้าคนสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้วมีมติให้ส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับวินิจฉัยคำร้องทั้งสามนี้ได้

สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และทางไต่สวน

ข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และทางไต่สวน พร้อมเอกสารประกอบปรากฏว่า ในระหว่างการพิจารณาคดีปรากฏว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๑๗ ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเฉพาะผู้ถูกร้องที่ ๑๗ ออกจากสารบบความ

การถือหุ้นของผู้ถูกร้องทั้งสี่สิบสี่ราย ได้แก่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒ ถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓ และคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท สหโคเจน (ชลบุรี) จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๔ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๕ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท.เคมิคอล จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๖ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๗ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๘ ถือหุ้นในบริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๙ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๐ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท.เคมิคอล จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๑ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๒ ถือหุ้นในบริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท.เคมิคอล จำกัด (มหาชน),

ผู้ถูกร้องที่ ๑๓ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๔ ถือหุ้นในบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๕ และคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) และคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๖ ถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท.เคมิคอล จำกัด (มหาชน) และคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ผู้จัดการ จำกัด, ผู้ถูกร้องที่ ๑๘ ถือหุ้นในบริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๑๙ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และบุตรถือหุ้นในบริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๐ ถือหุ้นในบริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๑ ถือหุ้นในบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๒ ถือหุ้นในบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๓ ถือหุ้นในบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๔ ถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) และคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) และบริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๕ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๖ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๗ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท รถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๘ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๒๙ ถือหุ้นในบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๐ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๑ ถือหุ้นในบริษัท พี.ที.เอ.คอนสตรัคชั่น จำกัด, ผู้ถูกร้องที่ ๓๒ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๓ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๔ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๕ ถือหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๖ ถือหุ้นในบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๗ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน) บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) บริษัท ศิลามณีหินอ่อน จำกัด บริษัท สหโคเจน (ชลบุรี) จำกัด (มหาชน) บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท อีคอนนิวส์ จำกัด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท ยูไนเต็ดคอมมูนิเกชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๘ ถือหุ้นในบริษัท ปูนซีเมนต์เอเซีย จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๓๙ ถือหุ้นในบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๔๐ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๔๑ ถือหุ้นในบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ซีเอส ล็อกซอินโฟ จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๔๒ ถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๔๓ โดยคู่สมรสถือหุ้นในบริษัท ทรู วิชั่นส์ จำกัด (มหาชน), ผู้ถูกร้องที่ ๔๔ ถือหุ้นในบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) และผู้ถูกร้องที่ ๔๕ ถือหุ้นในบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ การดำเนินการและการมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๖ (๕) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔ วรรคสอง กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ทราบเหตุแห่งการร้อง การคัดค้านหรือการกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีที่ผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงแสดงหลักฐาน หรือไม่มาให้ถ้อยคำ ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการชี้แจงแสดงหลักฐาน หรือให้ถ้อยคำ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งหลักการดังกล่าวยังได้กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๔๓ เช่นกัน การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้มีการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีนี้เป็นการใช้อำนาจตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายให้อำนาจไว้ ประกอบกับข้อเท็จจริงตามคำร้องรับฟังได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริง และทางการไต่สวนได้ความว่าผู้ถูกร้องส่วนใหญ่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่ถูกกล่าวหาต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว คงมีเฉพาะผู้ถูกร้องบางรายที่ไม่ได้ชี้แจงด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เป็นกรณีที่ถือได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาส ผู้ถูกร้องทุกคนแล้ว ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องจึงรับฟังไม่ได้

ประเด็นที่ ๒ บริษัทที่ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตร ของผู้ถูกร้อง ถือหุ้น เป็นบริษัท อันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๔๘ หรือไม่ และประเด็นที่ ๓ การถือหุ้นของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตร ของผู้ถูกร้องแต่ละรายเป็นการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณา จักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ สามารถพิจารณารวมกันไปได้โดยเห็นสมควรพิจารณาเป็นลำดับดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในส่วนการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งสรุปการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ ได้ดังนี้

๑. ต้องไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน

๒. ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน

๓. ต้องไม่กระทำการตาม ๑ และ ๒ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๔. ต้องไม่เป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าว

ประเด็นแรกที่ควรพิจารณาก่อนคือ การดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าวตามมาตรา ๔๘ กับการรับสัมปทาน การเข้าเป็นคู่สัญญา หรือการถือหุ้น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) นั้นมีความหมายอย่างใด

เห็นว่า ข้อห้ามมิให้กระทำการไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามบทบัญญัติดังกล่าว มีเจตนาห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ ที่สามารถใช้หรือถูกใช้สถานภาพหรืออำนาจหน้าที่เข้าไปมีส่วนได้เสียในบริษัทที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้าม บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวจึงมีความหมายรวมถึงการถือหุ้นในบริษัทที่แม้จะมิได้ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามโดยตรง แต่หากบริษัทนั้นเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทอื่น (Holding Company) ที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามในจำนวนมากพอที่จะทำให้มีอำนาจครอบงำกิจการ

ของบริษัทที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามได้ ย่อมเป็นการกระทำโดยทางอ้อม ตามความหมายของมาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) ดังกล่าว

ประเด็นต่อไป คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ในการห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างไร

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติดังกล่าวที่มีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารและองค์กรอื่น ๆ ด้วยการใช้ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปแทรกแซงฝ่ายบริหารในเรื่องของการได้มา ซึ่งสัมปทานและเป็นคู่สัญญาในลักษณะผูกขาดตัดตอน หรือการใช้อำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย ซึ่งอาจมีผลให้กิจการของบริษัทที่อยู่ในขอบข่ายตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๘ ได้รับประโยชน์อันมีผลให้สมาชิกรัฐสภาได้รับประโยชน์โดยทางอ้อมจากการถือหุ้นดังกล่าว หรือเข้าไปมีส่วนในการใช้ข้อมูลที่ตนได้รับรู้จากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่แล้วไปแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือใช้ตำแหน่งเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลอื่นได้ อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวนี้จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็น ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ บัญญัติรับรองไว้ อันได้แก่ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่าสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การถือหุ้นอันเป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงต้องไม่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินไปกว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ประเด็นต่อไป การถือหุ้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) นั้น มีความหมายรวมถึงการถือหุ้นก่อนที่จะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้วยหรือไม่

เห็นว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นอกจากจะบัญญัติถึงการถือหุ้นของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ตามมาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) แล้ว ยังบัญญัติถึงกรณีการถือหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไว้ในมาตรา ๒๖๙ ด้วย โดยมาตรา ๒๖๙ นอกจากจะบัญญัติห้ามนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีถือหุ้นในบริษัทแล้ว ยังบัญญัติห้ามไว้อย่างชัดเจนว่าไม่ให้คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่อไปด้วย ฉะนั้น หากรัฐธรรมนูญประสงค์จะห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคงไว้ซึ่งการถือหุ้น ก็จะต้องบัญญัติไว้ให้ชัดเจนดังเช่นมาตรา ๒๖๙

ยิ่งไปกว่านั้น การห้ามนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไม่ให้ถือหุ้นและไม่ให้คงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นดังกล่าวก็มิได้ห้ามเป็นการเด็ดขาด หากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประสงค์จะถือหุ้นต่อไป กฎหมายยังให้โอกาสแจ้งความประสงค์ต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ทั้ง ๆ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหารที่มีอำนาจแสวงหาประโยชน์ได้มากกว่าการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฉะนั้น การห้ามการถือหุ้น

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงน่าจะเบากว่าและผ่อนคลายกว่ามาตรการในการห้ามการถือหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

นอกจากนี้ ผลของการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๖) และมาตรา ๑๑๙ (๕) นั้น บัญญัติให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อกระทำการอันเป็นการต้องห้ามแล้ว ย่อมมีความหมายว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีสมาชิกภาพก่อนจึงจะสิ้นสภาพได้ การกระทำอันเป็นการต้องห้ามที่จะมีผลให้สิ้นสุดสมาชิกภาพจึงต้องเป็นการกระทำภายหลังจากมีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแล้ว เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายประสงค์จะห้ามรวมไปถึงการกระทำก่อนมีสถานะทางการเมือง กฎหมายจะบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ดังเช่น ตามมาตรา ๒๖๙ เป็นต้น

ยิ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๑๕ ก็มิได้บัญญัติห้ามการถือหุ้นในบริษัทตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) แต่อย่างใด การถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวจึงไม่เป็นการต้องห้ามไม่ให้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หากตีความว่าการถือหุ้นให้รวมถึงการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นด้วย ย่อมจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจะเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง หรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ในกรณีสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา ตามมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๑๗

หากจะตีความการถือหุ้นให้รวมถึงการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นด้วย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยการสรรหา ย่อมจะต้องขายหุ้นก่อนวันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผล มิฉะนั้นผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งหรือการสรรหาให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี แต่มิได้ขายหุ้นก่อนวันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผล ผู้ได้รับการเลือกตั้งหรือสรรหาก็จะสิ้นสมาชิกภาพทันทีในวันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผล ซึ่งจะเป็นการตีความกฎหมายเคร่งครัดตามลายลักษณ์อักษรเกินเลยไปกว่าความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี

อนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงความเป็นมาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) นี้แล้ว ปรากฏชัดว่าเป็นบทบัญญัติที่เคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญหลายฉบับ บางฉบับได้ห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นที่มีมาก่อนด้วย บางฉบับก็มิได้ห้ามการคงไว้ซึ่งหุ้นที่มีมาก่อน ดังตัวอย่างในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งเดิมมิได้มีข้อความห้ามการคงไว้ซึ่งการรับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ

ที่มีลักษณะต้องห้ามไว้ในมาตรา ๑๐๘ วรรคหนึ่ง (๒) แต่ต่อมาภายหลังเมื่อประสงค์จะขยายข้อห้ามไปถึงการคงไว้ซึ่งการรับสัมปทานหรือการเป็นคู่สัญญากับรัฐด้วย ก็จะต้องกระทำโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีข้อความห้ามการคงถือไว้ซึ่งสัมปทานหรือการเป็นคู่สัญญากับรัฐอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนด้วย ดังปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่ง (๒) หรือในกรณีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑๐ วรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งมิได้ห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นในบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามนั้น ในชั้นยกร่างและพิจารณาของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้มีข้อเสนอเบื้องต้นให้เพิ่มบทบัญญัติที่ห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นของบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามด้วย หากประสงค์จะคงไว้ซึ่งหุ้นดังกล่าวต่อไปจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และต้องโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลที่จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นถือแทน แต่สภาร่างรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยและมีมติให้ตัดร่างบทบัญญัติที่ห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นในบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามออกไป ดังปรากฏตามรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๑๙ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เอกสารประกอบหมายเลข ๒ ท้ายบันทึกความเห็นของนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ พยานบุคคลของผู้ร้องที่ ๑ หน้า ๒๒๔ ถึงหน้า ๒๕๕ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงมิได้มีบทบัญญัติห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นในบริษัทที่มีลักษณะต้องห้ามด้วย ซึ่งในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็มิได้มีเจตนารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงข้อห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) ให้ผิดไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่อย่างใด จึงมิได้บัญญัติข้อความห้ามการคงไว้ซึ่งการถือหุ้นเข้าไปด้วย ส่วนมาตรา ๔๘ นั้น เมื่อใช้ข้อความลักษณะเดียวกับมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) จึงต้องตีความให้มีความหมายไปในทางที่สอดคล้องต้องกัน

ฉะนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก (๖ ต่อ ๒) ว่า การกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๔๘ จึงไม่รวมถึงการถือหุ้นที่มีมาก่อนวันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไป คือ บริษัทอันมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ นั้น มีลักษณะอย่างไร

เห็นว่า บริษัทอันมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ นั้น แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) บริษัทที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม

(๒) บริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทที่เป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน

การรับสัมปทานจากรัฐ ฯ หมายถึงการที่รัฐให้สิทธิกับเอกชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชาติหรือจากสิทธิประโยชน์อันเป็นสาธารณะ สัมปทานจึงรวมถึงประทานบัตรที่รัฐออกให้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้สิทธิอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือไม่ก็ตาม

สำหรับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไป คือ ผู้ถูกร้องทั้งสี่สิบสี่รายกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยถือหุ้นในบริษัทอันมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่

โดยเห็นควรวินิจฉัยประเด็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก่อน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๕ บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง ซึ่งหมายถึงวันเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งในคดีนี้ได้แก่วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ และยังรวมถึงวันเลือกตั้งใหม่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งใหม่ด้วย ซึ่งในคดีนี้ได้แก่วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๑ ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภานั้น มาตรา ๑๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้เริ่มตั้งแต่วันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สำหรับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งในคดีนี้ได้แก่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๑ แต่สำหรับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาให้สมาชิกภาพเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา ซึ่งในคดีนี้ได้แก่วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ในกรณีการถือหุ้นของนายกำธร พริ้งศุลกะ คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒๗ (นางนิภา พริ้งศุลกะ) ตามคำร้องอ้างว่า ถือหุ้นบริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) อันเป็นการต้องห้ามหรือไม่ ข้อเท็จจริงในประเด็นนี้ฟังได้ว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒๗ มิได้ถือหุ้นในบริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยมา แต่ถือหุ้นในบริษัท รถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โดยคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒๗ ถือหุ้นบริษัท รถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มาก่อนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จึงไม่เป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม

สำหรับผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๑๖, ที่ ๑๘, ที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๙, ที่ ๓๑ ถึงที่ ๓๒, ที่ ๓๔ ถึงที่ ๓๙, ที่ ๔๑, ที่ ๔๓ และที่ ๔๕ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เป็นผู้ถือหุ้นก่อนที่จะได้รับเลือกตั้งหรือสรรหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี แม้จะยังคงถือหุ้นไว้หลังจากมีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแล้วก็ตาม ก็ไม่เป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๔๘

ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑๙, ที่ ๓๐, ที่ ๓๓, ที่ ๔๐, ที่ ๔๒ และที่ ๔๔ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทที่ถูกกล่าวหา มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๔๘ แล้วแต่กรณี ภายหลังจากที่เริ่มมีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว โดย

ผู้ถูกร้องที่ ๑๙ (นายสมเกียรติ ฉันทวานิช) ได้ซื้อหุ้นบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๑ จำนวน ๒๐,๐๐๐ หุ้น วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑ จำนวน ๒๐,๐๐๐ หุ้น และวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ หุ้น ปรากฏตามรายการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทหลักทรัพย์ เอเซีย พลัส จำกัด (มหาชน) ที่ส่งให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑๙ เอกสารท้ายบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องที่ ๑๙ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๓

ผู้ถูกร้องที่ ๓๐ (นายเกื้อกูล ด่านชัยวิจิตร) คู่สมรส คือ นางนลินี ด่านชัยวิจิตร ได้ซื้อหุ้นของบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑,๐๐๐ หุ้น ปรากฏตามบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องที่ ๓๐ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๓ และหนังสือแจ้งรายละเอียดวันที่ซื้อขายหลักทรัพย์ที่แนบท้ายบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกร้องดังกล่าว

ผู้ถูกร้องที่ ๓๓ (นางมลิวัลย์ ธัญญสกุลกิจ) ได้ซื้อหุ้นของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๕๐๐ หุ้น วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๓๐๐ หุ้น วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๓๐๐ หุ้น วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๓๐๐ หุ้น และวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑,๐๐๐ หุ้น นอกจากนี้ ยังซื้อหุ้นของบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑,๐๐๐ หุ้น วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๑ จำนวน ๕๐๐ หุ้น และวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๒ จำนวน ๒,๐๐๐ หุ้น ทั้งในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ยังได้ซื้อหุ้นของบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น ปรากฏตามรายการซื้อขายหลักทรัพย์ เอกสารท้ายคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๓๓ ต่อคณะกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หมายเลข ๓ หมายเลข ๕ และหมายเลข ๙ ตามลำดับ

ผู้ถูกร้องที่ ๔๐ (นายบุญจง วงศ์ไตรรัตน์) คู่สมรส คือ นางกาญจนา วงศ์ไตรรัตน์ ได้ซื้อหุ้นบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ หุ้น วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๒๐,๐๐๐ หุ้น วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ หุ้น วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ หุ้น และวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ หุ้น ปรากฏตามคำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้องที่ ๔๐ หน้า ๑๐ และ ๑๓ ประกอบคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อประธานอนุกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และรายการซื้อขายหลักทรัพย์ เอกสารแนบท้ายคำชี้แจงเพิ่มเติมดังกล่าว แผ่นที่ ๑

ผู้ถูกร้องที่ ๔๒ (ร้อยโท ปรีชาพล พงษ์พานิช) ได้ซื้อหุ้นบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๑ จำนวน ๓๐,๐๐๐ หุ้น ปรากฏตามหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๔ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๔๒ ทำยื่นต่อประธานคณะกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับบันทึกคำให้การของนายสุพจน์ เหล่าสุอาภา ผู้จัดการสำนักกฎหมายของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่ได้ให้การต่อ

คณะกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และบัญชีการถือหุ้นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน้า ๒/๒

ผู้ถูกร้องที่ ๔๔ (หม่อมราชวงศ์ กิติวัฒนา (ไชยันต์) ปกมนตรี) ได้ซื้อหุ้นบริษัท ไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๑ จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น ปรากฏตามบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องที่ ๔๔ ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๔๔ อ้างว่า เป็นหุ้นที่มีอยู่เดิมก่อนดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น กลับปรากฏจากบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกร้องที่ ๔๔ ที่ให้ไว้แก่ประธานกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ตั้งแต่วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันเลือกตั้ง ดังนั้นจึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๔๔ ได้หุ้นดังกล่าวมาหลังจากเริ่มมีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

การถือหุ้นของผู้ถูกร้องที่ ๑๙, ที่ ๓๓, ที่ ๔๒ และที่ ๔๔ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๓๐ และที่ ๔๐ เป็นการถือหุ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องทั้งหกได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

จึงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า บริษัทที่ผู้ถูกร้องทั้งหกถือหุ้นภายหลังจากมีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วนั้น เป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ หรือไม่

เห็นว่า บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ประกอบกิจการค้าขายเชื้อเพลิง ซึ่งแม้จะมิใช่บริษัทที่ได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนก็ตาม แต่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทผู้ลงทุนในบริษัทอื่น (Holding Company) เช่น ถือหุ้นในบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานในการสำรวจและขุดเจาะน้ำมันจากกระทรวงพลังงาน ร้อยละ ๖๕.๔๒ หรือถือหุ้นในบริษัท ปตท. เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้รับสัมปทานในการผลิตและจำหน่ายน้ำประปา ไฟฟ้า จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงพลังงาน ตามลำดับ จำนวนร้อยละ ๔๙.๑๖ อันเป็นจำนวนที่มากพอที่จะครอบงำกิจการได้ เมื่อบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ปตท. เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) การถือหุ้นในบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงเป็นการถือหุ้นในบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามโดยทางอ้อม

สำหรับบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ประกอบกิจการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม โดยได้รับสัมปทานในการสำรวจและขุดเจาะน้ำมันจากกระทรวงพลังงาน จึงเป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒)

ส่วนบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) ประกอบกิจการให้บริการโทรศัพท์ โดยได้รับสัมปทานจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ปัจจุบันแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน ชื่อบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งนอกจากจะเป็นบริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐแล้ว ยังเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการโทรคมนาคมอีกด้วย จึงเป็นบริษัทอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๔๘

รัฐธรรมนูญห้ามการเข้าถือหุ้นในบริษัทที่ต้องห้าม โดยไม่ได้ระบุว่าจะต้องถือหุ้นจำนวนเท่าใด และไม่ได้ระบุว่าจะต้องมีอำนาจบริหารงานหรือครอบงำกิจการหรือไม่ ฉะนั้น การถือหุ้นเพียงหุ้นเดียวก็ย่อมเป็นการถือหุ้นตามความหมายในรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ผู้ถือหุ้นจะไม่มีอำนาจบริหารหรือครอบงำกิจการก็ตาม การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติห้ามการถือหุ้นไว้ชัดเจน ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีช่องทางที่จะใช้หรือถูกใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้น แม้การซื้อหุ้นของผู้ถูกร้องที่ ๑๙, ที่ ๓๐, ที่ ๓๓, ที่ ๔๐, ที่ ๔๒ และที่ ๔๔ หรือคู่สมรส จะเป็นการซื้อในตลาดหลักทรัพย์ และแม้จะเป็นการลงทุนระยะสั้นหรือเพื่อเก็งกำไรก็ตาม ก็เป็นการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๔๘ แล้วแต่กรณี

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก (๗ ต่อ ๑) ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑๙, ที่ ๓๓ และที่ ๔๒ กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) ผู้ถูกร้องที่ ๓๐ และที่ ๔๐ กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๔๔ กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของนายสมเกียรติ ฉันทวานิช ผู้ถูกร้องที่ ๑๙, นายเกื้อกูล ด่านชัยวิจิตร ผู้ถูกร้องที่ ๓๐, นางมลิวัลย์ ธัญญสกุลกิจ ผู้ถูกร้องที่ ๓๓, นายบุญจง วงศ์ไตรรัตน์ ผู้ถูกร้องที่ ๔๐, ร้อยโท ปรีชาพล พงษ์พานิช ผู้ถูกร้องที่ ๔๒ และหม่อมราชวงศ์ กิติวัฒนา (ไชยันต์) ปกมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๔๔ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

๑๑. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๓ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ โดยสรุปความได้ว่า

คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๔๗ (๖๙) เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ อนุมัติงบประมาณของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องตามโครงการและแผนงานที่เสนอขอรับการสนับสนุน จำนวน ๒๑ โครงการ วงเงิน ๖๘,๗๙๘,๔๐๐ บาท เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้มีจำนวน ๒ โครงการ ประกอบด้วย (๑) โครงการจัดทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ริมทางหลวง (บิลล์บอร์ด) วงเงิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒ ป้าย (ที่ถูกคือ ๑๐ ป้าย) (๒) โครงการจัดทำแผ่นป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ (ฟิวเจอร์บอร์ด) จำนวน ๑๗๕,๑๑๕ ป้าย (ที่ถูกคือ ๑๐๐,๐๐๐ ป้าย) วงเงิน ๓๗,๙๙๙,๙๕๕ บาท (ที่ถูกคือ ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท) โดยพรรคผู้ถูกร้องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ๑๙,๐๐๐,๐๐๐ บาท พรรคสมทบ ๑๘,๙๙๙,๙๕๕ บาท (ที่ถูกคือ ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท) และในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๘ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้โอนเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องไตรมาสแรก โดยนำฝากเข้าบัญชีพรรคประชาธิปัตย์ (กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาย่อยกระทรวงการคลัง บัญชีเลขที่ ๐๖๘-๑-๐๓๑๙๙-๙ จำนวนเงิน ๕๕,๗๓๘,๔๐๐ บาท

ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือที่ ปชป.๔๘๐๐๐๒๐/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ ขอปรับปรุงโครงการและแผนงานของพรรคการเมืองที่เสนอขอรับการสนับสนุน โดยโครงการที่ (๑) โครงการจัดทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ริมทางหลวง (บิลล์บอร์ด) ขอปรับลดลง ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท คงเหลือ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนโครงการที่ (๒) โครงการจัดทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ (ฟิวเจอร์บอร์ด) ขอนำเงินที่ขอปรับลดจากโครงการที่ (๑) จำนวน ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท มาเพิ่มในโครงการที่ (๒) ซึ่งคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องเปลี่ยนแปลงโครงการ และมีหนังสือลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๘ แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๙ ผู้ถูกร้องโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้รายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคประชาธิปัตย์ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งจากกรมสอบสวนคดีพิเศษว่า ได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ กรณีบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) มีพฤติการณ์กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และความผิดตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องพาดพิงถึงผู้ถูกร้อง รวม ๒ ข้อกล่าวหา คือ กรณีผู้ถูกร้องได้รับบริจาคเงินและทรัพย์สินอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ผ่านบริษัท เมซไซอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด โดยทำสัญญาว่าจ้างทำสื่อประชาสัมพันธ์ตามโครงการต่าง ๆ เป็นนิติกรรมอำพราง เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการรับบริจาคเงินตามที่กฎหมายกำหนด และกรณีผู้ถูกร้องไม่ได้ใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายเกียรติ์อุดม เมนะสวัสดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี พรรคเพื่อไทย ได้ยื่นหนังสือขอให้ตรวจสอบ

และดำเนินการกับผู้ถูกร้องและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องใน ๒ ข้อกล่าวหาในทำนองเดียวกัน

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนในเรื่องดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๑๔๔/๒๕๕๒ ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน แล้วมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากส่งเรื่องให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ ทั้ง ๒ ข้อกล่าวหา

ผู้ร้องได้มีคำสั่งที่ ๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน กรณีการกระทำของพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบได้ดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเสนอความเห็นต่อผู้ร้อง และผู้ร้องมีความเห็นเสนอต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ ว่าอาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เห็นควรรับการพิจารณามีมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาด่วนโดยผ่านประธานกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งให้นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาสรุปข้อเท็จจริงของคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ตลอดจนพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องกระทำผิดทั้ง ๒ ข้อกล่าวหา โดยในข้อกล่าวหาที่ ๒ เห็นว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ใช้จ่ายเงินที่ได้รับสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายและจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๙๓ และให้ผู้ร้องแจ้งต่ออัยการสูงสุด เพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องต่อไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ (๓) (๔) และมาตรา ๙๕ ทั้ง ๒ ข้อกล่าวหา

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติในการประชุมครั้งที่ ๔๓/๒๕๕๓ เห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ ประกอบมาตรา ๖๕ หรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ ประกอบมาตรา ๙๓

๒. มีคำสั่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ต้องยุบไปเนื่องจากไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ จะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามมาตรา ๖๙ หรือตามมาตรา ๘๒ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ จะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามมาตรา ๙๗

๓. มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรค ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เรื่อง การแก้ไขประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ข้อ ๓ หรือให้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๘

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐)

สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมเอกสารประกอบต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่เคยได้รับเงินจากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ผู้ถูกร้องไม่ทราบและไม่เคยเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาที่ว่า บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ได้เข้าทำสัญญากับบริษัท เมซไซอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด เพื่อทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องส่วนตัวของบริษัททั้งสอง และบริษัท เมซไซอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด ไม่เคยมอบเงินที่ได้จากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) แก่ผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องในการเลือกตั้งแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องได้จัดทำโครงการและแผนงานในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ โดยมีโครงการตามแผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับคดีนี้ ๒ โครงการ และคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ อนุมัติงบประมาณตามโครงการและแผนงานดังกล่าว นอกจากนี้การใช้เงินของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น ผู้ถูกร้องได้รายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ในรอบปี ๒๕๔๘ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๙ ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบการใช้เงินตามโครงการที่ผู้ถูกร้องได้รับการสนับสนุน ในปี ๒๕๔๘ และมีมติว่าผู้ถูกร้องได้ดำเนินการทุกอย่างเป็นไปตามระเบียบถูกต้องแล้ว จึงได้ยุติการสอบสวนเรื่องนี้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงมิได้ทำผิดระเบียบ หากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเห็นว่าเสียหายหรือผิดระเบียบก็สามารถสั่งให้ผู้ถูกร้องชดใช้เงินคืนได้อยู่แล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๓

สรุปคำร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายของผู้ถูกร้อง และคำร้องคัดค้านของผู้ร้อง

ผู้ถูกร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมาย สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้ที่มีอำนาจทำความเห็นในการยุบพรรคการเมืองไว้ คือนายทะเบียนพรรคการเมืองเท่านั้นที่มีอำนาจวินิจฉัยว่ามีเหตุสมควรจะยุบพรรคการเมืองตามที่ถูกร้องเรียนได้หรือไม่ เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจทำความเห็นในเรื่องดังกล่าวนี้ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงแต่มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองเท่านั้น และจากข้อเท็จจริงตามคำร้องเป็นการดำเนินการข้ามขั้นตอนและมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมส่งผลให้การทำความเห็นและการลงมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องดังกล่าวขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องได้ แม้ว่าประธานกรรมการการเลือกตั้งจะได้เข้าร่วมประชุมร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ ดังกล่าวข้างต้น แต่ก็เป็นการประชุมในฐานะที่เป็นกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งเท่านั้น มิใช่ในฐานะของนายทะเบียนพรรคการเมือง และผู้ร้องไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนและไม่มีอำนาจยื่นคำร้องเป็นคดีนี้ เพราะไม่ได้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องเป็นการกล่าวหาว่ามีการใช้เงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไม่ถูกต้อง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๐ บัญญัติให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังนั้น ต้องร้องคัดค้านภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายของผู้ถูกร้อง สรุปได้ว่า กรณีที่นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ลงมติ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ ในข้อกล่าวหาที่ ๒ ว่าผู้ถูกร้องกระทำความผิดและให้ยื่นคำร้องให้ยุบพรรคตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง ถือเป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วย ดังนั้น การพิจารณาในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ แล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีผู้ถูกร้องฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องนั้นเป็นการปฏิบัติที่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง แล้ว และมูลคดีนี้เป็นเรื่องการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไม่ถูกต้องและการจัดส่งรายงานการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หาใช่เป็นกรณีการคัดค้านค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างไม่ ดังนั้น จึงไม่อยู่ในเงื่อนเวลาที่จะต้องยื่นคำคัดค้านภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันประกาศการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบกับกรณีที่มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองโดยไม่ชอบหรือไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงนั้น ไม่มีกำหนดอายุความ

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ประเด็นที่ ๒ การกระทำของผู้ถูกร้องตามคำร้องอยู่ในบังคับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

ประเด็นที่ ๓ ผู้ถูกร้องใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นไปตามโครงการที่ได้รับอนุมัติหรือไม่

ประเด็นที่ ๔ ผู้ถูกร้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

ประเด็นที่ ๕ กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคจะต้องถูกตัดสิทธิ หรือถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เรื่อง การแก้ไขประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ อย่างไร

เพื่อให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีเป็นไปตามลำดับที่เหมาะสม เห็นควรวินิจฉัยในประเด็นที่ ๒ ก่อน

ประเด็นที่ ๒ การกระทำของผู้ถูกร้องตามคำร้องอยู่ในบังคับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

ผู้ร้องกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอันเป็นเหตุให้ต้องถูกยุบพรรคในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๔๘ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่ในขณะยื่นคำร้องได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในส่วนของสารบัญญัติเกี่ยวกับเหตุที่จะให้ยุบพรรคการเมืองในคดีนี้จะต้องใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะเกิดเหตุเป็นหลักในการพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๕๐ การนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาพิจารณาวินิจฉัยนั้น หมายถึงการพิจารณาวินิจฉัยในส่วนที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติเท่านั้น กล่าวคือ หมายถึงบทบัญญัติที่กำหนดว่า การกระทำใดเป็นความผิด หรือกำหนดข้อห้ามหรือข้อบังคับในการปฏิบัติ แต่ในส่วนที่เป็นกฎหมายวิธีบัญญัติ จะต้องใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในขณะที่มีการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ประเด็นที่ ๑ กระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

การยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในวรรคสองว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน” จะเห็นได้ว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบว่ามีพรรคการเมืองใดกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ อันเป็นเหตุให้พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบตามมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง เมื่อความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่ว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะทราบเองหรือบุคคลใดแจ้งให้ทราบ นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่าการกระทำตามที่ทราบมานั้นเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องถูกยุบหรือไม่ หากนายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ ย่อมเป็นกรณีที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคการเมืองนั้นต่อไป การที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนก็เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องสำคัญเช่นนี้เป็นไปโดยความรอบคอบ และการที่กฎหมายให้การพิจารณาในเบื้องต้นว่า พรรคการเมืองใดมีการกระทำฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ หรือไม่ เป็นอำนาจของนายทะเบียน

พรรคการเมืองนั้น เนื่องจากมาตรา ๘๒ เป็นเรื่องของการกำกับดูแลการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองให้ถูกต้อง รวมทั้งการปฏิบัติงานทางเอกสาร การจัดทำเอกสารให้ถูกต้อง การทำรายงานให้ถูกต้อง อันเป็นงานประจำตามปกติ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะต้องดูแลให้พรรคการเมืองปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อันเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะเป็นผู้ตรวจสอบเป็นประจำอยู่แล้ว มาตรา ๙๓ จึงบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง

ในการพิจารณาของนายทะเบียนพรรคการเมือง กฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องพิจารณาด้วยตนเอง นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจที่จะแต่งตั้งหรือขอความเห็นจากผู้หนึ่งผู้ใดก็ได้ รวมถึงการขอความเห็นจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก็สามารถทำได้ แต่การตัดสินใจในขั้นนี้ยังคงเป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะต้องพิจารณาและมีความเห็นก่อนว่ามีเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองหรือไม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งแม้จะเป็นองค์กรที่ใหญ่กว่านายทะเบียนพรรคการเมือง ก็ไม่มีอำนาจที่จะวินิจฉัยชี้ขาดในเบื้องต้นว่ามีเหตุที่จะต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๘๒ หรือไม่ คงมีอำนาจเพียงให้ความเห็นชอบตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเท่านั้น

จากคำร้องของผู้ร้อง คำชี้แจงและคำร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายของผู้ถูกร้อง ประกอบกับคำร้องคัดค้านคำร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ นายทะเบียนพรรคการเมือง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ กรมสอบสวนคดีพิเศษและนายเกียรติ์อุดม เมนะสวัสดิ์ ได้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ตรวจสอบว่า ผู้ถูกร้องกระทำการอันฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ รวม ๒ กรณี คือ (๑) การที่บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) จ่ายเงินค่าจ้างทำสื่อโฆษณาให้กับบริษัท เมซไซอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด เป็นการอำพรางการบริจาคเงินของบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ให้กับผู้ถูกร้อง และ (๒) การใช้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องไม่เป็นไปตามกฎหมายและรายงานการใช้เงินไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง

หลังจากได้รับแจ้งจากกรมสอบสวนคดีพิเศษและนายเกียรติ์อุดม เมนะสวัสดิ์ แล้ว นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ได้นำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเรื่องดังกล่าวเพื่อรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสอบสวนและตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำผิดทั้งสองกรณี โดยมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ ในประเด็นที่สองซึ่งเป็นมูลกรณีของคดีนี้ และได้รายงานผลการสืบสวนสอบสวนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมพิจารณารายงานของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนแล้วมีมติด้วยเสียงข้างมากให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งสองกรณี โดยในการลงมติดังกล่าว นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นกรรมการเสียงข้างน้อย

มีความเห็นและลงมติ ทั้ง ๒ กรณีว่า (๑) ข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้ว่า บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) บริจาคเงินให้ผู้ถูกร้อง และ (๒) กรณีการใช้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามกฎหมายและรายงานการใช้เงินไม่ตรงตามความเป็นจริง ให้ยกคำร้องคัดค้านตามความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน

หลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติดังกล่าวแล้ว นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียงข้างมาก ซึ่งการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ได้สรุปข้อเท็จจริงพร้อมความเห็น เสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ในวันเดียวกันนั้น นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้บันทึกความเห็นไว้ท้ายหนังสือแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า “ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามที่คณะทำงานของนายทะเบียน ฯ รวบรวมเพิ่มเติมจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เคยแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนรวบรวมไว้ในเบื้องต้น อาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ อันควรสู่การพิจารณามีมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงให้เสนอเรื่องนี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาด่วน โดยผ่านประธานกรรมการการเลือกตั้ง” และปรากฏตามเอกสารหมาย ร ๑๔ ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นเพียงว่า อาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ จึงเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณามีมติ

นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง ได้เรียกประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ โดยได้นำผลการตรวจสอบของคณะกรรมการดังกล่าวเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติสำหรับกรณีตามคำร้องในคดีนี้ โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง และมติเสียงข้างมากให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน เพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๙๕ โดยนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง มีความเห็นส่วนตนตามที่ลงมติว่า “ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง” ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมกันอีกครั้ง โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งมิได้เข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมได้มีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ โดยถือว่าความเห็นส่วนตนของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ที่ลงมติไว้ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ เป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมือง

จึงมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า ความเห็นของประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ลงมติไว้เป็นความเห็นส่วนตน ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ นั้น เป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ต่างหากจากประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งที่ต่างกัน จึงมีภาระหน้าที่แตกต่างกันด้วย ปัจจัยที่จะนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ในขณะนั้นว่ามีภาระหน้าที่อย่างไร การที่กฎหมายบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้วินิจฉัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ หรือไม่ ก็เนื่องมาจากนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และเป็นผู้ที่ทราบรายละเอียดการปฏิบัติของพรรคการเมืองเป็นอย่างดี ส่วนประธานกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมือง คงมีอำนาจเพียงตรวจสอบว่าความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองมีเหตุผลสมควรหรือไม่ ประเด็นการวินิจฉัยจึงต่างกันในสาระสำคัญ

ถึงแม้ว่าในวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ได้ทำความเห็นไว้ ๒ ความเห็น คือ ความเห็นตามที่เกษียนสั่งให้นำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นความเห็นในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ส่วนความเห็นในการลงมติในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นเป็นการออกความเห็นในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งความเห็นของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในการลงมติดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของมติที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะร่วมลงมติในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การลงมติดังกล่าวจึงแตกต่างจากการเกษียนสั่งที่ให้นำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ได้มีความเห็นเช่นนั้นก่อนแล้ว จึงเสนอความเห็นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาให้ความเห็นชอบ ความเห็นของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในการลงมติในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะหากจะถือเช่นนั้นก็ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นายอภิชาต สุขัคคานนท์ ได้เคยลงมติในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งไปก่อนหน้านั้นแล้วในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ว่า ผู้ถูกร้องได้นำเงินสนับสนุนพรรคการเมืองไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการโดยมีการขอปรับ

โครงการและได้รับการอนุมัติแล้ว ซึ่งก็หาได้มีการถือว่าความเห็นในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองแต่ประการใดไม่ อนึ่ง การที่กฎหมายบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำร้องในคดีนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมหมายความว่า ประธานกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นคดีนี้ฉันใด การทำความเห็นส่วนตนของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ จึงมิใช่การทำความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองฉันนั้น

นอกจากนี้การเกษียนสั่งของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในบันทึกข้อความ เอกสารหมาย ร ๑๓ นั้น ก็มิได้เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดหรือเป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าผู้ถูกร้องได้กระทำการอันเป็นเหตุให้ต้องถูกยุบพรรคหรือไม่ แต่เป็นเพียงการเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาว่าอาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ หรือไม่ก็ได้เท่านั้น ทั้งการกระทำตามมาตรา ๙๔ ก็มิได้เกี่ยวกับการใช้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองผิดกฎหมาย หรือการรายงานการใช้เงินไม่ตรงตามความเป็นจริง อันจะเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ ที่จะเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๓ แต่อย่างใด เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองยังมิได้มีความเห็นให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ การให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ จึงเป็นการกระทำที่ผิดขั้นตอนของกฎหมายในส่วนสาระสำคัญ จึงไม่มีผลทางกฎหมายที่จะให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องได้

อนึ่ง มีเหตุผลในการวินิจฉัยอีกทางหนึ่งว่า เนื่องจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มุ่งประสงค์ให้การปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการตรวจสอบภายในองค์กรด้วยกันเอง อันเป็นกฎหมายในส่วนวิธีบัญญัติที่กำหนดวิธีปฏิบัติของกระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองไว้แล้ว ประกอบกับคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีอำนาจที่จะควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายทะเบียนพรรคการเมืองต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดเป็นกระบวนการไว้ในส่วนของกฎหมายวิธีบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง และมาตรา ๙๕

กรณีข้อกล่าวหาตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง นั้น มาตรา ๙๓ วรรคสอง มิได้บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องเสนอความเห็นด้วยว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อขอความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ต่างกับกรณีข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ ที่มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบแล้ว กล่าวคือนายทะเบียนพรรคการเมืองต้องตรวจสอบกรณีนั้นด้วยอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองก่อน แล้วจึงเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพร้อมความเห็นว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๔ หรือไม่ โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นความเห็นที่เสนอให้ยุบพรรคการเมืองนั้นหรือไม่ อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับการตรวจสอบกลั่นกรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน ทั้งในกรณีเสนอให้ยุบหรือไม่ยุบพรรคการเมืองนั้น

ฉะนั้นกรณีตามคำร้องคดีนี้ ผู้ร้องจะเสนอความเห็นด้วยว่าผู้ถูกร้องมีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้ เมื่อผู้ร้องได้รับหนังสือขอให้ตรวจสอบผู้ถูกร้องของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และของนายเกียรติ์อุดม เมนะสวัสดิ์ แล้วต่อมาวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๔๘/๒๕๕๒ ด้วยเหตุผลว่าเมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณียังมิใช่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยมีเหตุอันสมควรว่ามีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ตามข้อกล่าวหาดังกล่าวทั้งสองข้อกล่าวหา จึงมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการชุดที่มีนายอิศระ หลิมศิริวงษ์ เป็นประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเรื่องดังกล่าว

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งครั้งที่ ๑๔๔/๒๕๕๒ ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทั้งสองข้อกล่าวหาแล้ว มีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ส่งเรื่องให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ ทั้งสองข้อกล่าวหา โดยผู้ร้องในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง ได้ร่วมลงมติเป็นความเห็นเสียงข้างน้อย ให้ยกคำร้องที่ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสองข้อกล่าวหา เพราะไม่พบการกระทำผิดนั้น ความเห็นของผู้ร้องไม่ผูกพันคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะผู้ร้องต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมติเสียงข้างมาก แต่โดยที่มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียงข้างมากเป็นการพิจารณารวมกันไปทั้งสองข้อกล่าวหา ซึ่งเป็นกรณีต้องแยกพิจารณาแต่ละข้อกล่าวหาให้ชัดเจน เฉพาะมติกรณีข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ ถือได้ว่าเป็นมติเสียงข้างมากสั่งการให้ผู้ร้องพิจารณามีความเห็นก่อน แล้วจึงเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาต่อไป เป็นข้อกล่าวหาที่ผู้ร้องชอบที่จะตั้งคณะกรรมการช่วยตรวจสอบก่อนเสนอความเห็นได้ ส่วนกรณีข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมี

มติเสียงข้างมากสั่งการรวมกันไปว่า ให้ผู้ร้องพิจารณามีความเห็นก่อนแล้วจึงเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น เป็นความไม่ชัดเจนในการปรับบทบังคับใช้กฎหมายในองค์กรขณะนั้นเท่านั้น ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๔๑/๒๕๕๓ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ ความเห็นของเสียงข้างมากให้เหตุผลว่าข้อเท็จจริงทั้งสองข้อกล่าวหาเกี่ยวพันกัน จึงยังคงมีมติให้แจ้งผู้ร้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ เช่นเดิม โดยผู้ร้องและนายวิสุทธิ์ โพธิแท่น กรรมการการเลือกตั้ง มีความเห็นให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง และต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๔๓/๒๕๕๓ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีมติเอกฉันท์ที่ชัดเจน ยืนยันเห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง แสดงให้เห็นว่ามติเสียงข้างมากของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น เห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง ตั้งแต่วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ แล้ว โดยผู้ร้องไม่จำต้องเสนอความเห็นก่อนแต่อย่างใด กรณีถือได้ว่าคดีนี้ความได้ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ผู้ถูกร้องมีกรณีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง แล้ว และคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้แล้ว ระยะเวลาที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน จึงต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ อันเป็นวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติดังกล่าว

การที่ผู้ร้องมีคำสั่งที่ ๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อตรวจสอบสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนชุดนายอิศระ หลิมศิริวงษ์ เป็นประธานอีก และคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเสียงข้างมากในการประชุมครั้งที่ ๔๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ เห็นชอบให้ผู้ร้องแจ้งอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ (๓) (๔) และมาตรา ๙๕ ทั้งสองข้อกล่าวหาอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าต่อมาวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมครั้งที่ ๔๓/๒๕๕๓ เห็นชอบให้ผู้ร้องในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ นั้น กระบวนการดังกล่าวข้างต้นเป็นการตรวจสอบภายในองค์กร และเป็นเพียงการยืนยันการปรับบทบังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจนภายในองค์กรที่ยังคงต้องอยู่ในบังคับตามระยะเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง กำหนด เป็นกรณีต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ อันเป็นวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเสียงข้างมากในการพิจารณารายงานของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนชุดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติแต่งตั้งนายอิศระ หลิมศิริวงษ์ เป็นประธานในครั้งแรก และถือเป็นวันที่ความ

ปรากฏต่อผู้ร้องในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วย เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องคดีนี้ในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ จึงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว กระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก (๔ ต่อ ๒) ว่า กระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นอื่นอีกต่อไป โดยฝ่ายข้างมาก ๑ เสียง ใน ๔ เสียง ให้เหตุผลว่า คดีนี้ถือว่าความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้ความเห็นชอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ตั้งแต่วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ แล้ว การยื่นคำร้องตามข้อกล่าวหาคดีนี้จึงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันตามที่กฎหมายกำหนด

ส่วนฝ่ายข้างมาก ๓ เสียง ใน ๔ เสียง ให้เหตุผลว่า ความยังไม่ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย อันจะเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคผู้ถูกร้อง และนายทะเบียนพรรคการเมืองยังมิได้มีความเห็นว่ามีเหตุให้ต้องยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง ทั้งนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ยังมิได้เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่อย่างใด สำหรับความเห็นของประธานกรรมการการเลือกตั้งในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ มิใช่การทำความเห็นในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง กระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

๑๒. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๕๓ วันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

อัยการสูงสุด (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ (ผู้ถูกร้อง) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ เนื่องจากปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ (๓) (๔) และ (๕) สรุปได้ดังนี้

(๑) นายทะเบียนพรรคการเมือง มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ส่งสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมาเพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องกรณีกรมสอบสวน

คดีพิเศษได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ว่ามีพฤติการณ์กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และความผิดตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีข้อกล่าวที่เกี่ยวข้องพาดพิงถึงพรรคประชาธิปัตย์ รวม ๒ กรณี คือ ข้อกล่าวหาที่ ๑ กรณีพรรคประชาธิปัตย์ได้รับบริจาคเงินและทรัพย์สินอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ผ่านบริษัท เมชไชอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด โดยทำสัญญาว่าจ้างทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เป็นนิติกรรมอำพรางเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการรับเงินบริจาคตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ (๓) (๔) และ (๕) ส่วนข้อกล่าวหาที่ ๒ กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ได้ใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๙๓ นอกจากนี้ นายเกียรติ์อุดม เมนะสวัสดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี พรรคเพื่อไทย ได้ยื่นหนังสือ ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการกับพรรคผู้ถูกร้องใน ๒ กรณีดังกล่าวด้วย

(๒) วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๔๘/๒๕๕๒ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนกรณีดังกล่าว โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้ทำการสืบสวนสอบสวนรวม ๓ ครั้ง ซึ่งมีมติเป็นอย่างเดียวกันทั้ง ๒ ข้อกล่าวหา โดยมีมติเสียงข้างมากเห็นควรยกคำร้องคัดค้านตามข้อกล่าวหาที่ ๑ และมีมติเอกฉันท์เห็นควรยกคำร้องคัดค้านตามข้อกล่าวหาที่ ๒

(๓) ในการประชุมครั้งที่ ๑๔๔/๒๕๕๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติเสียงข้างมากให้ส่งเรื่องให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำสั่งที่ ๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

(๔) วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีอาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอันควรนำเข้าสู่การพิจารณามีมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงได้มีการเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาโดยด่วน โดยผ่านประธานกรรมการการเลือกตั้ง

(๕) ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๔๑/๒๕๕๓ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาข้อกล่าวหาที่ ๑ กรณีผู้ถูกร้องรับบริจาคเงินจากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ผ่านบริษัท เมซไซอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด โดยทำสัญญาว่าจ้างทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามโครงการต่าง ๆ เป็นนิติกรรมอำพรางเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการรับบริจาคเงินตามที่กฎหมายกำหนด อันอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ (๓) (๔) และ (๕) คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีมติเสียงข้างมากให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐาน เพื่อให้ผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องต่อไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕

ในการนี้ ผู้ร้องเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่สมบูรณ์เพียงพอจึงมีหนังสือแจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อตั้งคณะทำงานดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม โดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนพรรคการเมืองและผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด ผลการดำเนินการของคณะทำงานได้ข้อยุติให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

(๖) ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

๑. มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๔ และมาตรา ๙๕

๒. มีคำสั่งห้ามผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ต้องถูกยุบไปจะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

๓. มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องขณะเกิดเหตุมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๓ หรือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๘

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐)

สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ดังนี้

(๑) การสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากอำนาจในการสอบสวนความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองและคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งข้อกล่าวหาทั้งสองไม่ใช่คดีอาญาตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ หากแต่เป็นคดีใหม่แยกต่างหากจากคดีที่กล่าวหาบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับคดีที่กล่าวหายังไม่ได้รับอนุมัติให้เป็นคดีพิเศษแต่อย่างใด

(๒) การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องเกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงต้องนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการกระทำนั้นมาใช้บังคับ

(๓) การที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนมีมติให้ยกคำร้องกรณีข้อกล่าวหาของพรรคผู้ถูกร้องทั้ง ๓ ครั้ง ย่อมถือได้ว่ามติดังกล่าวเป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมือง และการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นในการประชุมวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ว่า พรรคผู้ถูกร้องไม่มีความผิด ย่อมถือว่าคดีถึงที่สุดแล้วคำร้องย่อมตกไป ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจหยิบยกคดีนี้ขึ้นมาพิจารณาอีก รวมทั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่นายทะเบียนพรรคการเมืองแต่งตั้งก็ไม่มีกฎหมายใดรองรับ เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเพียงกรณีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ

(๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้จัดทำสรุปแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องหรือหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องทราบว่าผู้ถูกร้องได้กระทำการที่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายใด

(๕) การกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องได้รับเงินบริจาคโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องร้องคัดค้านภายใน ๑๘๐ วัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๐ แต่คำร้องนี้ได้ยื่นคำร้องคัดค้านเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

(๖) พรรคผู้ถูกร้องไม่ได้รับเงินบริจาคจากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ผ่านบริษัท เมซไซอะ บิซิเนส แอนด์ ครีเอชั่น จำกัด ตามที่กล่าวหาแต่อย่างใด

ต่อมา ผู้ถูกร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายว่าการที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๕๓ ว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องทำความเห็นไปในทางใดทางหนึ่งว่ามีเหตุผลให้ยุบหรือไม่ให้ยุบพรรคการเมืองนั้นหรือไม่ก่อน แล้วจึงเสนอเรื่องต่อไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งพร้อมความเห็นดังกล่าว เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาตรวจสอบกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนอีกชั้นหนึ่งนั้น เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ให้ความเห็นตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ การให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นการกระทำที่ผิดขั้นตอนของกฎหมายในสาระสำคัญ กรณีย่อมไม่มีผลทางกฎหมายที่จะทำให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องในคดีนี้ได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ระหว่างพิจารณา ศาลมีคำสั่งให้นำสำนวนและพยานเอกสารในคดีตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๓ มาประกอบการพิจารณาในคดีนี้ และในการนี้เห็นว่า คดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยข้อกฎหมายได้ จึงมีคำสั่งให้งดการไต่สวน สำหรับคำร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายนั้น เมื่อศาลเห็นว่าเมื่อมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาข้อกฎหมายได้แล้วจึงไม่จำต้องสั่งคำร้องนี้ โดยเรื่องนี้มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณารวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ คดีนี้เป็นการร้องขอตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ ด้วยหรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๖๘ เป็นกรณีที่ให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งให้เลิกการกระทำอันเป็นการล้มล้างการปกครองประบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่คำร้องนี้มิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องเลิกกระทำการใด จึงมิใช่การร้องขอตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ แต่เป็นคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ เท่านั้น

ประเด็นที่ ๒ กระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐาน...” บทบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า เมื่อปรากฏเหตุว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นเหตุให้พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบ นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหน้าที่

ต้องตรวจสอบและทำความเห็นก่อนว่ามีการกระทำอันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองใด และเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นแล้วจึงจะขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อแจ้งเรื่องต่ออัยการสูงสุดให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ซึ่งอำนาจในการที่จะพิจารณาเบื้องต้นนั้นเป็นอำนาจเฉพาะตัวของนายทะเบียนพรรคการเมือง การที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนก็เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องสำคัญเช่นนี้เป็นด้วยความรอบคอบ ในทางกลับกันหากนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้มีความเห็นว่ากรณีมีการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ย่อมไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองใดได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๔๔/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ด้วยเสียงข้างมากให้ส่งเรื่องให้นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากยังมิได้มีความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองให้ถูกต้องเสียก่อน ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งความว่า “พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่คณะทำงานของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รวบรวมข้อเท็จจริงเพิ่มเติม กรณีอาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ อันควรสู่การพิจารณามีมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง” ข้อความของนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวยังมิได้มีความเห็นอย่างใดเลยว่า มีเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องหรือไม่ อีกทั้งจากข้อความในเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องก็ระบุว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์อาจมีการกระทำตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ก็ได้เท่านั้น เมื่อพิจารณาความเห็นของนายอภิชาต สุขัคคานนท์ (ประธานกรรมการการเลือกตั้ง) ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งก็ได้มีความเห็นให้ยกคำร้อง เพราะพยานหลักฐานไม่พอฟังได้ว่าพรรคผู้ถูกร้องกระทำความผิด แม้จะไม่ถือว่าเป็นความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ก็แสดงให้เห็นได้ว่า นายอภิชาต สุขัคคานนท์ นายทะเบียนพรรคการเมืองยังมิได้มีความเห็นว่าพรรคผู้ถูกร้องกระทำการใดอันจะเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคแต่อย่างใด

ผลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เมื่อไม่ปรากฏว่ากรณีมีความเห็นจากนายทะเบียนพรรคการเมืองก่อนว่าผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ เห็นชอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐานเพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ผู้ถูกร้อง จึงเป็นการข้ามขั้นตอนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ไม่ชอบด้วยวิธีปฏิบัติ และไม่มี

อำนาจที่จะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก ๔ ต่อ ๓ ว่าผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓๓ เรื่อง จำแนกได้เป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. เรื่องที่พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราอื่น ยกเว้นมาตรา ๒๑๒ จำนวน ๑๖ เรื่อง

๑.๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นที่ ๖/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นที่ ๖/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า

เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ นางสมควร ยอดรัตน์ กับพวกรวม ๑๒ คน ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้องบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย และกรรมการผู้จัดการบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เป็นผู้ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) ตามคดีหมายเลขดำที่ ๔๕๙/๒๕๕๒ และหมายเลขแดงที่ ๖๖๒/๒๕๕๒ ว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนเป็นผู้ครอบครองและทำนาบนที่ดินโฉนดเลขที่ ๕๒๒, ๕๓๖, ๕๔๐, ๕๔๑, ๕๔๓, ๕๙๐, ๑๐๖๕, ๑๐๖๖, ๑๐๖๗, ๑๐๗๔, ๑๗๗๗, ๖๐๐๒, ๘๐๒๓ และ ๑๒๗๒๘ ตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๑๔ แปลง เนื้อที่ดิน ๓๔๕ ไร่ ๒ งาน ๓๔.๑ ตารางวา ที่ดินดังกล่าวเดิมเป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัท โรงสีศิริโสภณ จำกัด ต่อมาเจ้าของโรงสีเสนอขายที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงตรวจสอบกรรมสิทธิ์ที่ดินปรากฏว่าเจ้าของโรงสีได้โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินตีราคาชำระหนี้ให้กับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ผู้ฟ้องคดีติดต่อขอซื้อที่ดินคืน แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปฏิเสธ จนเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองทำการประมูลขายที่ดินพิพาท ผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือถึงคณะกรรมการบริหารของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ให้ระงับการขายไว้ก่อนชั่วคราว แต่เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการประมูลขายที่ดินดังกล่าวกระทำโดยไม่สุจริต จึงขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง (๑) ให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเป็นผู้กระทำผิดตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๙๖ (๒) ให้การประมูลขายที่ดินพิพาทของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จำนวน ๑๔ แปลง เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒

เป็นโมฆะ และ (๓) ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ขายที่ดินที่พิพาทจำนวน ๑๔ แปลง ให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนในราคาประเมินเพื่อเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อน ตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนด

ต่อมาวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๒ ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา สรุปได้ว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองในกรณีตามฟ้องดังกล่าวเป็นการดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ และมาตรา ๗๖ ซึ่งเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของผู้ถูกฟ้องคดี โดยต้องห้ามมิให้นำพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีในกรณีดังกล่าวจึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ศาลปกครองจึงไม่อาจรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปได้

วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๒ ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้รับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป และยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา โดยสั่งห้ามผู้ถูกฟ้องคดีจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์พิพาทจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ศาลปกครองสูงสุดมีความเห็นสรุปได้ว่า คดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนอ้างว่าได้รับความเดือดร้อนและเสียหายจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการขายที่ดินที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนอ้างว่าเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ไปโดยไม่ชอบด้วยพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ อันเป็นการกล่าวหาว่าผู้ถูกฟ้องคดีจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยไม่ชอบด้วยพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ อันเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แต่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า ไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ตามพระราชกำหนดนี้ และการออกระเบียบหรือข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย การอนุญาต และการกระทำอื่นใดของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร อันเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามพระราชกำหนดนี้ และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการ

ใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ และมีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น ผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีฐานะเป็นหน่วยงานทางปกครองตามนัยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ประกอบกับพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗ ซึ่งบัญญัติว่า ให้ บสท. มีวัตถุประสงค์ในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ปรับโครงสร้างหนี้ และปรับโครงสร้างกิจการ ทั้งนี้ โดยการรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ รวมตลอดทั้งสิทธิอื่นใดเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้สำหรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพนั้น หรือโดยการใช้มาตรการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การฟื้นฟูเศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ และมาตรา ๘ ซึ่งบัญญัติว่า ให้ บสท. มีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๗ อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง (๑) ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพยสิทธิต่าง ๆ สร้าง ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้ ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการขายที่ดินที่พิพาทในคดีนี้จึงเป็นการอาศัยอำนาจตามบทกฎหมายดังกล่าว การดำเนินกิจการของผู้ถูกฟ้องคดีจึงเป็นการใช้อำนาจปกครองตามกฎหมาย เมื่อมีข้อพิพาทเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวจึงเป็นคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย ศาลปกครองจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓

การที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ บัญญัติไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ตามพระราชกำหนดนี้และการออกระเบียบหรือข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย การอนุญาต และการกระทำอื่นใดของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร อันเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามพระราชกำหนดนี้ จึงมีผลเท่ากับเป็นบทกฎหมายที่ตัดอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองในส่วนที่ให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน อันเนื่องมาจากการที่หน่วยงานของรัฐ ใช้อำนาจดำเนินกิจการทางปกครองตามกฎหมายตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญข้างต้น

ดังนั้น พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓ อีกทั้งมาตราดังกล่าวยังเป็น

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรานี้ จึงให้ส่งความเห็นของศาลเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และให้รอการพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว

สำนักงานศาลปกครองได้มีหนังสือสำนักงานศาลปกครอง ที่ ศป ๐๐๒๒/ธ ๑๓๗ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ เห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงส่งความเห็นของศาลปกครองสูงสุดเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ” และมาตรา ๒๑๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเรื่องใดหรือประเด็นใดที่ได้มีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เป็นเรื่องหรือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ได้นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่เคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมาก่อน แต่ประเด็นตามคำร้องที่โต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแล้วว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๖ ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๖ มีหลักการอย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ ข้อโต้แย้งตามคำร้อง จึงเป็นเรื่องหรือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ ทั้งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ด้วย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔ /๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายมานิต นพอมรบดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายมานิต นพอมรบดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

ผู้ร้องเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีอำนาจหน้าที่ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อมีการกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ หรือมาตรา ๒๖๙ และมาตรา ๑๘๒ ประกอบมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ (๑๑)

ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ และผู้ถูกร้องได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ผู้ร้องได้มีคำสั่งที่ ๓๐๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ มอบอำนาจให้ประธานกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้มีอำนาจในการลงนามในคำร้องและส่งเอกสารในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ แทนผู้ร้อง

นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภา และนายสมคิด หอมเนตร ยื่นคำร้องต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง ตามคำร้องลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ขอให้ตรวจสอบว่า นายมานิต นพอมรบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้อง เป็นผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม และเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๔๘ มาตรา ๒๖๕ (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๒๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๖) หรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องทั้งสามและได้ดำเนินการไต่สวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องถือครองหุ้น

ในบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕๐๐ หุ้น ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๕ จนวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ ถือครองหุ้นในบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) โดยมีการซื้อและขายหุ้นหลายครั้ง และครั้งสุดท้ายขายหุ้นหมด เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๑ และถือครองหุ้นในบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗ จำนวน ๔,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น และได้ขายออกไปทั้งหมด ๑๗ ครั้ง โดยขายหุ้นออกหมดครั้งสุดท้าย จำนวน ๑๑๗,๓๐๐ หุ้น เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๑

ผู้ร้องเห็นว่าการถือครองหุ้นในบริษัทดังกล่าวของผู้ถูกร้องเข้าลักษณะตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องเข้าถือครองหุ้นจนถึงวันที่เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖๗ อันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ (๗) จึงมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๒๕/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เห็นควรส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายมานิต นพอมรบดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

ฯลฯ ฯลฯ

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙

ฯลฯ ฯลฯ

นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามวรรคหนึ่งแล้ว ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสี่ ด้วย

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่งที่บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงโดยเหตุในกรณีต่าง ๆ และให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวหรือไม่ นั้น ขณะยื่นคำร้องความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจะต้องยังคงมีอยู่ แต่เนื่องจากกรณีนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายมานิต นพอมรบดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่ โดยยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๓ และปรากฏว่านายมานิต นพอมรบดี ได้ขอลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓ ความเป็นรัฐมนตรีของนายมานิต นพอมรบดี จึงสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓ ตามความในมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๓ เมื่อขณะยื่นคำร้องนี้ความเป็นรัฐมนตรีของนายมานิต นพอมรบดี ได้สิ้นสุดลงแล้ว กรณีจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสรศักดิ์ เลิศวิทยากำจร) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ธ.๒๒๗๐/๒๕๔๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เฉพาะข้อความ “ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาล” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสรศักดิ์ เลิศวิทยากำจร) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

บริษัท ธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน) โดย นายวิบูลย์ จันทโรทัย ผู้รับมอบอำนาจช่วง โจทก์ฟ้อง นายสรศักดิ์ เลิศวิทยากำจร เป็นจำเลย ต่อศาลแพ่ง ว่าจำเลยได้ทำสัญญากู้เงินและรับเงินไปจากโจทก์ที่สาขาสำนักสาทร จำนวน ๕๘๙,๐๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ย เอช แอล อาร์ ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยที่เรียกจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี ขณะทำสัญญาเท่ากับอัตราร้อยละ ๑๑.๗๕ ต่อปี หากโจทก์เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเมื่อใด จำเลยยอมเสียดอกเบี้ยให้โจทก์ตามอัตราที่โจทก์ประกาศเปลี่ยนแปลงโดยปิดไว้ ณ ที่ทำการของโจทก์ โดยมิต้องแจ้งหรือได้รับความยินยอมจากจำเลย และจำเลยตกลงว่าจะผ่อนชำระต้นเงินและดอกเบี้ยเดือนละ ๗,๐๐๐ บาท เริ่มชำระงวดแรกในวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๘ งวดต่อไป ทุกวันที่ ๒๙ ของเดือนถัดไป กำหนดชำระให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๕ ปี นับแต่วันทำสัญญา แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิโจทก์ที่จะเรียกร้องให้ชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนกำหนดได้ และเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ดังกล่าว จำเลยนำกรรมสิทธิ์ห้องชุดจดทะเบียนจำนองไว้กับโจทก์ และจำเลยให้สัญญาว่าหากบังคับจำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้ จำเลยยอมให้บังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นของจำเลยชำระหนี้แก่โจทก์

จนครบ ภายหลังทำสัญญาจำเลยชำระหนี้ให้แก่โจทก์เพียงบางส่วนอันเป็นการประพฤติผิดสัญญา โจทก์ทวงถามและบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลยแล้วแต่จำเลยชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์บางส่วน โจทก์ประกาศเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตามสภาวการณ์ของตลาดเงินหลายครั้ง โดยอาศัยอำนาจตามประกาศของกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารโจทก์ ขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน ๘๑๓,๖๑๔.๘๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๔.๕๐ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๕๖๔,๕๖๔.๐๑ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ หากไม่ชำระให้ยึดห้องชุดเลขที่ ๓๐๒/๓๗๙ ชั้นที่ ๑๐ อาคารเลขที่บ้านสวน ๘ (รุ่นพิเศษ) ชื่ออาคารชุด บ้านสวนซื่อตรง ๑ ทะเบียนอาคารชุดเลขที่ ๑๒/๒๕๓๗ ตั้งอยู่บนที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๔๒๔๖๓ ตำบลวังทองหลาง อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ หากได้เงินไม่พอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยบังคับชำระหนี้แก่โจทก์จนครบ และให้จำเลยชดใช้ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนโจทก์

จำเลยให้การและแก้ไขคำให้การว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเนื่องจากการมอบอำนาจไม่ชอบ โดยผู้มอบอำนาจมิได้เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์ หนังสือมอบอำนาจเป็นเอกสารปลอมและมิได้ประทับตราสำคัญของโจทก์ ทั้งมิได้ปิดอากรแสตมป์ ฟ้องโจทก์เคลือบคลุม จำเลยรับว่าทำสัญญากับโจทก์ตามฟ้องจริง แต่ยอดหนี้ไม่ถูกต้อง จำเลยไม่เคยตกลงให้โจทก์นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระครบหนึ่งปีทบเข้ากับต้นเงิน โจทก์คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย โจทก์คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี อันเป็นเบี้ยปรับโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศธนาคารโจทก์ที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยมิได้ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติ หามีผลบังคับใช้เช่นกฎหมายไม่ โจทก์คิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไม่ชอบด้วยกฎหมาย มูลหนี้ตามฟ้องจึงไม่สมบูรณ์ จำเลยขอปรับปรุงโครงสร้างการชำระหนี้ แต่โจทก์ไม่ยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด การฟ้องคดีของโจทก์เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ในปี ๒๕๔๐ เกิดเหตุวิกฤติเศรษฐกิจอย่างร้ายแรงตลาดไม่มีสภาพคล่อง บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ถูกปิดกิจการ ๕๖ แห่ง เป็นพฤติการณ์อันมิใช่ความผิดของจำเลย เป็นเหตุให้จำเลยไม่ตกเป็นผู้ผิดนัด จำเลยไม่มีหน้าที่ชดใช้ดอกเบี้ยผิดนัดตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เป็นต้นไปจนกระทั่งปัจจุบัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๕ และพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวเป็นเหตุสุดวิสัยอันไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในภาวะเช่นนั้นเป็นการพ้นวิสัยในการชำระหนี้ จำเลยย่อมหลุดพ้นจากการชำระหนี้เป็นการถาวร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๙ จำเลยจึงไม่มีหน้าที่ชำระหนี้แก่โจทก์ การบอกกล่าวบังคับจำนองไม่ชอบ ขอให้ยกฟ้อง

ในวันนัดสืบพยานจำเลย จำเลยยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การ ฉบับที่ ๒ ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีตามคำร้องเป็นเหตุที่จำเลยสามารถยกขึ้นต่อสู้ได้ตั้งแต่ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การครั้งแรกแล้ว แต่จำเลยไม่ดำเนินการ กรณีจึงไม่มีเหตุอันควรอนุญาตให้จำเลยแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ จึงมีคำสั่งยกคำร้องค่าคำร้องให้เป็นพับ จำเลยยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งศาลแพ่งดังกล่าว ต่อมาศาลแพ่งพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน ๕๘๒,๔๔๐.๕๖ บาท

ให้โจทก์ พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๘ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๕๖๔,๕๖๔.๐๑ บาท นับแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๓ และอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี นับแต่วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ แต่ดอกเบี้ยถึงวันฟ้องต้องไม่เกิน ๒๔๙,๐๕๐.๔๑ บาท ตามที่โจทก์ขอ หากจำเลยไม่ชำระให้ยึดห้องชุดออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ หากได้เงินไม่พอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยบังคับชำระหนี้แก่โจทก์จนครบ กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ ๒๐,๐๐๐ บาท

จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลแพ่งดังกล่าว ศาลแพ่งมีคำสั่งว่าจำเลยมิได้นำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมอุทธรณ์คำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ จึงให้จำเลยวางเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าว ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง จึงจะพิจารณาสั่งอุทธรณ์

จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลแพ่งที่ให้จำเลยวางเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าว ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องโดยไม่อนุญาตให้จำเลยแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การนั้น หากศาลอุทธรณ์พิจารณาเห็นว่าควรอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การได้ อาจมีผลให้จำเลยได้สืบพยาน ตามข้อต่อสู้ในคำให้การที่แก้ไขได้ อันจะมีผลเท่ากับให้ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ตั้งแต่ชั้นมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การเป็นต้นไป จำเลยจึงต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้อุทธรณ์ต้องปฏิบัติขณะยื่นอุทธรณ์ เมื่อจำเลยไม่นำเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ จึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ ซึ่งศาลชั้นต้นชอบที่จะมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยไปเสียทีเดียวได้ แต่ศาลชั้นต้นยังให้โอกาสจำเลยนำเงินมาวางภายใน ๑๕ วัน ย่อมเป็นคุณแก่จำเลยแล้ว เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมมาชำระอีกครั้งหนึ่งก่อนที่ศาลชั้นต้นจะพิจารณาสั่งอุทธรณ์ อันเป็นกระบวนการชั้นตรวจคำฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๓๒ มิใช่เป็นคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ซึ่งผู้อุทธรณ์อาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๓๔ ได้ ดังนั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยพิพากษายกอุทธรณ์ คืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์แก่จำเลยทั้งหมดค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์นอกจากนี้ให้เป็นพับ

จำเลยฎีกาพร้อมกับยื่นคำร้องว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เป็นบทบัญญัติที่ขัดขวางการนำคดีขึ้นสู่ศาลให้ครบสามศาล จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่มีผลใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๕๐ มาตรา ๖ ขอศาลฎีกาโปรดรอการพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยต่อไป

ศาลฎีกามีคำสั่งในคำร้องที่ ท.๙๒๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๑ ว่าตามคำร้องของจำเลยอ้างว่าศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ มาใช้ในการวินิจฉัยคดีอันเป็นบทบัญญัติที่ขัดขวางการนำคดีขึ้นสู่ศาลให้ครบสามศาล จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่มีผลใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก่คดี แม้จะปรากฏว่าเคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ แต่คำวินิจฉัยดังกล่าวก็ไม่ตรงกับที่จำเลยอ้างในคำร้อง ฉะนั้น จึงให้รอการพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นของจำเลยดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ให้ส่งถ้อยคำสำนวนที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อมีหนังสือถึงสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำโต้แย้งของคู่ความเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ” และวรรคสองบัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นคำร้องที่มีการโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เฉพาะข้อความ “ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาล” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบ

มาตรา ๒ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่นั้น ในประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง กรณีจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง และศาลรัฐธรรมนูญไม่จำต้องรับคำร้องในประเด็น นี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยอีกก็ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕

ส่วนประเด็นคำร้องที่มีการโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เฉพาะข้อความ “ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษา หรือคำสั่ง มาวางศาล” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคสอง หรือไม่นั้น แม้ในประเด็นนี้ยังไม่มีคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วในประเด็นมาตราหลัก ส่วนกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๔๐ (๑) (๓) เป็น หลักการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตาม รัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และเรื่องสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) เป็นเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมายและการยุติธรรม และมาตรา ๑๙๗ วรรคสอง เป็นเรื่องความมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล คำร้องในประเด็นนี้จึงเป็นคำร้องขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในมาตราที่เป็นส่วนประกอบ ดังนั้น คำร้องในประเด็นนี้จึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑) หรือไม่

ประธานวุฒิสภามีหนังสือด่วนที่สุด ที่ สว ๐๐๐๘/๑๔๓๘ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ ส่งคำร้อง ของนายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภา และคณะสมาชิกวุฒิสภา รวม ๑๕ คน ผู้ร้อง ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ผู้ถูกร้อง ด้วย เหตุกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑)

คำร้องของผู้ร้องอ้างว่า นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีหนังสือที่ กต ๑๓๐๓/๒๓๕๕ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ถึงผู้ถูกร้อง โดยมีข้อความในข้อ ๒.๔ ระบุว่า “ลดและแยกการเชื่อมโยงระหว่าง พ.ต.ท.ทักษิณ กับนายกรัฐมนตรีกัมพูชาและฝ่ายค้านในประเทศไทย ด้วยการลดและขจัดเงื่อนไขที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการของฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล โดยรัฐบาลควรแสดงท่าทีและความเห็นต่าง ๆ อย่างมีเอกภาพและเป็นระบบ การตอบโต้รัฐบาลกัมพูชาอย่างสุขุม มีสติ ไม่วู่วาม และกระทบประชาชนน้อยที่สุด จะมีส่วนสำคัญในการ “ครองความนิยม” ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล ที่สำคัญควรเร่งแปรความรู้สึก “สะใจ” หรือสนับสนุนรัฐบาลเป็น “ความเข้าใจ” โดยอาศัยการประชาสัมพันธ์ และบริหารจัดการ “เวลา” ให้เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลไทยที่สุด โดยการเร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ยังคั่งค้างอยู่” การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขอให้ผู้ถูกร้อง “เร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ยังคั่งค้างอยู่” จึงเป็นการกระทำในนามรัฐมนตรีคนหนึ่งในรัฐบาลที่มีผู้ถูกร้องเป็นนายกรัฐมนตรี

เมื่อพิจารณาหน้าที่และความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรีจากแนวคำพิพากษา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และจากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ อม. ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๑ หน้า ๒๓ ถึงหน้า ๒๔ แล้ว ทำให้เข้าใจได้ว่านายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับ ควบคุม ดูแลการกระทำของรัฐมนตรีทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง โดยมีข้อความว่า “เร่งการพิจารณาคดีต่าง ๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ยังคั่งค้างอยู่” จึงอาจเข้าลักษณะเป็นการกระทำของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลด้วย เนื่องจากนายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกับรัฐมนตรีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๙ คณะรัฐมนตรี มาตรา ๑๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับการรับหนังสือราชการดังกล่าวของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำที่รับรู้ถึงแนวความคิดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปด้วย ผู้ถูกร้องจึงมีพฤติการณ์ที่อาจเข้าลักษณะเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ (๑) ด้วย

ต่อมา ประธานวุฒิสภามีหนังสือ ที่ สว ๐๐๐๘/๑๖๔๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๓ แจ้งว่านางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งร่วมเข้าชื่อในคำร้อง ฉบับวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ กราบเรียนประธานวุฒิสภา ขอถอนรายชื่อออกจากคำร้องดังกล่าว

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่าคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๙ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ...(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย”

พิจารณาแล้วเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อส่ง คำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ขอให้วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) โดยบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และให้ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า คำร้องนี้ สมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๕ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องของผู้ร้องแล้วส่งคำร้องนั้นมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของ ผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวหรือไม่ ตามหนังสือลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ แต่ต่อมานางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งร่วมเข้าชื่อในคำร้องนี้มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ กราบเรียนประธานวุฒิสภา ขอถอนรายชื่อออกจากคำร้องนี้ และประธานวุฒิสภาได้ส่งหนังสือดังกล่าวตามทางการต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๓ ทำให้จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาเหลือเพียง ๑๔ คน ซึ่งเป็นจำนวนน้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ คือ จำนวน ๑๕๐ คน ดังนั้น คำร้องนี้จึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

๑.๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๔ (นางอุษา แซ่เตียว) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๒๓๕ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๓ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ร้องเป็นจำเลยที่ ๔ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๖๘๔๐/๒๕๔๐ หมายเลขแดงที่ ๘๐๘๕/๒๕๔๑ โดยบริษัท เงินทุนศรีธนา จำกัด (มหาชน) โจทก์ ยื่นฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัดครอบครัวอุษา กับพวก จำเลย ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ คดีถึงที่สุดโดยคำพิพากษาศาลฎีกา ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์ ๓๒,๔๘๔,๑๒๗.๑๒ บาท ในระหว่างการพิจารณาคดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกคำสั่งให้โจทก์ปิดกิจการ และโจทก์ถูกศาลล้มละลายกลางออกคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ตั้งแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายของโจทก์ได้นำสิทธิเรียกร้องของบริษัท เงินทุน ศรีธนา จำกัด (มหาชน) (โจทก์) ผู้ล้มละลายที่มีต่อจำเลยของคดีนี้ และลูกหนี้ของคดีอื่น ๆ รวม ๑๐๔ เรื่อง ขายรวมกันโดยวิธียื่นแบบเสนอราคา ต่อมาเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ทำหนังสือสัญญาซื้อขายสิทธิเรียกร้อง ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗ กับ บริษัท เงินทุนเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ราคา ๖๖๗,๕๙๙,๐๓๖.๑๐ บาท บริษัทเงินทุนเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ยื่นคำร้องต่อศาลในคดีนี้ขอสวมสิทธิและถอนคำร้องไปแล้ว รวม ๓ ครั้ง ต่อมา บริษัทเงินทุนเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) เปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำร้องขอสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแทนโจทก์ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ และถอนคำร้องไปตามคำร้องลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ หลังจากนั้นธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ยื่นคำร้องขอสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแทนโจทก์ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐ อีกครั้ง โดยอ้างหนังสือสัญญาซื้อขายสิทธิเรียกร้องและอ้างประกาศกระทรวงการคลัง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ (๖) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ ให้บริษัทเงินทุนสามารถรับซื้อหรือรับโอนลูกหนี้เงินให้กู้ยืมและสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน ๕๖ แห่ง ที่ถูกปิดกิจการจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้

ผู้ร้องยื่นคำให้การ ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑ คัดค้านคำร้องขอสวมสิทธิ สรุปได้ว่า ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอสวมสิทธิเพราะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจเข้าดำเนิน

คดีแพ่งแทนบริษัทเงินทุน ศรีธนา จำกัด (มหาชน) ผู้ล้มละลายได้แต่ผู้เดียว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีอำนาจขาย โอนสิทธิและหน้าที่ของตนให้บุคคลอื่นเข้าสวมสิทธิแทนได้ และโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ (๖) และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การอนุญาตเป็นการทั่วไปให้บริษัทเงินทุนประกอบกิจการรับซื้อหรือรับโอนลูกหนี้เงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๕ รวมทั้งหนังสือสัญญาซื้อขายสิทธิเรียกร้องไม่มีผลใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๒๓๕ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๓ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๑๙๘

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ พิจารณาคำร้องของผู้ร้องแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าวเห็นควรส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ (๖) และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การอนุญาตเป็นการทั่วไปให้บริษัทเงินทุนประกอบกิจการรับซื้อหรือรับโอนลูกหนี้เงินให้กู้ยืม ฉบับลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๒๓๕ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๓ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่ และให้มีหนังสือ ถึงสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยต่อไป

สำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีหนังสือที่ ศย ๐๑๖/๒๑๗๑๔ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ ส่งความเห็นของผู้ร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๒๓๕ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๓ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่

คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๗ ก วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยมาตรา ๒ บัญญัติว่า พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และมาตรา ๓ บัญญัติว่าให้ยกเลิก (๒) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ

เครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และ (๑๐) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจะมีผลเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญต้องมีสภาพและมีผลเป็นการใช้บังคับอยู่ในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หรือมีการคงหลักการเดิมไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ที่มีผลเป็นการยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายฉบับเดิมไปนั้น ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้ถูกยกเลิกไปแล้วโดยพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ โดยพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการตราบทบัญญัติขึ้นใหม่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากหลักการเดิมของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ (๖) ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจหยิบยกบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้วโดยที่ไม่มีการคงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้งไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใหม่มาวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ได้อีกต่อไป จึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยในประเด็นตามคำร้องนี้อีก ตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายธนู ธเนศวรานนท์ ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีการกระทำของนายประมวล โสนน้อย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล มีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๔ ประกอบมาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายธนู ธเนศวรานนท์ (ผู้ร้อง) เป็นผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล โดยได้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ และในการเลือกตั้งคราวนั้นผลปรากฏว่า นายประมวล โสนน้อย ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าการที่นายประมวล โสนน้อย ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล ทั้งที่ขณะนั้นปรากฏว่า นายประมวล โสนน้อย

ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรวิเศษชัยชาญ จำกัด ด้วย การกระทำของนายประมวล โสนน้อย จึงมีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘๔ ประกอบมาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องของผู้ร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำของนายประมวล โสนน้อย มีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่จำศีล อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘๔ ประกอบมาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ โดยไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบ

กับผู้ที่จะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ได้จะต้องเป็นกรณีที่ผู้นั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ได้แล้ว ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑) หรือไม่

ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของนายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภากับคณะ รวม ๒๒ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภากับคณะ รวม ๒๒ คน (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาว่า เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีโดยนายกรัฐมนตรีได้ใช้อำนาจของฝ่ายบริหารผ่านศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ตามพระราชบัญญัติการรักษา ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ด้วยการส่งเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจเข้ามาปิดถนนบริเวณรอบรัฐสภา และตั้งสิ่งกีดขวางการจราจร และไม่อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งเจ้าหน้าที่และข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ การปิดล้อมรัฐสภาโดยเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจซึ่งเป็นกองกำลังที่อยู่ในบังคับบัญชาของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดนั้นอาจเข้าลักษณะเป็นการกระทำต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐสภาเป็นสถานที่ที่อยู่ในกรอบอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติอันเป็นอำนาจที่คอยควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี และการกระทำดังกล่าวมิได้มีการแจ้งให้วุฒิสภาทราบมาก่อนแต่อย่างใด ซึ่งแม้รัฐบาลจะออกมาชี้แจงในภายหลังว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการป้องกันและคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาจากผู้ชุมนุมบริเวณถนนราชดำเนิน แต่ก็เข้าใจได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อความปลอดภัยของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่จะต้องเข้ามาประชุมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันพุธที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๓ รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อประโยชน์ของรัฐบาลและพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาล หาใช่เพื่อประโยชน์ของรัฐสภาหรือสมาชิกวุฒิสภาแต่อย่างใดไม่ จึงมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่

ตามกฎหมายโดยมิชอบ เป็นการเข้าไปก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ และมีลักษณะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ (๑) ซึ่งจะมีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ร่วมกระทำการดังกล่าวสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) จากข้อเท็จจริงและเอกสารประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะตามข่าวที่ปรากฏทางสื่อมวลชน จึงมีประเด็นที่ควรจะต้องตรวจสอบไต่สวนเพิ่มเติมว่าการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจเข้ามาในบริเวณรัฐสภานั้น นอกจากจะเป็นความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรีแล้ว มีรัฐมนตรีใดเกี่ยวข้องอีกหรือไม่ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการกระทำของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งดังกล่าวเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ (๑) หรือไม่ และทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องนั้นต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่ โดยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญไต่สวนในประเด็นการออกคำสั่ง รวมทั้งการสั่งการใด ๆ ตามกรณีดังกล่าวด้วย และขอให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาไต่สวนเอง โดยใช้อำนาจในการเรียกพยานบุคคล เอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำที่อ้างถึงและเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเรียกบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ...(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙” วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย” และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๙ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้วเห็นว่า การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ที่ให้นำบทบัญญัติของมาตรา ๙๑ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ด้วย ดังนั้น เมื่อผู้ร้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๒๒ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ คือ จำนวน ๑๕๐ คน เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องของผู้ร้องแล้วส่งคำร้องนั้นมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสิ้นสุดหรือไม่ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง แต่เนื่องจากตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) กำหนดให้คำร้องต้องระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องและคำขอต้องระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใด พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาคำร้องของผู้ร้องแล้วเห็นว่าในกรณีของนายกรัฐมนตรีข้อเท็จจริงตามที่กล่าวอ้างในคำร้องเป็นการคาดคะเนของผู้ร้องมิใช่คำร้องที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงอันเป็นมูลฐานแห่งข้อกล่าวหาที่ชัดเจน แต่เป็นเพียงการตั้งข้อสงสัยและข้อหารือของผู้ร้องที่ต้องการให้ศาลหาคำตอบว่ามีการกระทำอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร คำร้องของผู้ร้องมิได้ยืนยันข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างไร นอกจากนี้การยื่นคำร้องต่อศาลจะต้องมิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องจะอาศัยศาลเป็นเครื่องมือในการแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การดำเนินคดีต่อผู้ถูกร้องซึ่งไม่มีกฎหมายใดเปิดช่องให้กระทำได้ กรณีจึงไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔)

ส่วนกรณีรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องนั้น เห็นว่าการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ คำร้องของผู้ร้องจะต้องระบุความประสงค์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย การสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใดให้ชัดเจน แต่คำร้องของผู้ร้องหาได้ยืนยันการกระทำของรัฐมนตรีคนใดว่าได้กระทำการอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) อันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง กรณีจึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

๑.๘ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลจังหวัดพะเยาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายเกรียงไกร ไชยมงคล ที่ ๑ นายประพันธ์ สิงห์ชัย ที่ ๒ จ่าสิบเอก อนันต์ศักดิ์ กุลปัญญา ที่ ๓) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๐๑๐/๒๕๕๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ กรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๒๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่

ศาลจังหวัดพะเยาส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องนายเกรียงไกร ไชยมงคล จำเลยที่ ๑ นายประพันธ์ สิงห์ชัย จำเลยที่ ๒ จ่าสิบเอก อนันต์ศักดิ์ กุลปัญญา จำเลยที่ ๓ ต่อศาลจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ ในฐานความผิดร่วมกันกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจาโดยวิธีปิดกั้นการจราจรอันมิใช่การกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือติชมโดยสุจริตเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ร่วมกันเป็นหัวหน้าและร่วมกันมั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไปกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ และโต้แย้งว่า การที่จำเลยได้เข้าไปร่วมชุมนุมเพื่อเรียกร้องขอให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาราคาพืชผลการเกษตรข้าวโพดที่ราคาตกต่ำ ซึ่งเป็นความเดือดร้อนของพี่น้องเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด เป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ (๘) ที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของบุคคลหรือการแสดงความคิดเห็น การพูดของบุคคลผู้เดือดร้อนก็เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ การที่จำเลยได้ขึ้นเวทีปราศรัยก็เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยที่แก้ไขปัญหาราคาพืชผลการเกษตรไม่ได้ และไม่ได้ทำตามนโยบายที่ได้ให้ไว้ตอนหาเสียงและแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งเป็นเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๔ (๘) บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของ

สภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร การที่โจทก์และศาลจะนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ มาจำกัดสิทธิเสรีภาพของจำเลยไม่ให้มาชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธและจำกัดสิทธิเสรีภาพการพูดการแสดงความคิดเห็นของจำเลย ย่อมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ จึงขอให้ศาลจังหวัดพะเยารอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่ง คำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๐ ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่

ศาลจังหวัดพะเยามีคำสั่งว่า จำเลยทั้งสามยื่นคำร้องอ้างว่า คำฟ้องโจทก์และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๒๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ ขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๐ ดังนั้น จึงให้ส่งถ้อยคำสำนวนและคำร้องดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดก่อนว่าคำฟ้องโจทก์และตัวบทกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามคำร้องหรือไม่

สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือที่ ศย ๐๑๖/๑๙๔๖๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และที่ ศย ๐๑๖/๒๐๙๓๓ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ส่งคำร้องของ ผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง

ตุลาการประจำคดีตรวจคำร้องแล้วมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลจังหวัดพะเยา ได้มีหนังสือ ที่ ศย ๓๐๕.๐๐๘/๑๖๒๖ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ แจ้งว่า จำเลยทั้งสามได้ยื่นคำร้องขอถอนคำโต้แย้งที่ศาลจังหวัดพะเยาส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ซึ่งศาลจังหวัดพะเยามีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยถอนคำร้องได้ สำเนาคำร้องและแจ้งคำสั่งให้ศาลรัฐธรรมนูญทราบ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้จำเลยทั้งสามได้ยื่นคำร้องขอให้ ศาลจังหวัดพะเยาส่งคำโต้แย้งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๐ ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๒๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่ ต่อมาจำเลยทั้งสามได้ยื่นคำร้อง

ขอถอนคำโต้แย้งที่ศาลจังหวัดพะเยาได้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งศาลจังหวัดพะเยามีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยทั้งสามถอนคำร้องแล้ว จึงไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาคดีนี้ต่อไป กรณีเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่า “คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้”

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง ตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

๑.๙ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลจังหวัดพะเยาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายประพันธ์ สิงห์ชัย ที่ ๑ จ่าสิบเอก อนันต์ศักดิ์ กุลปัญญา ที่ ๒) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๐๑๑/๒๕๕๑ เพื่อขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ กรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๒๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่

ศาลจังหวัดพะเยาส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ดังนี้

พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องนายประพันธ์ สิงห์ชัย จำเลยที่ ๑ จ่าสิบเอก อนันต์ศักดิ์ กุลปัญญา จำเลยที่ ๒ ต่อศาลจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ ในฐานความผิดร่วมกันกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจาโดยวิธีปิดกั้นการจราจรอันมิใช่การกระทำภายในความ มุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญหรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริตเพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ร่วมกันเป็นหัวหน้าและร่วมกันมั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไปกระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองให้เลิกไปไม่ยอมเลิก ขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจอดรถในลักษณะกีดขวางการจราจร ร่วมกันทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าโดยไม่ได้รับอนุญาต ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๓๖๘ มาตรา ๓๗๐ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๑๔๘ พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๑ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๙

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ และโต้แย้งว่าการที่จำเลยได้เข้าไปร่วมชุมนุมเพื่อเรียกร้องขอให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาราคาพืชผลการเกษตรข้าวโพดที่ราคาตกต่ำ ซึ่งเป็นความเดือดร้อนของพี่น้องเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด เป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธและมีวัตถุประสงค์ให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาราคาข้าวโพดตกต่ำ โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ (๘) ที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของบุคคล ซึ่งก็เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๔ (๘) บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร การที่โจทก์และศาลจะนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๓๖๘ มาตรา ๓๗๐ มาตรา ๓๙๗ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ มาจำกัดสิทธิเสรีภาพของจำเลยไม่ให้มาชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และจำกัดสิทธิเสรีภาพการพูดแสดงความคิดเห็นของจำเลยย่อมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ จึงขอให้ศาลจังหวัดพะเยารอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๓๖๘ มาตรา ๓๗๐ มาตรา ๓๙๗ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่

ศาลจังหวัดพะเยามีคำสั่งว่าจำเลยทั้งสองยื่นคำร้องอ้างว่าคำฟ้องโจทก์และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๒๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ ขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ดังนั้น จึงให้ส่งถ้อยคำสำนวนและคำร้องดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดก่อนว่าคำฟ้องโจทก์และตัวบทกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามคำร้องหรือไม่

สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือที่ ศย ๐๑๖/๑๙๔๖๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และที่ ศย ๐๑๖/๒๐๙๓๓ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ส่งคำร้องของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง

ตุลาการประจำคดีตรวจคำร้องแล้วมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลจังหวัดพะเยา ได้มีหนังสือ ที่ ศย ๓๐๕.๐๐๘/๑๖๒๕ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ แจ้งว่าจำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องขอถอนคำโต้แย้งที่ศาลจังหวัดพะเยาส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ซึ่งศาลจังหวัดพะเยามีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยถอนคำร้องได้ สำเนาคำร้องและแจ้งคำสั่งให้ศาลรัฐธรรมนูญทราบ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีนี้จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดพะเยาส่งคำโต้แย้งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๒๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่ ต่อมาจำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องขอถอนคำโต้แย้งที่ศาลจังหวัดพะเยาได้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งศาลจังหวัดพะเยามีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยทั้งสองถอนคำร้องแล้ว จึงไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาคดีนี้ต่อไป กรณีเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่า “คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้”

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

๑.๑๐ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (ผู้ถูกร้อง) สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ร้องได้รับแจ้งจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ว่า ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

การคลัง เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๒ แต่จากการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องแล้วพบว่า มีรายการที่ผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด รวม ๒ รายการ ได้แก่ ถือหุ้นบริษัท ครัวราสเบอร์รี่ จำกัด จำนวน ๒๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และถือหุ้นในบริษัท ไทยอีสเทอร์น ดราก้อน จำกัด จำนวน ๔๕๐,๐๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งสิ้น ๔,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๕ ซึ่งเป็นการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัท ฯ และมิได้มีหนังสือแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ เพื่อแสดงความประสงค์ว่าจะรับประโยชน์จากการที่ตนถือหุ้นในบริษัททั้งสองดังกล่าว อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

ผู้ร้องได้แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวน ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำรับของผู้ถูกร้องว่าเป็นผู้ถือหุ้นของทั้งสองบริษัทตามจำนวนที่ถูกกล่าวหาจริง ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถูกร้องถือหุ้นบริษัท ครัวราสเบอร์รี่ จำกัด จำนวน ๒๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ หุ้น และถือหุ้นบริษัทไทย อีสเทอร์น ดราก้อน จำกัด จำนวน ๔๕๐,๐๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งสิ้น ๔,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น ซึ่งเมื่อคำนวณแล้ว ผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัททั้งสองดังกล่าวแต่ละบริษัทเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ จึงต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และหากผู้ถูกร้องประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในส่วนที่เกินกว่าร้อยละห้าดังกล่าว จะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีและโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ และเมื่อผู้ถูกร้องมิได้แจ้งความประสงค์ที่จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงถือว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ อันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ผู้ร้องจึงมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๓๘/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ เห็นควรส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีคำสั่งรับคำร้องของผู้ร้องไว้วินิจฉัย และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว สรุปได้ว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ มีเจตนารมณ์ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องแจ้งความประสงค์ในการรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ ต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อป้องกันมิให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นการควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิให้มีการกระทำที่ขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนบุคคล ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบกิจการ หรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ กรณีบริษัท ครัวราสเบอร์รี่ จำกัด นั้น มิได้ดำเนินกิจการจนกลายเป็นบริษัทร้าง มีผลทำให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทได้มีคำสั่งขีดชื่อบริษัทจำกัดออกจากทะเบียนบริษัท และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ส่วนกรณีบริษัท ไทยอีสเทอร์น ดราก้อน จำกัด นั้น ผู้ถือหุ้นได้มีมติพิเศษให้เลิกบริษัทและได้จดทะเบียนเลิกบริษัท เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ภายหลังจากที่บริษัทครัวราสเบอร์รี่ จำกัด และบริษัท ไทยอีสเทอร์น ดราก้อน จำกัด ได้เลิกประกอบธุรกิจและเลิกบริษัทไปแล้ว ประกอบกับในระหว่างการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังผู้ถูกร้องมิได้เบียดบังเวลาราชการมาบริหาร หรือครอบงำกิจการในบริษัททั้งสอง และไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ จากหุ้นที่มีอยู่นั้น ดังนี้ ผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ได้ ดังนั้น เมื่อบริษัททั้งสองไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลแล้ว ผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องแจ้งความประสงค์ว่าจะรับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัททั้งสองในส่วนที่เกินกว่าร้อยละห้าต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่ถึงอย่างไรก็ดี เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องยังได้นำหุ้นที่ผู้ถูกร้องมีชื่ออยู่ในบริษัททั้งสองมาระบุไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐและได้ยื่นต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อเปิดเผยต่อสาธารณชน ผู้ถูกร้องจึงมิได้มีเจตนาจงใจที่จะกระทำการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕

ขณะที่คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรี ประกาศ ณ วันที่ ๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓

ให้นายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ผู้ถูกร้อง พ้นจากความเป็นรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป มีผลให้ผู้ถูกร้องพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีไปแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คดีนี้เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) เมื่อปรากฏว่านายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ ได้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีไปแล้ว กรณีจึงไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาคดีนี้ต่อไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

๑.๑๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๓/๒๕๕๓ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย กรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกับวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔ ว่า ในการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันจันทร์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ วุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ที่เสนอโดยประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว โดยในการพิจารณาในวาระที่สามของวุฒิสภา ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ทั้งฉบับ ด้วยคะแนนเสียงเห็นชอบจำนวน ๗๐ เสียง ไม่เห็นชอบจำนวน ๕๓ เสียง งดออกเสียงจำนวน ๑๖ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียงจำนวน ๒ เสียง จากนั้นประธานวุฒิสภาแจ้งไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรมีไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๐ (๒) จึงขอส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการต่อไป และแจ้งไปยังประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่า วุฒิสภาได้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ที่วุฒิสภาลงมติในวาระที่สามแล้วคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๔๗

ในการนี้ผู้ร้องเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๓๐๒ วรรคห้า ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ และไม่ได้ตกไป ตามความเห็นของประธานวุฒิสภาโดยมีเหตุผลสนับสนุนว่า เป็นร่างกฎหมายที่ผู้รักษาการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอกฎหมายตามบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๒ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ ประกอบมาตรา ๓๐๒ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และการพิจารณากฎหมายของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มาตรา ๓๐๒ บัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากมาตรา ๑๔๐ ดังนั้น การลงมติของวุฒิสภาในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ ประกอบมาตรา ๓๐๒ เมื่อผู้ร้องขอให้ประธานวุฒิสภาทบทวนการดำเนินการของวุฒิสภา แต่ประธานวุฒิสภายังคงดำเนินการตามนัยของรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๐ เช่นเดิม จึงเป็นกรณีที่มีความขัดแย้งกันเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า (๑) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... เป็นไปตามมาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ ประกอบมาตรา ๓๐๒ (๒) ในกรณีที่เป็นไปตาม (๑) ขอให้วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ได้ผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภาแล้ว และให้รัฐสภาดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ โดยส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญต่อไป

ตุลาการประจำคดีได้พิจารณาคำร้องเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ แล้วเห็นว่า กรณีควรรับไว้พิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นและแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อยื่นคำชี้แจง

ประธานวุฒิสภาได้มีหนังสือวุฒิสภา ด่วนที่สุด ที่ สว ๐๐๐๗/๑๒๘๙ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ยื่นคำชี้แจงว่า การที่วุฒิสภาได้พิจารณาและลงมติร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ตามมาตรา ๑๓๙ ประกอบมาตรา ๑๔๐ ของรัฐธรรมนูญนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว เนื่องจากผู้ร้องได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ตามมาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๑ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติตามที่ผู้ร้องเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้มีการพิจารณาและลงมติตามมาตรา ๑๔๐ (๒) ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งกรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ เพราะองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับโดยวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านความ

เห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมิได้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด กรณีจึงไม่อาจเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ระหว่างคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกับวุฒิสภาตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ

ต่อมาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๙ คน ยื่นคำชี้แจงฉบับลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๓ และสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๗ คน ยื่นคำชี้แจงฉบับลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ซึ่งสาระสำคัญของคำชี้แจงทั้ง ๒ กรณีดังกล่าวมีเหตุผลทำนองเดียวกันว่า การที่วุฒิสภาได้พิจารณาและลงมติร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ตามมาตรา ๑๓๙ ประกอบมาตรา ๑๔๐ ของรัฐธรรมนูญนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว เนื่องจากผู้ร้องได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ตามมาตรา ๑๔๐ และ มาตรา ๑๔๑ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการพิจารณาและลงมติตามที่ผู้ร้องได้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้มีการพิจารณาและลงมติในประเด็นตามมาตรา ๑๔๐ (๒) ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งกรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ เพราะองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมายคือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ โดยวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณากลั่นกรองร่างกฎหมายที่ได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนผู้ร้องมิได้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมายแต่อย่างใด กรณีจึงไม่อาจเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ระหว่างผู้ร้องกับวุฒิสภาตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งตุลาการประจำคดีพิจารณาคำชี้แจงของสมาชิกวุฒิสภา ฉบับลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๓ และฉบับลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓ แล้วเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาจำนวนดังกล่าวมิใช่คู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงในคดี กรณีควรที่จะยื่นคำชี้แจงโดยผู้แทนขององค์กรวุฒิสภา แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสมาชิกวุฒิสภาจำนวนดังกล่าวได้ยื่นคำชี้แจงเข้ามาแล้ว จึงมีคำสั่งรับรวมไว้ในสำนวนเพื่อประกอบการพิจารณา จากนั้นสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๒๖ คน ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓ โดยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พวกตนเป็นคู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงในคดี ซึ่งตุลาการประจำคดีได้พิจารณาคำร้องดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ แล้วเห็นว่า คำร้องดังกล่าวมีลักษณะเป็นการขอให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมซึ่งได้มีคำสั่งไว้แล้ว กรณีไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่าคำร้องนี้ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มิใช่ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ให้ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี หรือองค์กรนั้นเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีที่จะเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔ นั้น จะต้องเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปอันเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น กรณีตามคำร้องนี้ ผู้ร้องมีความเห็นว่ากระบวนการในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ของวุฒิสภาไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเพียงความเห็นในฐานะผู้เสนอร่างกฎหมายให้รัฐสภาในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาให้ความเห็นชอบอันเป็นอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กรณีเป็นเพียงความเห็นที่ต่างกันเกี่ยวกับการใช้และการตีความกฎหมายเท่านั้น หาใช่ความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างสององค์กรไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิใช่เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ร้อง หากแต่เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติโดยแท้ คำร้องนี้จึงมิใช่กรณีปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๖/๒๕๕๓ วันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลจังหวัดตากส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๖๕๕/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๒๑๑ หรือไม่

ศาลจังหวัดตากส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๖๕๕/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

พนักงานอัยการจังหวัดตาก เป็นโจทก์ฟ้องนายสุทธิพงศ์ อ่ำเอี่ยม กับพวกรวม ๑๙ คน เป็นจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๑๙ ต่อศาลจังหวัดตาก ขอให้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา

๘๖ มาตรา ๙๑ มาตรา ๑๖๒ มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ ในฐานความผิดเป็นเจ้าพนักงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เป็นเจ้าพนักงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสารในการปฏิบัติหน้าที่ได้ร่วมกันรับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงเป็นความเท็จ ร่วมกันสนับสนุนเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ร่วมกันสนับสนุนเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต สนับสนุนเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสารในการปฏิบัติหน้าที่ได้ร่วมกันรับรองเป็นหลักฐาน ซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงเป็นความเท็จ ซึ่งจำเลยทั้ง ๑๙ คนได้ร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน

ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๔ และจำเลยที่ ๑๖ ถึงที่ ๑๙ ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดตาก โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า โจทก์ฟ้องคดีนี้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ ว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๙๑ มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๖๒ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ ซึ่งขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๒๑๑ เนื่องจากจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

ศาลจังหวัดตากพิเคราะห์คำร้องของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๔ และจำเลยที่ ๑๖ ถึงที่ ๑๙ แล้วเห็นว่าข้อโต้แย้งของจำเลยเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย สำเนาคำฟ้องและสำเนารายงานกระบวนพิจารณา ฉบับลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ ตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ”

และมาตรา ๒๑๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๒๑๑ หรือไม่นั้น ตามคำร้องผู้ร้องมิได้ระบุรายละเอียดของการโต้แย้งและเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวอย่างไร เพราะเหตุใด อีกทั้งไม่ปรากฏว่าศาลจังหวัดตากจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้อย่างไร คำร้องนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง และไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ผบ. ๑๕๙/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่ากระบวนการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ในคดีแพ่งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายชัยโย ชัยชาญทิพยุทธ กับพวก รวม ๑๐ คน เป็นโจทก์ยื่นฟ้องบริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) กับพวก รวม ๓ คน เป็นจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เรียกค่าเสียหายจากการที่โจทก์ทั้งสิบซึ่งเป็นลูกค้าผู้ซื้อบ้านและที่ดินจากโครงการจัดสรรของจำเลย ถูกจำเลยใช้กลฉ้อฉลหลอกลวงโจทก์ ทำให้โจทก์ต้องซื้อบ้านและที่ดินในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริงและทำให้ถนนทางเข้า - ออกโครงการหมู่บ้านจัดสรรตกอยู่ภายใต้ภาระจำยอมของที่ดินแปลงอื่นซึ่งอยู่โดยรอบถนน และขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้เพิกถอนการจดทะเบียนภาระจำยอม ซึ่งประธานศาลอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยว่าคำฟ้องดังกล่าวเป็นคดีผู้บริโภค จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ได้โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติ

แห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖ โดยในขั้นตอนการลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเข้าประชุมออกเสียงลงคะแนนเพื่อรับหลักการไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น และยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ จึงมีคำสั่งให้ส่งความเห็นดังกล่าวของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ มายังศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องนี้เป็นการโต้แย้งว่ากระบวนการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญภายหลังประกาศใช้เป็นกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดีเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้เฉพาะกรณีว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ซึ่งต่างจากกรณีของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๕๔ แล้วแต่กรณี ให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ด้วย ดังนั้น คำร้องนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘/๒๕๕๓ วันที่ ๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายจรัล ดิษฐาอภิชัย (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีการลงมติถอดถอนของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๗๔ และมาตรา ๒๙๓ วรรคสาม หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า นายจรัล ดิษฐาอภิชัย (ผู้ร้อง) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตั้งแต่

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมครั้งที่ ๕๓/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐ มีมติให้ถอดถอนผู้ร้องออกจากตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่ามติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เว้นแต่การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอนจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น มติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ถอดถอนผู้ร้องออกจากตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม

(๒) มติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ถอดถอนผู้ร้องออกจากตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม เพราะสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นชุดที่ผู้ร้องคัดค้าน จึงไม่มีความเหมาะสมในการใช้อำนาจถอดถอนผู้ร้องเพราะขัดต่อหลักของผู้วินิจฉัยจะต้องไม่มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติก่อนลงมติ ผู้ร้องเห็นว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติรับฟังแต่รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญสอบสวนข้อเท็จจริงตามญัตติ และดูเทปเหตุการณ์เมื่อคืนวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เพียงอย่างเดียว โดยไม่เปิดเทปวีดิทัศน์เหตุการณ์ที่ผู้ร้องนำไปมอบให้คณะกรรมาธิการวิสามัญ ฯ เป็นพยานหลักฐาน ผู้ร้องจึงเห็นว่าการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง

(๓) สภานิติบัญญัติแห่งชาติถอดถอนผู้ร้อง โดยอ้างว่าผู้ร้องเป็นผู้คัดค้านการรัฐประหารของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ไม่ได้ดำเนินการโดยใช้ตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาทำการคัดค้านแต่อย่างใด เพราะเหตุการณ์อันเป็นเหตุแห่งการถอดถอนผู้ร้อง เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ หลังจากที่ผู้ร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เนื่องจากครบวาระหกปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ วรรคสี่ การถอดถอนผู้ร้องจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) สภานิติบัญญัติแห่งชาติอ้างอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ ในการลงมติถอดถอนผู้ร้อง โดยกล่าวหาว่าผู้ร้องปฏิบัติตนไม่เป็นกลาง ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชน และละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ เป็นการอ้างกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๖๓ เพราะการกระทำของผู้ร้องเป็นการใช้สิทธิในฐานะพลเมืองของประเทศไทย

ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ มิได้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๑ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ แจ้งให้ทราบว่ากรณีดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงไม่รับเรื่องร้องเรียนของผู้ร้องไว้พิจารณา นอกจากนี้ ผู้ร้องไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เนื่องจากมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นที่สุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๔ เป็นเหตุให้ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงจำเป็นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. การที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติถอดถอนผู้ร้อง โดยอ้างว่าผู้ร้องกระทำการขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างร้ายแรงในฐานะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งต้องเป็นกลาง โดยอ้างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ นั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๙๓ วรรคสาม หรือไม่

๒. การที่ผู้ร้องไปร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ขัดกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๑ หรือไม่

๓. การที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติอ้างอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ถอดถอนผู้ร้องออกจากตำแหน่ง ภายหลังจากที่ ผู้ร้องดำรงตำแหน่งครบหกปีตามวาระและได้พ้นจากตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปแล้วตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ ถือว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ หรือไม่

๔. ถ้ามติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ร้องต้องถูกตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือการรับราชการเป็นเวลาห้าปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๔ หรือไม่

ตุลาการประจำคดีตรวจคำร้องแล้วมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่า ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้นั้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการลงมติถอดถอนของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๗๔ และมาตรา ๒๙๓ วรรคสาม หรือไม่ มิใช่เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ กรณีไม่มีเหตุและไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลจะพิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคำร้องนี้ต่อไป จึงให้จำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๑๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดี (นายมนัส เต็งประกอบกิจ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดี (นายมนัส เต็งประกอบกิจ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

องค์การตลาดเพื่อการเกษตร (ที่ถูกคือองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร) ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องนายมนัส เต็งประกอบกิจ ผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๒๒๓๘/๒๕๔๙ ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีทราบเหตุแห่งการฟ้องคดีตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดี ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ จึงเกินกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามนัยมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ การที่ผู้ฟ้องคดีเพิกเฉยละเลยการบอกกล่าวให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระค่าปรับตามสัญญาเป็นเวลานานเกินสมควรเป็นความล่าช้าในการดำเนินการของผู้ฟ้องคดีเอง มิใช่เหตุจำเป็น ประกอบกับการฟ้องคดีนี้มิใช่การฟ้องเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ อันผู้ฟ้องคดีจะฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ศาลจึงไม่อาจรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาได้

ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า สัญญาฝากเก็บ แปรสภาพและจัดจำหน่ายข้าวตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือก นาปี ปีการผลิต ๒๕๔๖/๒๕๔๗ มีลักษณะพิเศษที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของรัฐที่มีเพื่อให้การใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองบรรลุผล โดยให้ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา และผู้ถูกฟ้องคดีไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายใด ๆ จากผู้ฟ้องคดีทั้งสิ้น สัญญานี้จึงเป็นสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อมีข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองเกิดขึ้น ต้องยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ศาลปกครองสูงสุดกำลังพิจารณาคำร้องอุทธรณ์นี้ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยได้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง

ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ใหม่ว่า การฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ต้องยื่นฟ้องภายในห้าปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี โดยที่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายวิธีสบัญญัติ เมื่อไม่มีบทเฉพาะกาลกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น จึงมีผลใช้บังคับกับคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองทุกคดีในทันที การที่ผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ฟ้องคดีจึงอาจบังคับสิทธิเรียกร้องให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระหนี้ตามสัญญาได้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ซึ่งถือว่าเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี การที่ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ จึงเป็นการยื่นฟ้องภายในกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาคดีนี้บัญญัติไว้ จึงมีคำสั่งให้รับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณา

ผู้ถูกฟ้องคดีเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องล่วงเลยกำหนดเวลาฟ้องหนึ่งปี ตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วนพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ไม่อาจนำมาใช้บังคับย้อนหลังกับคดีนี้ได้ และยังเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ โดยผู้ถูกฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองส่งประเด็นปัญหานี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลปกครองกลางเห็นว่า เมื่อศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งที่ ๓๘๐/๒๕๕๑ ให้รับคำฟ้องคดีหมายเลขดำที่ ๒๒๓๘/๒๕๔๙ ของศาลปกครองกลางไว้พิจารณา และในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ศาลต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาบังคับ และผู้ถูกฟ้องคดีโต้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีจึงมีความจำเป็นที่ศาลปกครองกลางจะต้องส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๓ ถึงสำนักงานศาลปกครอง กรณีคำร้องของผู้ถูกฟ้องคดียังไม่แจ้งชัดว่า ผู้ถูกฟ้องคดีประสงค์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

หรือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นว่าการใช้กฎหมายย้อนหลังขัดต่อรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลปกครองได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ส่งคำร้องของผู้ถูกฟ้องคดี สรุปได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีประสงค์จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดใช้กฎหมายฉบับนี้ย้อนหลังกับคดีนี้ไม่อาจกระทำได้ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่าคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ” และมาตรา ๒๑๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องโต้แย้งว่า “การที่ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดใช้กฎหมายฉบับนี้บังคับย้อนหลังไม่อาจกระทำได้” นั้น เป็นการโต้แย้งการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของศาลปกครอง ไม่ใช่เป็นการโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑) หรือไม่

ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๖ (๑) หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภากับคณะ รวม ๑๖ คน ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาว่า ตามที่นายกรณ์ จาติกวณิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เสนอหนังสือรายงานผลการพิจารณากลั่นกรองโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ ๒ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแผนการลงทุนสำหรับโครงการ SP2 (Stimulus Package 2:SP2) ภายใต้กรอบลงทุนที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ จำนวน ๑,๕๕๖,๘๖๗ ล้านบาท เห็นว่ามีโครงการที่มีลำดับความสำคัญและมีความพร้อมในการดำเนินงานสูงอยู่ในกลุ่มโครงการประเภทที่ ๑ อันสามารถเริ่มดำเนินงานได้ภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๐๖๓,๖๗๓ ล้านบาท ทั้งนี้ ตามหนังสือดังกล่าว ข้อที่ ๖ กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีได้พิจารณารายงานผลการพิจารณากลั่นกรองโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ ๒ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ แล้วมีมติดังนี้

๑. รับทราบแผนการลงทุนสำหรับภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ ๒ (Stimulus Package 2:SP2) “โครงการ SP2” ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๓-๒๕๕๕ วงเงินลงทุนรวม ๑,๔๓๑,๓๓๐ ล้านบาท

๒. อนุมัติให้ดำเนินโครงการ SP2 ประเภทที่ ๑ ที่มีความพร้อมที่จะดำเนินการได้ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ วงเงินลงทุนรวม ๑,๐๖๓,๖๗๓ ล้านบาท

ในการนี้ ผู้ร้องพบว่า โครงการ SP2 ประเภทที่ ๑ วงเงินลงทุนรวม ๑,๐๖๓,๖๗๓ ล้านบาท ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัตินั้น มีโครงการสาขาพลังงานและพลังงานทดแทนรวมอยู่ด้วย โดยมีมูลค่าของวงเงินอนุมัติดำเนินการ ๑๕๖,๖๒๑ ล้านบาท ทั้งนี้ ได้รวมเอาโครงการลงทุนของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ไว้ด้วย ๔ โครงการ มูลค่า ๑๑๓,๘๐๙ ล้านบาท ดังนี้

๑. แผนงานด้านก๊าซธรรมชาติ ดำเนินการก่อสร้างโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ระบบท่อย่อย สถานี NGV และ LNG Receiving Terminal วงเงินรวม ๑๐๗,๐๔๐ ล้านบาท ใช้แหล่งเงินนอกงบประมาณ

๒. แผนงานพัฒนาสถานีและตลาดน้ำมัน ก่อสร้างสถานีบริการใหม่ พัฒนาสถานีบริการเดิม พัฒนาตลาดพาณิชย์ พัฒนาและส่งเสริมตลาดน้ำมันทดแทน พัฒนาและปรับปรุงคลังและระบบส่ง วงเงินรวม ๔,๗๘๘ ล้านบาท ใช้แหล่งเงินนอกงบประมาณ

๓. แผนงานด้านการค้าระหว่างประเทศ ก่อสร้างถังบรรจุน้ำมันที่คลังน้ำมันจังหวัดระนองและสงขลา วงเงินรวม ๓๓ ล้านบาท ใช้แหล่งเงินนอกงบประมาณ

๔. แผนงานด้านปิโตรเคมีและการกลั่น โครงการ PTT Group Land & Infrastructure เพื่อพัฒนาที่ดินรองรับการขยายโครงการปิโตรเคมีในระยะต่อไป โครงการ Tank Terminal เพื่อสร้างคลังและท่าเรือรองรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีของกลุ่ม ปตท. วงเงินรวม ๑,๙๔๘ ล้านบาท ใช้แหล่งเงินนอกงบประมาณ

เห็นได้ว่า บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นรัฐวิสาหกิจที่ได้แปรสภาพไปเป็นรูปแบบบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน ตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจแล้ว บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงมีสถานะเป็นนิติบุคคลเอกชน ตามนัยคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ ฟ. ๓๕/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ดังนั้น การที่คณะรัฐมนตรีได้นำโครงการลงทุนของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มาอนุมัติในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีรวมไปกับโครงการ SP2 ประเภทที่ ๑ นั้น จึงถือเป็นการใช้อำนาจเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๖ (๑) ห้ามไว้ และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ก็มิได้เป็นรัฐวิสาหกิจที่ของบประมาณจากรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ ทั้งตามโครงการการดำเนินงานของบริษัทปตท. จำกัด (มหาชน) ก็มิได้อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ การอนุมัติของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ (๑) อันอาจเป็นผลให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว

นอกจากนี้ ผู้ร้องได้ทำหนังสือไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้ตรวจสอบในเรื่องดังกล่าวแล้ว และคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียงข้างมากมีมติเห็นควรยกคำร้อง เนื่องด้วยไม่มีอำนาจพิจารณาแต่ในชั้นคณะอนุกรรมการไต่สวนทราบว่าในชั้นแรกเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีมูลความผิด เห็นได้ว่าเรื่องดังกล่าวมีมูลเพียงแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยเรื่องที่มีมูลนั้น ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ เนื่องจากเป็นเรื่องของการใช้อำนาจของรัฐมนตรีทั้งคณะ ไม่ได้เป็นเรื่องรายบุคคลตามคำร้อง ด้วยเหตุนี้ ผู้ร้องจึงเห็นว่าควรส่งเรื่องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามข้อเท็จจริงและผลสอบของอนุกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่านายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทำการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ อันต้องพ้นจากสมาชิกภาพความเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่ ในการนี้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญเรียกผลการตรวจสอบพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องของอนุกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาด้วย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ... (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙” วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย” และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๙ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้วเห็นว่า การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ที่ให้นำบทบัญญัติของมาตรา ๙๑ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ด้วย ดังนั้น เมื่อผู้ร้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๖ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้คือ จำนวน ๑๕๐ คน เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องของผู้ร้องแล้วส่งคำร้องนั้นมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสิ้นสุดหรือไม่ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง แต่เนื่องจากตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) กำหนดให้คำร้องต้องระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง และคำขอต้องระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใด พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาคำร้องของผู้ร้องแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่กล่าวอ้างในคำร้องคงมีเพียงมติคณะรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในการประชุมเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เท่านั้น มิได้มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อื่นที่แสดงให้เห็นว่านายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีได้กระทำการใดอันเป็นการใช้สถานะหรือตำแหน่งเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเองของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่

ประจำของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) อันจะเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๒๖๖ (๑) ประกอบกับข้อเท็จจริงตามคำร้องเป็นเพียงการตั้งข้อสงสัยและข้อหารือของผู้ร้องที่ต้องการให้ศาลหาคำตอบว่ามีการกระทำอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร ตามคำร้องของผู้ร้องมิได้ยืนยันข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างไร นอกจากนี้ การยื่นคำร้องต่อศาลจะต้องมิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องจะอาศัยศาลเป็นเครื่องมือในการแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การดำเนินคดีต่อผู้ถูกร้องซึ่งไม่มีกฎหมายใดเปิดช่องให้กระทำได้ กรณีจึงไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

๒. เรื่องที่พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ (ฟ้องตรง) จำนวน ๑๗ เรื่อง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้วางบรรทัดฐานเป็นหลักเกณฑ์ให้ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวว่าต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต้องรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

๒.๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีที่ศาลอาญาดำเนินกระบวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย อยู่บ้านเลขที่ ๑๗๘/๔๗ ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ พร้อมเอกสารประกอบ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยผู้ร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบสัดส่วนกลุ่มที่ ๖ พรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ศาลอาญาได้นัดไต่สวนมูลฟ้อง คดีหมายเลขดำที่ อ.๑๙๖๒/๒๕๕๒ ระหว่างนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โจทก์ กับ นายจตุพร พรหมพันธุ์ จำเลย ในข้อหาหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ในการนี้ทนายความของผู้ร้องได้ขอเลื่อนคดีโดยอ้างเหตุว่า ได้มีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ศาลอาญาไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี เนื่องจากเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม นั้น มีไว้เพื่อป้องกันมิให้จับ คุมขัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อันอาจเป็นการขัดขวางการทำหน้าที่ของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ในสมัยประชุม แต่การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ ซึ่งศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนว่าคดีของโจทก์มีมูลที่จะประทับรับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่เท่านั้น โดยศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ ขณะไต่สวนมูลฟ้องจำเลยยังมิได้มีฐานะเป็นจำเลย จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องโดยตั้งทนายความซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาก็ได้ ต่อมาศาลอาญาได้มีคำสั่งว่า คดีโจทก์มีมูลให้ประทับรับฟ้องไว้พิจารณา

ผู้ร้องเห็นว่า การตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ ของศาลอาญานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่อำนาจของศาลอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ห้ามศาลพิจารณาคดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกฟ้องคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม การดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องของศาลอาญาจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ การที่ศาลอาญาได้มีคำสั่งประทับรับฟ้องในระหว่างสมัยประชุมโดยไม่มีการส่งหนังสือไปถึงประธานรัฐสภาเพื่อให้สภาที่ผู้ร้องเป็นสมาชิกอนุญาตก่อนที่จะมีการนำตัวมาดำเนินคดีอาญา จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม

ต่อมา เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ ผู้ร้องได้ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ เพื่อขอให้ศาลอาญาส่งสำนวนให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาและมีคำสั่งรับคดีไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีอาญาที่จำเลยถูกฟ้องและการตีความบทบัญญัติดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ และการที่ศาลอาญาตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ ว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งศาลอาญาพิจารณาแล้วมีคำสั่งว่า “สำเนาให้โจทก์จะคัดค้านอย่างไรให้แถลงเข้ามาภายใน

กำหนด ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนา ให้จำเลยนำส่งสำเนาภายใน ๗ วัน หากไม่มีผู้รับให้ปิดหมาย” ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ศาลอาญาได้มีคำสั่งว่า การที่จะต้องส่งสำนวนให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น กรณีต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ กล่าวคือ ต้องเป็นเรื่องที่คู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่คำร้องของผู้ร้องมิได้เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่เป็นการโต้แย้งว่าคำสั่งศาลไม่ชอบเพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ด้วยเหตุนี้จึงยกคำร้องของผู้ร้อง

ผู้ร้องเห็นว่า การที่ศาลอาญาพิจารณาและมีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลอาญาส่งสำนวนไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าศาลอาญามีอำนาจโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่นั้น ศาลอาญาไม่มีอำนาจพิจารณาและไม่สามารถมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องดังกล่าวได้ ศาลอาญาต้องส่งคำร้องของผู้ร้องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย การสั่งยกคำร้องของศาลอาญาจึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และการดำเนินกระบวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา ๑๖๕ ของศาลอาญาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ผู้ร้องจึงมีความประสงค์ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การไต่สวน มูลฟ้อง การดำเนินกระบวนพิจารณาคำสั่งประทับรับฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ ในระหว่างมีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และการที่ศาลอาญาตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ รวมทั้งการที่ศาลอาญาไม่ส่งคำร้องของผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และคำสั่งของศาลอาญาที่ยกคำร้องของผู้ร้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่าคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อ

มีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่า ผู้ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กระบวนพิจารณาของศาลอาญาไม่ว่าจะเป็นการไต่สวนมูลฟ้อง การมีคำสั่งประทับรับฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๒ รวมทั้งการที่ศาลอาญาตีความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ และการที่ศาลอาญาไม่ส่งคำร้องของผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญและคำสั่งของศาลที่ยกคำร้องของผู้ร้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ แล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าคำร้องของผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กรณีตามคำร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

นอกจากนี้ ในประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่ว่าการไต่สวนมูลฟ้องถือว่าเป็นการดำเนินคดีหรือไม่ การไต่สวนมูลฟ้องในระหว่างมีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ต้องมีหนังสือส่งถึงประธานรัฐสภาเพื่อขอตัวสมาชิกผู้นั้นมาดำเนินคดีหรือไม่ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอาญา เพื่อขอให้ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และการที่ศาลอาญาไม่ส่งคำโต้แย้งและยกคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่นั้น เห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีลักษณะเป็นเพียงข้อหารือ ไม่ปรากฏว่าคำร้องของผู้ร้องในประเด็นดังกล่าวข้างต้นเป็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ

พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แต่อย่างใด กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายเกียรติ์ จันทร์สว่างภูวนะ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอให้เพิกถอนคำพิพากษาศาลฎีกา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายเกียรติ์ จันทร์สว่างภูวนะ (ผู้ร้อง) เป็นจำเลยในคดีอาญาของศาลแขวงพระนครใต้ คดีหมายเลขดำที่ ๒๖๕๗/๒๕๔๐ ข้อหาออกเช็คโดยเจตนามิให้มีการใช้เงินตามเช็ค และศาลได้วินิจฉัยว่า โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินจึงเป็นผู้เสียหาย ข้อเท็จจริงยุติที่ศาลชั้นต้นต่อมานายเกียรติ์ จันทร์สว่างภูวนะ (ผู้ร้อง) ได้ฟ้องโจทก์ในคดีดังกล่าวข้อหาฟ้องเท็จและเบิกความเท็จเป็นคดีอาญาที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ หมายเลขดำที่ ๖๑๗๓/๒๕๔๓ หมายเลขแดงที่ ๕๕๒๘/๒๕๔๖ ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๙๒/๒๕๕๒ แต่คำพิพากษาดังกล่าวได้ตัดสินคดีโดยใช้เหตุผลไม่ตรงต่อความเป็นจริง กล่าวคือ

ศาลฎีกาพิพากษาว่าที่ผู้ร้องฟ้องจำเลยที่ ๒ เบิกความเท็จว่า ขณะโอนเช็คจำเลยที่ ๒ ไม่รู้มาก่อนว่าบริษัท พัฒนาเขาค้อ จำกัด ผิดสัญญาจะซื้อจะขาย ซึ่งความจริงจำเลยที่ ๒ รู้แล้วว่าบริษัท พัฒนาเขาค้อ จำกัด ผิดสัญญาและไม่ได้เป็นหนี้จำเลยที่ ๑ แต่บริษัท ฟาร์อีส แสตมฟอร์ดอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด เป็นหนี้จำเลยนั้น ศาลฎีกาอ้างว่าในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๖๕๗/๒๕๔๐ ศาลแขวงพระนครใต้มิได้หยิบยกเอาคำเบิกความดังกล่าวของจำเลยที่ ๒ ขึ้นวินิจฉัยเป็นข้อแพ้ชนะแต่อย่างใด คำเบิกความส่วนนี้ของจำเลยที่ ๒ จึงไม่เป็นข้อสำคัญในคดีอันเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งที่จะเป็นความผิดฐานเบิกความเท็จ ทำให้ไม่จำต้องวินิจฉัยว่าคำเบิกความดังกล่าวเป็นเท็จหรือไม่ ทำให้จำเลยที่ ๒ ไม่ผิดฐานเบิกความเท็จ

ผู้ร้องเห็นว่าข้อความที่ศาลฎีกายกมากล่าวอ้างนั้นไม่ตรงต่อความเป็นจริง ซึ่งคำพิพากษาศาลในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๖๕๗/๒๕๔๐ ของศาลแขวงพระนครใต้ก็ได้วินิจฉัยแล้วว่าจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ทรงเช็คในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินจึงเป็นผู้เสียหาย ต่อมาผู้ร้องจึงฟ้องจำเลยที่ ๒ เป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๖๑๗๓/๒๕๔๓ ของศาลอาญากรุงเทพใต้ ว่าข้อความที่จำเลยที่ ๒ เบิกความในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๖๕๗/๒๕๔๐ ของศาลแขวงพระนครใต้ ดังกล่าวนั้นเป็นเท็จและเป็นข้อสำคัญในคดี การที่ศาลฎีกาได้หยิบยกเอาข้อความที่ไม่ใช่คำเบิกความของจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๖๕๗/๒๕๔๐ ของศาลแขวงพระนครใต้มาตัดสินนั้นเป็นการตัดสินคดีโดยใช้เหตุผลไม่ตรงต่อความเป็นจริง ไม่ถูกต้องและไม่เกิดความเป็นธรรมแก่คดี ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๗ ที่กำหนดว่า ผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ซึ่งมาตรา ๒๑๙ ได้มีข้อยกเว้นไว้ว่า แม้คดีถึงศาลฎีกาแล้ว แต่ถ้ามีบทบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ ดังเช่น มาตรา ๑๙๗ ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น จึงถือว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๙๒/๒๕๕๒ ยังไม่สิ้นสุด ทั้งเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย ผู้ร้องจึงขอให้พิจารณาวินิจฉัยเพิกถอนคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๙๒/๒๕๕๒ และให้ศาลฎีกาทำคำพิพากษาใหม่ต่อไปด้วย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๙๒/๒๕๕๒ และให้ศาลฎีกาทำคำพิพากษาใหม่ โดยมิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิ

และเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีที่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีการประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดเชียงราย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๖

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า จังหวัดเชียงรายได้มีคำสั่งจังหวัดเชียงรายที่ ๒๓๗๒/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ให้นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย (ผู้ร้อง) พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ตามมาตรา ๔๘ ปัญจทศ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ฐานกระทำการเข้าข่ายเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลนั้นเป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลนั้น หรือเทศบาลนั้นจะกระทำตามมาตรา ๔๘ จตุทศ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งผู้ร้องได้นำคำสั่งจังหวัดเชียงรายดังกล่าวฟ้องต่อศาลปกครองเชียงใหม่ว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคดีหมายเลขดำที่ ๓๐๙/๒๕๕๐ ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชียงรายอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ ประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ แทนตำแหน่งของผู้ร้อง

ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๕ เพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยเพิกถอนการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ และให้มีการเลือกตั้งใหม่ ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิเคราะห์แล้วเห็นว่าศาลอุทธรณ์ภาค ๕ มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเฉพาะในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๓๙ วรรคสองและวรรคสี่ ไม่มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยกรณีของผู้ร้อง จึงไม่รับเรื่องไว้พิจารณา จากนั้นผู้ร้องได้ส่งคำร้องไปยังศาลฎีกาเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวและขอให้พิจารณา

วินิจฉัยให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้าไม่มีผลย้อนหลัง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นคดีเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมิได้อยู่ในอำนาจของศาลฎีกา แต่อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค ๕

ผู้ร้องเห็นว่าการประกาศให้มีการเลือกตั้งดังกล่าวถือได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชียงรายได้วินิจฉัยให้ผู้ร้องพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้าแล้ว ในขณะที่ศาลปกครองเชียงใหม่ยังไม่ได้มีคำพิพากษาให้ผู้ร้องพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ดังนั้น คำสั่งจังหวัดเชียงรายดังกล่าวยังไม่เป็นที่สุด ผู้ร้องจึงยังไม่ใช่ผู้กระทำผิดตามคำสั่งจังหวัดเชียงราย และยังไม่พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้าดังกล่าวจึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๖ เป็นผลให้ประกาศดังกล่าวใช้บังคับไม่ได้ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพิกถอนการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ และให้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่ รวมถึงขอให้พิจารณาวินิจฉัยให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ ไม่มีผลย้อนหลัง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชียงรายที่จัดให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้น มิได้เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กรณีจึงไม่ใช่การที่ผู้ร้องได้ร้องว่าถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และคำร้องดังกล่าวมิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง บริษัท อินโดรามา ปิโตรเคม จำกัด (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีไม่ได้รับ ความเป็นธรรมจากคำสั่งศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า บริษัท อินโดรามา ปิโตรเคม จำกัด ผู้ร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ พร้อมเอกสารประกอบเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เนื่องจากผู้ร้องได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและสิทธิในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๑ จากคำสั่งของศาลปกครองกลาง ในคดีหมายเลขดำที่ ๙๐๘/๒๕๕๒ ระหว่างสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน ที่ ๑ กับพวก รวม ๔๓ คน ผู้ฟ้องคดี กับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ ๑ กับพวก รวม ๘ คน ผู้ถูกฟ้องคดี โดยศาลปกครองกลางได้มีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒ โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปดสั่งระงับโครงการหรือกิจกรรมรวม ๗๖ โครงการ ไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น ยกเว้นโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับใบอนุญาตก่อนวันประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โครงการหรือกิจกรรมที่ไม่ได้กำหนดให้เป็นประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต่อมาศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำสั่งที่ ๕๙๒/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๒ แก้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาของศาลปกครองกลาง ให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปดระงับโครงการหรือกิจกรรมจำนวน ๗๖ โครงการ ไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น ยกเว้นโครงการหรือกิจกรรมที่ไม่น่าจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงอย่างชัดเจน แต่เป็นโครงการที่มุ่งควบคุมหรือบำบัดมลพิษหรือติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มรวม ๑๑ โครงการ กระทรวงอุตสาหกรรมและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดี จึงได้มีหนังสือแจ้งคำสั่งศาลมายังบริษัทเจ้าของโครงการ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ เพื่อให้ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลปกครอง

จากคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง ในคดีหมายเลขดำที่ ๙๐๘/๒๕๕๒ ดังกล่าวข้างต้น ผู้ร้องเห็นว่า

๑. ศาลปกครองมิได้พิจารณาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ โดยศาลปกครองกลางได้พิเคราะห์ในประเด็นการมีผลใช้บังคับของมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้วเห็นว่า ตามหลักสภาพบังคับของรัฐธรรมนูญทำให้บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีผลใช้บังคับทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีการบัญญัติกฎหมายอนุวัตรการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวเสียก่อน ย่อมเป็นการวินิจฉัยที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จำเป็นต้องพิจารณามาตรา ๓๐๓ ประกอบกันด้วย มิฉะนั้นแล้วบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๓๐๓ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๓๐๓ วรรคสอง ย่อมเป็นบทบัญญัติที่ไม่อาจมีผลใช้บังคับได้จริง

๒. ศาลปกครองมิได้พิจารณาและบังคับใช้กฎหมายให้เกิดดุลยภาพระหว่างสิทธิของประชาชนในชุมชน และการให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพของบุคคล และสิทธิในทรัพย์สิน โดยศาลปกครองได้พิเคราะห์คำฟ้องและคำขอคุ้มครองชั่วคราวของผู้ฟ้องคดีในประเด็นเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมิได้พิเคราะห์ถึงเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพของบุคคล และสิทธิในทรัพย์สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๑

๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ได้บัญญัติถึงลักษณะของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนอย่างรุนแรงว่าจะต้องเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และด้านสุขภาพ ดังนั้น การที่คำบรรยายคำฟ้องและคำขอคุ้มครองชั่วคราวที่ศาลปกครองได้พิจารณาประกอบการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา ซึ่งพิเคราะห์แต่เพียงผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยมิได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ จึงเป็นการพิจารณาที่ขัดหรือแย้งกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๖๗ วรรคสอง

ผู้ร้องเห็นว่า การพิจารณาและการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง ในคดีหมายเลขดำที่ ๙๐๘/๒๕๕๒ และการที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีหนังสือแจ้งคำสั่งของศาลปกครองแก่เจ้าของโครงการหรือกิจกรรมละเมิดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและสิทธิในทรัพย์สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๑ ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอรับการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และสิทธิในทรัพย์สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๑ รวมถึงได้รับการเยียวยาผลกระทบและความเดือดร้อนเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จากคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง และการแจ้งคำสั่งของศาลปกครอง ในคดีหมายเลขดำที่ ๙๐๘/๒๕๕๒

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และมาตรา ๒๑๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่า ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจในการทำคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง ในคดีหมายเลขดำที่ ๙๐๘/๒๕๕๒ และการแจ้งคำสั่งของศาลปกครอง ที่ผู้ร้องเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นการละเมิดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และสิทธิในทรัพย์สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๑ ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบกับการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ได้แล้ว ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายศักย์ปภณร์ ยวงประสิทธิ์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอให้วินิจฉัยว่าคำสั่งของศาลจังหวัดสงขลาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายศักย์ปภณร์ ยวงประสิทธิ์ (ผู้ร้อง) ประธานใหญ่องค์การตรวจสอบอำนาจรัฐแห่งชาติ ได้รับมอบอำนาจจากนายลอย แสงทรง ผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่าร่วมกันฆ่าและพยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน คดีหมายเลขที่ ฝ. ๑๖๔๗/๒๕๕๒ ของศาลจังหวัดสงขลา และบันทึกการจับกุม ปวจ. ข้อที่ ๒ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ คดีอาญาที่ ๘๒/๕๒ ตามหนังสือร้องเรียน ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

ว่า นายลอย แสงทรง ได้ขอยื่นประกันตัวชั่วคราวต่อศาลจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๓ แต่ศาลจังหวัดสงขลาไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยให้เหตุผลว่า “พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องร้ายแรงคดีมีอัตราโทษสูงถึงประหารชีวิต ประกอบกับ เจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับและคดีผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หากได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาอาจหลบหนี ยกคำร้อง” และ “คดีมีอัตราโทษสูงและยังอยู่ในระหว่างการรวบรวมพยานหลักฐาน หากปล่อยตัวชั่วคราวอาจไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หลบหนี จึงไม่อนุญาต” คำสั่งของศาลจังหวัดสงขลาดังกล่าวอาจไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๗) ผู้ร้องจึงขอใช้สิทธิตามบทบัญญัติมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำสั่งศาลจังหวัดสงขลาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๗) หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่าคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าคำสั่งของศาลจังหวัดสงขลาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้นเป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการสั่งคำร้องของศาลยุติธรรม ซึ่งคำสั่งคำร้องดังกล่าวมิได้มีสถานะเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่เทียบเท่า กรณีตามคำร้องจึงมิได้เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายคารม พลทะกลาง (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า การที่นายกรัฐมนตรีออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง และเอกสารประกอบสรุปได้ว่า ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) รองนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) และคณะรัฐมนตรี ต่อศาลปกครองสูงสุด ตามคดีหมายเลขดำที่ ฟ.๑๙/๒๕๕๓ รายละเอียดปรากฏตามสำเนาคำฟ้องท้ายคำร้อง ซึ่งผู้ร้องขอถือเป็นส่วนหนึ่งของคำร้องในคดีนี้ โดยมีประเด็นว่า นายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ผู้ถูกร้องที่ ๑ รองนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ผู้ถูกร้องที่ ๒ และคณะรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๓ ใช้อำนาจไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ โดยได้ออกคำสั่งเป็นประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ ในการจำกัดสิทธิของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ และมาตราอื่น ๆ ถือเป็นการใช้กฎหมายที่ละเมิดสิทธิของผู้ร้อง เพราะนำบทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ และนอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังได้ออกประกาศข้อกำหนดต่าง ๆ โดยที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ เสียก่อน แต่กลับไปอาศัยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งออก

ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ถูกยกเลิกไปแล้วมาใช้บังคับ อีกทั้ง การจะออกพระราชกำหนดอันเป็นกฎหมายพิเศษ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๘ หรือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ หากเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนต้องระบุมาตราของรัฐธรรมนูญนั้น ๆ ไว้ในพระราชกำหนดให้ชัดเจนด้วย และนับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังไม่มีพระราชกำหนดซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ ออกมาใช้บังคับแต่ประการใด ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓ จึงเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจในการออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง เพราะกฎหมายที่ให้อำนาจได้ถูกยกเลิกไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ ผู้ร้องจึงมีคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพวกใช้อำนาจออกประกาศในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อจำกัดสิทธิของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ โดยที่พระมหากษัตริย์ยังไม่ทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ มาใช้บังคับเสียก่อน แต่กลับนำพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๘ ที่ถูกยกเลิกไปแล้วมาใช้บังคับ จึงถือเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบและเป็นการนำกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ร้องซึ่งไม่อาจกระทำได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่า ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน และคณะรัฐมนตรี ใช้อำนาจออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ เพื่อจำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้อง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งออกตามความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๘ ที่ถูกยกเลิกไปแล้วมาใช้บังคับโดยมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ และมิได้แก้ไขบทบัญญัติของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ถือเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบและเป็นการนำกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ร้องซึ่งไม่อาจกระทำได้นั้น เห็นว่า ผู้ร้องมิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตราใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าการกระทำของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน และคณะรัฐมนตรีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ประกอบกับไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในคำร้องว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง พลตำรวจโท ชัจจ์ กุลดิลก (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๗๖ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๒๓ และการนำเอาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาใช้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะนายกรัฐมนตรี พร้อมคณะรัฐมนตรีมีมติให้นำเอาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ตราขึ้นในรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร เพื่อแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มาใช้ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล หลังจากนั้น เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ นายกรัฐมนตรีได้แถลงที่ศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) ผ่านทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และได้ให้ความเห็นชอบในการออกข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน และมีมติในการตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยได้มีการแต่งตั้งนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายความมั่นคง เป็นผู้กำกับการปฏิบัติงาน และเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบ ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ทหารสลายกลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ทำให้เกิดการปะทะกันจนก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตของกลุ่มคนเสื้อแดงและทหารที่เข้าสลายการชุมนุม และเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของทางราชการมากมาย จึงเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาประชาชนทางสื่อสารมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ต่าง ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ได้อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๒) และประกาศตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ มีคำสั่งเรียกบุคคลให้ไปที่ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ในกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา โดยคำสั่งดังกล่าวนี้มิได้ปฏิบัติไปตามกลไกของกระบวนการยุติธรรมในการที่จะต้องให้ความยุติธรรมแก่บุคคลที่ถูกคำสั่งให้มาเป็นพยานหรือผู้ต้องหา และแจ้งถึงข้อพิพาทว่ามูลคดีเรื่องใด

ใครกล่าวหาใคร อันจะนำมาซึ่งการเตรียมตัวของผู้รับหมายในการให้ข้อเท็จจริงหรือจัดเตรียมพยานหลักฐานมาแสดงประกอบการให้การดังกล่าวได้ โดยที่ผู้ออกคำสั่งยังไม่มีพยานหลักฐานใด ๆ ที่จะมากล่าวหาผู้ร้อง แต่กลับใช้อำนาจทางกฎหมายกับผู้ร้องเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด อันเป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายอย่างไม่สุจริต นอกจากนี้ยังถือเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นเหตุทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหายต่อการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ส่วนที่ ๑ เรื่องความเสมอภาค (มาตรา ๓๐-๓๑) ส่วนที่ ๔ กระบวนการยุติธรรม (มาตรา ๓๙-๔๐) และส่วนที่ ๑๑ เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม (มาตรา ๖๓-๖๕) โดยผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๗๖ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๒๓ และการนำเอาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาใช้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่ง ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

ประเด็นที่หนึ่ง ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๗๖ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่นั้น เห็นว่าไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในคำร้องว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

ประเด็นที่สอง ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การนำเอาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ตราขึ้นใช้เฉพาะสถานการณ์ฉุกเฉิน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มาประกาศใช้กับสถานการณ์ทางการเมืองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยไม่ออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฉบับใหม่นั้น เห็นว่าผู้ร้องมิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตราใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าการกระทำของนายกรัฐมนตรีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ ส่วนกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่ายังไม่มีเหตุในลักษณะฉุกเฉินที่จะอ้างในการตราพระราชกำหนดได้จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ นั้น เห็นว่า ตามหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายภายหลังประกาศใช้เป็นกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ นั้น บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ผู้ร้องไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ คำร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๘ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายดุสิต เจริญกุลทรัพย์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๕ ผู้ร้องได้ไปรายงานตัวตามคำสั่งกองทัพบกให้ย้ายมารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยสัสดีจังหวัดฉะเชิงเทรา ขณะนั้นพันเอก ณรงค์ กิตติขจร ตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ช่วยราชการฝ่ายเลขาธิการความมั่นคงของคณะปฏิวัติ ซึ่งจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติในปี พ.ศ. ๒๕๑๔

เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๕ ผู้ร้องได้ร่วมเดินทางไปเกณฑ์ทหารกับคณะกรรมการตรวจคัดเลือกทหารกองเกินเข้าประจำการของจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ผู้ร้องมิได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ซึ่งการเกณฑ์ทหารก็ผ่านไปโดยไม่มีเหตุส่อทุจริตหรือช่วยเหลือประชาชนแต่อย่างใด ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๕ พันเอก ณรงค์ฯ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับตัวผู้ร้องมาควบคุมไว้ที่กองบัญชาการคณะปฏิวัติสนามเสือป่า โดยระหว่างที่ถูกคุมขัง ผู้ร้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นลูกน้องของพันเอก ณรงค์ฯ เป็นผู้สอบปากคำและกลั่นแกล้งผู้ร้องเพื่อให้ให้ถ้อยคำตามที่ผู้สอบสวนประสงค์ และต่อมาเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ พันเอก ณรงค์ฯ ได้เสนอเรื่องต่อจอมพล ถนอมฯ ให้สั่งลงโทษจำคุกผู้ร้องมีกำหนด ๗ ปี ตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ โดยที่ผู้ร้องไม่มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านแต่อย่างใด และไม่อาจขอความเป็นธรรมได้จากที่ใด ผู้ร้องเห็นว่าพันเอก ณรงค์ฯ มีคำสั่งลงโทษจำคุกผู้ร้องโดยไม่มีพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานบุคคลและใช้อำนาจตามอำเภอใจเพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบของราชการและกฎหมายแต่อย่างใด จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ร้องโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ส่วนจอมพล ถนอมฯ ในฐานะนายกรัฐมนตรีผู้ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ก็สั่งการโดยขาดวิจารณญาณ ผิดพลาดและบกพร่องจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม

ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ศาลปกครอง และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๒ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓ ตามลำดับ แต่ไม่ได้รับการพิจารณาและพิพากษาแต่อย่างใด

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๑๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๐ วรรคสาม หรือไม่ และพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๓๐๐ วรรคห้า บัญญัติว่า “ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้...”

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นว่าธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๑๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๐ วรรคสาม หรือไม่ นั้น เมื่อพิจารณาธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งได้ตราขึ้นใช้บังคับภายหลังที่ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ โดยให้

ใช้บังคับจนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และตามคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับดังกล่าวให้ใช้แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไปแล้ว เห็นว่า ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ได้ตราขึ้นในระหว่างที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญและถูกยกเลิกไปเมื่อมีการตารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนั้น ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ จึงไม่มีสภาพบังคับเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ กรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๑๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๐ วรรคสาม ไม่ใช่เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีสภาพบังคับอยู่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒

ส่วนประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม หรือไม่นั้น เห็นว่าคำร้องของผู้ร้องมิได้ระบุมาตราของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง จึงไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๒) เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในคำร้องก็ไม่ได้ระบุให้เห็นว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด แต่ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในคำร้องมีลักษณะเป็นการกล่าวอ้างการกระทำของบุคคลซึ่งได้กระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ แล้วก็ไม่มีบทบัญญัติใดที่จะใช้บังคับกับกรณีของผู้ร้องได้ ผู้ร้องจึงมิได้เป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๒)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๙ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย อดีตนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย (ผู้ร้อง) ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๗ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี ตามมาตรา ๔๘ สัตต แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งจะครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายได้พิจารณาผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า ผู้ร้องได้กระทำการเข้าข่ายเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ จตุทศ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตามมาตรา ๔๘ ปัญจทศ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ จึงมีคำสั่งที่ ๒๓๗๒/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ให้ผู้ร้องพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ในการนี้ผู้ร้องเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเชียงใหม่ (คดีหมายเลขดำที่ ๓๐๙/๒๕๕๐) ซึ่งขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา

ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และมาตรา ๓๙ วรรคสาม บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ดังนั้น เมื่อศาลปกครองเชียงใหม่มีคำสั่งรับฟ้องและคดีอยู่ระหว่างพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม ยังคงถือว่าผู้ร้องมิใช่ผู้ที่กระทำความผิดตามคำสั่งและยังไม่พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ตามมาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๕) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

ผู้ร้องเห็นว่าพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๕) ที่บัญญัติให้ผู้ร้องพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ในขณะที่คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองเชียงใหม่ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม และมาตรา ๖ ด้วยเหตุนี้ ผู้ร้องจึงมีความประสงค์ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม และมาตรา ๖ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้อง

เป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ" และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า "บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้" และวรรคสอง กำหนดว่า "การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ"

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสาม และมาตรา ๖ หรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง กล่าวคือ (๑) ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ เพื่อโต้แย้งว่าบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (๒) ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) โดยร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และ (๓) ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) โดยร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๐ คำสั่งที่ ๑๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายธีรชัย กำบิลดีลิราช (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ต่อรัฐสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า นายธีรชัย กำบิลดีลิราช (ผู้ร้อง) ได้มีหนังสือกราบเรียนประธานรัฐสภาเพื่อขอให้แก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากเห็นว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือที่ สผ ๐๐๐๑/๑๑๖๐ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ แจ้งผู้ร้องว่า ได้นำความกราบเรียนประธานรัฐสภาเพื่อทราบแล้วและมีมติให้เรียนว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๓ กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด ๓ และหมวด ๕ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น หากผู้ร้องมีความประสงค์จะเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวก็สามารถดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ได้ ต่อมาผู้ร้องได้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีการขอให้ประธานรัฐสภาแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ประธานรัฐสภาไม่ดำเนินการตามที่ผู้ร้องเสนอ และผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว การไม่ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ของประธานรัฐสภาดังกล่าวเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ และมาตรา ๒๒๒ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของประธานรัฐสภาที่ไม่ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ตามที่ผู้ร้องเสนอ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ และมาตรา ๒๒๒ หรือไม่นั้น ตามข้อเท็จจริงในคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แต่อย่างใด และไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อีกทั้งไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑ /๒๕๕๓ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายสว่าง คุณานุรักษพงศ์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีถวายคืนอำนาจบริหารแก่พระมหากษัตริย์

นายสว่าง คุณานุรักษพงศ์ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องและขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้นายกรัฐมนตรีถวายคืนอำนาจบริหารให้พระมหากษัตริย์ เนื่องจากผู้ร้องเห็นว่านายกรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่บริหารประเทศไม่สามารถแก้ไขวิกฤติของประเทศ โดยอ้างเหตุการชุมนุมของคนเสื้อแดงซึ่งนอกจากจะมีคนตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีการเผาอาคารสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ทำให้ประชาชนเดือดร้อนลำบากไปทั่วประเทศ แสดงถึงการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีล้มเหลว

โดยสิ้นเชิง ไม่สามารถปกป้องชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ ทำให้รัฐบาลไทยล้มเหลวในการบริหารประเทศ ผู้ร้องจึงเห็นว่าถ้ายุบสภาหรือนายกรัฐมนตรียังดำรงตำแหน่งอยู่ชาติก็จะล้มเหลว ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ก็จะถูกจาบจ้วง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ กลับจะเพิ่มปัญหาให้มากขึ้น นายกรัฐมนตรีจึงสมควรถวายคืนอำนาจให้พระมหากษัตริย์ เพราะเมื่อนายกรัฐมนตรีถวายคืนอำนาจบริหารให้พระมหากษัตริย์แล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงเลือกผู้บริหารที่เหมาะสมมาแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองได้ ผู้ร้องได้มีจดหมายแสดงความคิดเห็นให้นายกรัฐมนตรีถวายคืนอำนาจบริหารให้พระมหากษัตริย์แล้ว แต่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า“บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลจะใช้สิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นเรื่องใดได้นั้นรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายจะต้องบัญญัติให้สิทธิในการยื่นคำร้องในเรื่องนั้นไว้ด้วย แม้ผู้ร้องจะอ้างว่าตนมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๐ ที่บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์

รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญนี้” แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องกล่าวอ้างมานั้นไม่ได้ให้สิทธิแก่บุคคลในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด การที่ผู้ร้องมีความเห็นว่านายกรัฐมนตรีไม่สามารถแก้ไขวิกฤติของประเทศ และปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้นายกรัฐมนตรีถวายคืนอำนาจบริหารให้พระมหากษัตริย์ นั้น เป็นกรณีที่ผู้ร้องแสดงความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีโดยมิได้ขอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๕๓ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายไชยฤทธิ์ ฌาวิเศษ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีการจัดตั้งรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นการได้อำนาจในการปกครองประเทศมาโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า นายไชยฤทธิ์ ฌาวิเศษ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เนื่องจากการจัดตั้งรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทำให้การเลือกตั้งหรือระบอบประชาธิปไตยไม่มีความหมาย และผู้ร้องถูกลิดรอนสิทธิโดยปริยาย ส่วนกรณีการยุบพรรคการเมือง ผู้ร้องเห็นว่าทุกพรรคการเมืองไม่ควรถูกยุบพรรค แต่เมื่ออ้างเหตุบางประเด็นจนนำไปสู่การยุบพรรคการเมืองหลายพรรค ด้วยเหตุนี้พรรคประชาธิปัตย์ควรถูกยุบพรรคเช่นกัน และผู้ร้องขอให้รัฐบาลไทยจ่ายเงินเพื่อเป็นการเยียวยาหรือเป็นการชดเชยแก่ผู้เสียชีวิต ประกอบด้วยนักข่าวชาวญี่ปุ่น นักข่าวชาวอิตาเลี่ยน ผู้ชุมนุม ประชาชน และทหาร รวมผู้เสียชีวิตทั้งหมด ๘๘ ราย เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๒๐๐ ล้านบาท จากเหตุการณ์ชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามกลไกของระบอบประชาธิปไตย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยการกระทำของนายกรัฐมนตรีว่า การจัดตั้งรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีเป็นการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้รัฐบาลต้องจ่ายเงินเพื่อเป็นการเยียวยาหรือเป็นการชดเชยแก่ผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ยุบสภา เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามข้อเท็จจริงในคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายแต่อย่างใด และไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อีกทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในคำร้องว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๕๓ วันที่ ๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง และประกาศที่ออกตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ คำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๔๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๗๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสาม และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบสรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้มีคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๔๙/๒๕๕๓ ห้ามมิให้สถาบันการเงินทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการใด ๆ ทางการเงินกับบุคคลหรือนิติบุคคลตามบัญชีรายชื่อแนบท้ายคำสั่ง ซึ่งมีชื่อผู้ร้องรวมอยู่ด้วยในลำดับที่ ๙๔ มีผลทำให้ผู้ร้องซึ่งมีบัญชีเงินฝากอยู่ในธนาคาร ๓ บัญชี คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาอิมพีเรียลลาดพร้าว และธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาลาดพร้าว และสาขาประดิพัทธ์ ไม่สามารถเบิกถอนเงินจากบัญชีดังกล่าวได้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง และหลักทั่วไปของรัฐธรรมนูญหรือไม่ เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ รับรองว่าบุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น การที่ผู้ร้องซึ่งมีบัญชีเงินฝากอยู่ในธนาคารไปขอเบิกถอนเงินจากบัญชีของตนเองย่อมไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพราะมิได้ทำให้ผู้ใดต้องได้รับความเดือดร้อนเสียหาย นอกจากนี้เงินฝากของผู้ร้องย่อมถือเป็นทรัพย์สินของผู้ร้องที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ ด้วยเหตุนี้ พระราชกำหนดการ

บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) จึงถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ยังบัญญัติให้บทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง แต่การออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ (๖) ของพระราชกำหนดดังกล่าว และคำสั่งที่ ๔๙/๒๕๕๓ เป็นการบังคับเจาะจงแก่นิติบุคคล ๑๓ ราย และบุคคลธรรมดา ๑๐๖ ราย ซึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ผู้ร้องจึงเห็นว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง และประกาศที่ออกตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ และคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๔๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสาม และมาตรา ๔๑ สำหรับการใช้สิทธิของผู้ร้องครั้งนี้ ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิด้วยวิธีการอื่นได้แล้ว เนื่องจากผู้ร้องไม่อาจดำเนินการทางศาลปกครองได้ เพราะพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ได้บัญญัติยกเว้นเขตอำนาจศาลปกครองไว้ ส่วนการดำเนินคดีทางศาลยุติธรรมผู้ร้องก็มิได้ประสงค์จะให้เจ้าพนักงานต้องรับผิดทางแพ่ง อาญา หรือทางวินัย ดังความปรากฏในมาตรา ๑๗ ของพระราชกำหนดดังกล่าวแต่ประการใด แต่ผู้ร้องต้องการได้สิทธิและเสรีภาพในการทำธุรกรรมทางการเงินคืนเท่านั้น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ ได้มีคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๗๘/๒๕๕๓ เรื่อง ให้บุคคลมารายงานตัวเพื่อให้ถ้อยคำเกี่ยวกับธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำหรือสนับสนุนการกระทำให้เกิดเหตุสถานการณ์ฉุกเฉิน ฯ โดยเป็นการสั่งให้บุคคลที่มีรายชื่อท้ายคำสั่งนี้ไปรายงานตัวเพื่อให้ถ้อยคำ อันมีชื่อผู้ร้องเป็นลำดับที่ ๔๕ ดังนั้น จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยด้วยว่าคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๗๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐

ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

ประเด็นที่หนึ่ง ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศที่ออกตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ คำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๔๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ ๗๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสาม และมาตรา ๔๑ หรือไม่นั้น เห็นว่าประกาศฉบับดังกล่าวมิได้มีลักษณะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับโดยองค์กรนิติบัญญัติตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ส่วนกรณีคำสั่งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินทั้งสองฉบับดังกล่าว เห็นว่าเป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ (๖) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ แม้จะเป็นคำสั่งที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย แต่คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองของฝ่ายบริหารเพื่อกระทำการตามที่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) ได้ให้อำนาจไว้ มิได้เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง เช่นเดียวกัน คำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่สอง ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หรือไม่นั้น เห็นว่ากรณีดังกล่าวแม้ผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) ในเรื่องการห้ามทำธุรกรรมทางการเงิน อันกระทบกระเทือนต่อสิทธิในทรัพย์สินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๕ สิทธิในทรัพย์สินอันต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ก็ตาม แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในคำร้องว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ แม้ผู้ร้องจะกล่าวอ้างว่าไม่อาจดำเนินคดีทางศาลปกครองได้ เนื่องจากพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ได้บัญญัติยกเว้นอำนาจศาลปกครองไว้ ส่วนการดำเนินคดีทางศาลยุติธรรมผู้ร้องก็มิได้ประสงค์จะให้เจ้าพนักงานต้องรับผิดทางแพ่ง อาญา หรือทางวินัย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในการระงับหรือป้องกันการกระทำผิดกฎหมายดังความปรากฏในมาตรา ๑๗ ของพระราชกำหนดดังกล่าวก็ตาม เมื่อผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) คำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายอนุสรณ์ สมอ่อน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๖ และมาตราอื่นหรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นโมฆะ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยกเลิกการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๖ แทนตำแหน่งที่ว่าง ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายอนุสรณ์ สมอ่อน (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เนื่องจากวันที่ ๗

เมษายน ๒๕๕๓ รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น รวม ๒๔ จังหวัด ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๖ แทนตำแหน่งที่ว่าง พ.ศ. ๒๕๕๓ เนื่องจากนายทิวา เงินยวง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งดังกล่าวได้ถึงแก่กรรม โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าว หากแต่รัฐบาลยังคงมิได้ยกเลิกการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งที่ไม่มีสถานการณ์ฉุกเฉินอีกต่อไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๖ แทนตำแหน่งที่ว่าง เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเกิดความเกรงกลัวต่อพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ไม่กล้าที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้ง และไม่กล้าจะใช้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองต่าง ๆ

ผู้ร้องเห็นว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในหลายมาตรา กล่าวคือ

(๑) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ เนื่องจากมาตรา ๒ มีเจตนารมณ์และความมุ่งหมายให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องเป็นการปกครองที่มาจากการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย

(๒) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ เนื่องจากพระราชกำหนดดังกล่าวไม่ได้ออกโดยอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยและไม่ได้ผ่านรัฐสภาซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยที่สำคัญที่สุดในระบบรัฐสภา แต่ออกโดยอำนาจอธิปไตยของคนส่วนน้อย เพราะรัฐบาลที่ออกและใช้พระราชกำหนดดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการรัฐสภา นอกจากนี้พระราชกำหนดดังกล่าวยังมีหลักการที่ขัดต่อหลักนิติธรรมอีกด้วย

(๓) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ เนื่องจากจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญในหลายมาตรา คือ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตราอื่น ๆ

(๔) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ และมาตราอื่น ๆ

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒

มาตรา ๓ มาตรา ๖ และมาตราอื่นหรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นโมฆะ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยกเลิกการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๖ แทนตำแหน่งที่ว่าง ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่าคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ได้นั้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๖ และมาตราอื่นหรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นโมฆะนั้น ตามหลักเกณฑ์ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ กำหนดให้คำร้องต้องระบุมาตราของ

รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้องด้วย แต่ตามคำร้องนี้ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตราใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ และข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยกเลิกการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๖ แทนตำแหน่งที่ว่าง ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ นั้น เห็นว่า ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายปัญญา ยอดโอวาท (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอให้เพิกถอนคำพิพากษาศาลฎีกาและระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า นายปัญญา ยอดโอวาท (ผู้ร้อง) เป็นโจทก์ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๓๙๖/๒๕๔๒ และคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๓๐๔/๒๕๔๒ ของศาลจังหวัดราชบุรี ส่วนของคดีอาญานั้นโจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยทั้งหมดสี่คนในข้อหาความผิดเกี่ยวกับเอกสารและความผิดต่อเจ้าพนักงาน ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๙๑ มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ซึ่งศาลชั้นต้นได้พิจารณาและพิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งสี่คนแล้ว จากนั้นโจทก์ยื่นอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษาแก้เป็นว่าจำเลยที่ ๑ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ และมาตรา ๒๖๘ วรรคแรก การกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นการกระทำกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทให้ลงโทษฐานใช้เอกสารสิทธิปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๖๕ อันเป็นบทที่มีโทษหนักสุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐ จึงลงโทษจำคุกจำเลย ๒ ปี

จำเลยที่ ๑ ยื่นฎีกา ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๒๐/๒๕๕๒ โดยพิพากษาแก้เป็นว่า ยกฟ้องจำเลยที่ ๑ ทุกข้อหาโดยให้เหตุผลว่า เอกสารต่าง ๆ ที่โจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยที่ ๑ ปลอมขึ้นนั้นผ่านการตรวจสอบของนายทะเบียนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีหน้าที่โดยตรงก่อนมีการดำเนินการให้ตามความในเอกสาร ซึ่งปกติเป็นเจ้าพนักงานย่อมกระทำการตรวจสอบด้วยความรอบคอบ จนไม่น่าเชื่อว่าข้อความในเอกสารนั้นจะไม่เป็นความจริง แม้ผลการตรวจเปรียบเทียบลายมือชื่อโจทก์ของผู้เชี่ยวชาญที่ลงความเห็นว่าไม่ใช่ลายมือของบุคคลเดียวกันนั้นก็ไม่อาจบ่งชี้ว่าเป็นลายมือชื่อที่จำเลยที่ ๑ ทำปลอมขึ้นได้ พยานหลักฐานของโจทก์จึงยังไม่มีน้ำหนักและเหตุผลเพียงพอให้รับฟังว่าเอกสารตามฟ้องเป็นเอกสารปลอม และจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ทำขึ้นแล้วไปแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานและใช้เอกสารปลอม จำเลยที่ ๑ จึงไม่มีความผิดตามที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามา ฎีกาของจำเลยที่ ๑ ฟังขึ้น

ผู้ร้องอ้างว่าคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมีประเด็นที่ไม่ถูกต้อง มีความคลาดเคลื่อน เนื่องด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกาใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นอกจากนี้ยังอ้างว่าการออกนั่งพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษาของ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดราชบุรี) ผู้พิพากษาที่ลงชื่อทำคำพิพากษาไม่ได้นั่งร่วมฟังคำเบิกความในคดีจึงเห็นว่าเป็นการพิจารณาคดีที่ไม่ครบองค์คณะถือว่าไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓ วรรคสอง เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ร้องจึงขอใช้สิทธิตามบทบัญญัติมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญเพิกถอนการออกนั่งพิจารณาที่ไม่ครบองค์คณะของผู้พิพากษาศาลจังหวัดราชบุรี ขอให้เพิกถอนการใช้ดุลยพินิจในการทำคำพิพากษาของผู้พิพากษาศาลฎีกา ขอให้เพิกถอนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๒๐/๒๕๕๒ และขอให้เพิกถอนระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ ต่อมาผู้ร้องยื่นเอกสารประกอบคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการอ้างว่าได้ใช้สิทธิร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้อง

เป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ" และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า "บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้" และวรรคสอง กำหนดว่า "การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ"

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพิกถอนการใช้ดุลยพินิจในการทำคำพิพากษาของศาลฎีกา ขอให้เพิกถอนการออกนั่งพิจารณาคดีที่ไม่ครบองค์คณะของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดราชบุรี) ขอให้เพิกถอนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๒๐/๒๕๕๒ และขอให้เพิกถอนระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้น ผู้ร้องมิได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีที่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ และแม้ผู้ร้องยื่นเอกสารประกอบคำร้องเพิ่มเติมเพื่อประกอบการอ้างว่าได้ใช้สิทธิร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเมื่อคำร้องไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่า ผู้ร้องได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นใดมาก่อนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง หรือไม่

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นางสาวโศภิน คุ้มศรีวงษ์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอให้ยุบพรรคการเมือง ถอดถอนและตัดสิทธินักการเมือง รวมทั้งขอให้ยุติการกระทำของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางสาวโศภิน คุ้มศรีวงษ์ (ผู้ร้อง) อ้างว่าเคยเป็นผู้เขียนจดหมายขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่วิศวกรชาวไทยที่เคยถูกจับกุมขณะปฏิบัติงานในประเทศกัมพูชา และเป็นผู้ยับยั้งการกระทำของสมเด็จ ฯ ฮุน เซน นายเขียว สัมพันธ์ และพลเอกอาวุโส ตัน ฉ่วย ยับยั้งปัญหาปราสาทเขาพระวิหารและช่วยเหลือคนงานเหมืองในประเทศชิลี แก้ปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม รวมทั้งพลังงานทดแทน

คำร้องของผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ภายหลังจากการปฏิวัติรัฐประหารในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นผลการใช้บังคับ นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ กลุ่ม นปก. (แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช.) และอดีตนักการเมืองทุกคนไม่บอกความจริงแก่สังคมไทย จึงทำให้เกิดความขัดแย้งไม่มีที่สิ้นสุดและเป็นสาเหตุทำให้ผู้คนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก โดยนายกรัฐมนตรีไม่สามารถดำเนินการกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ ทั้ง ๆ ที่นักการเมืองทุกคนกล่าวหาว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่มาของความขัดแย้ง โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ ที่ทำให้นักการเมืองต้องถูกตัดสิทธิทางการเมือง นายกรัฐมนตรีจึงไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ สิ่งใดก็ตามที่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔๘๐ คน รวมทั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครกับสมาชิกสภาเขตได้กระทำถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

๑. มีคำวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองและตัดสิทธิหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗

๒. ถอดถอนคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔๘๐ คน และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร รวมทั้งสมาชิกสภาเขต

๓. ตัดสิทธิบุคคลที่เคยอยู่ในพรรคการเมืองที่ถูกยุบพรรคมาก่อนหน้านี้ และห้ามมิให้เคลื่อนไหวทางการเมืองใด ๆ รวมทั้งเป็นตัวแทนของบุคคลใด ๆ

๔. มีคำสั่งห้ามการนำสีแดงมาใช้เป็นสัญลักษณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง และ

๕. มีคำสั่งห้ามมิให้กลุ่ม นปก. เคลื่อนไหวทางการเมือง และดำเนินคดีกับกลุ่ม นปก. ดังกล่าวหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งศาล รวมทั้งมีคำสั่งให้ยุติการกระทำของนักการเมืองทั้งหมดโดยใช้ขอบเขตการพิจารณาเดียวกันเพื่อเป็นบรรทัดฐาน

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการบรรยายความคิดเห็นในทางการเมืองของผู้ร้องและมิได้กล่าวอ้างว่าได้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างไร อีกทั้งไม่ใช่เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ เรื่อง นายบัณฑิต พุ่มทิพย์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า นายบัณฑิต พุ่มทิพย์ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวดว่าด้วยรัฐสภา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของบุคคลที่จะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๐๕ (๓) ที่กำหนดให้ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องการศึกษาอบรม ซึ่งจะกระทำมิได้ ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นอกจากนี้มาตรา ๒๙ ยังระบุว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปวงชนชาวไทย อีกทั้งยังเป็นการก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมไทย จึงเป็นบทบัญญัติที่ละเมิดบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฐานะสมาชิกวุฒิสภา ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง เป็นบทบัญญัติที่ลิดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ จึงขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อยกเลิกกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีตามคำร้องไม่อยู่ในเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะใช้อำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ได้ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง ผู้ร้องยังมิได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหรือฟ้องคดีต่อศาลเพราะเห็นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินมีกรอบอำนาจเสมอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงอาจได้รับคำตอบเช่นเดียวกัน ส่วนที่ไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลเพราะเห็นว่าไม่มีคู่กรณีและอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเพิกถอนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๕ (๓)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อย่างไร ทั้งคำร้องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นที่เทียบเท่า และมิใช่โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้วยกัน แต่คำร้องของผู้ร้องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๓) เป็นบทบัญญัติที่ละเมิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ นั้น มิใช่เป็นการขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒. การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาสู่ระดับสากล

ศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาสู่ระดับสากล ดังนี้

๒.๑ การศึกษาวิจัย ได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ ในปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑ เรื่อง

รายงานการวิจัย เรื่อง การกระทำของรัฐบาล : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหรัฐอเมริกา

การกระทำทางรัฐบาลเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจของศาลในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล คำว่า “รัฐบาล” โดยทั่วไป หมายถึง คณะรัฐมนตรี ซึ่งมีสองสถานะ คือ สถานะที่เป็นฝ่ายบริหารและสถานะที่เป็นฝ่ายปกครอง ในสถานที่เป็นฝ่ายบริหาร คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในรูปแบบขององค์กรที่มีลักษณะเป็นคณะบุคคลที่ดำเนินการร่วมกัน โดยการทำหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในสถานะที่เป็นฝ่ายบริหาร อาจแบ่งเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องการวางนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การทำสนธิสัญญา เป็นต้น การกระทำในทางนโยบายดังกล่าวอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการกระทำทางการเมือง ซึ่งไม่อยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรตุลาการ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ แต่จะอยู่ภายใต้การควบคุมทางการเมืองโดยรัฐสภาหรือโดยองค์กรที่รัฐธรรมนูญกำหนด ส่วนในสถานะที่เป็นฝ่ายปกครอง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีแต่ละคนจะทำหน้าที่ในลักษณะบุคคล คือมีอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะเจาะจงในการบังคับบัญชาฝ่ายปกครองที่สังกัดในกระทรวงที่ตนรับผิดชอบ ตลอดจนหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ ในการบังคับบัญชาหรือสั่งการฝ่ายปกครองนี้ จึงเป็นการใช้อำนาจทางการปกครองอย่างหนึ่งที่สามารถถูกตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองได้ ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักนิติรัฐ อาจกล่าวได้ว่าการกระทำทางรัฐบาลเป็นการกระทำของรัฐบาลในสถานะที่เป็นฝ่ายบริหาร ในกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนโยบายในการบริหารประเทศหรือในทางรัฐประศาสนโยบาย ซึ่งเป็นอำนาจทางการเมือง ซึ่งเมื่อเป็นการกระทำทางรัฐบาลแล้วศาลย่อมจะไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซง

๑. การกระทำทางรัฐบาลของต่างประเทศ

๑.๑) แนวคิดว่าด้วยการกระทำทางรัฐบาลในประเทศฝรั่งเศส

ในต่างประเทศ ทฤษฎีว่าด้วยการกระทำทางรัฐบาลเป็นหลักที่ช่วยให้รัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารสามารถบริหารราชการได้อย่างราบรื่นโดยปราศจากการตรวจสอบจากองค์กรตุลาการ เพราะหากให้มีการตรวจสอบการกระทำทางบริหารเรื่อย ๆ แล้วย่อมก่อให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงาน เพราะรัฐบาลจะกังวลเสมอว่าการกระทำต่าง ๆ ของตนนั้นอาจถูกตรวจสอบได้เสมอโดยองค์กรตุลาการ อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องในการขัดขวางการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อมีการฟ้องร้องคดีต่อศาลย่อมทำให้รัฐบาลต้องหยุดการปฏิบัติงานเพื่อรอคำสั่งศาลต่อไป หากเป็นเช่นนี้การบริหารงานของรัฐบาลย่อมไม่มีความต่อเนื่องและอาจส่งผลไปถึงหลักความต่อเนื่องของการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งเป็นภารกิจหลักของรัฐบาล

ดังนั้น ทฤษฎีว่าด้วยการกระทำของรัฐบาลจึงเปรียบเสมือนความคุ้มกันในการบริหารงานของรัฐบาล แต่ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลจะบริหารงานได้ตามอำเภอใจ เพราะในที่สุดการกระทำต่าง ๆ ของรัฐบาลย่อมถูกตรวจสอบได้โดยรัฐสภา ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนหรือองค์กรอื่น ๆ ที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ในประเทศฝรั่งเศส การกระทำทางรัฐบาล (acte de gouvernement) เป็นการกระทำของรัฐที่ศาลจะไม่เข้าไปทำการควบคุมตรวจสอบ ตามหลักทั่วไปของกฎหมายปกครอง การที่ศาลปฏิเสธที่จะเข้าไปตรวจสอบการกระทำทางรัฐบาลนั้นย่อมเป็นการแสดงถึงว่าการกระทำทางรัฐบาลเป็นข้อจำกัดของหลักความชอบด้วยกฎหมาย ผลที่ตามมาคือเมื่อมีข้อพิพาทความเสียหายหรือการกระทำที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงโดยการกระทำทางรัฐบาลศาลมักจะปฏิเสธที่จะพิจารณาคดีเหล่านั้น

การกระทำทางรัฐบาลคือการกระทำที่ปลอดจากควบคุมโดยศาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดุลพินิจหรือเรื่องความชอบด้วยกฎหมาย เพราะในสังคมภายใต้ระบบการเมืองปัจจุบันต้องมีกิจการที่สำคัญหรือมีความจำเป็นบางอย่าง เมื่อพิจารณาจากความมั่นคงหรือการดำรงอยู่ของสังคมนั้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่ควรถูกพิจารณาโดยข้อกฎหมายเนื่องจากเป็นเรื่องราวที่มีความอ่อนไหวและไม่สมควรจะมีการควบคุมโดยองค์กรตุลาการ

ในระบบกฎหมายฝรั่งเศส การกระทำทางรัฐบาลอาจแบ่งออกเป็นสี่ประเภท คือ การกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสภา การกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การกระทำเกี่ยวกับสงคราม และการอภัยโทษของประธานาธิบดี

(๑) การกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสภา การกระทำดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ของอำนาจมหาชนในทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมืองที่ศาลไม่อาจเข้าไปตรวจสอบได้เพราะหากศาลมีอำนาจในการตรวจสอบเท่ากับว่าศาลได้เข้าไปแทรกแซงกิจการของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอันจะส่งผลให้ศาลเองถูกแทรกแซงจากองค์กรทางการเมืองได้ในภายหลัง และที่สำคัญยังเป็นการ

ละเมิดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างชัดเจนอีกด้วย ดังนั้น หากเกิดกรณีปัญหาหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องการกระทำที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับการเมืองแล้ว ศาลยินยอมที่จะลดบทบาทของตนเองลงเพื่อรักษาหลักการแบ่งแยกอำนาจไว้ โดยคำว่า “รัฐบาล” ในที่นี้ หมายถึง ประธานาธิบดีในฐานะที่เป็นประมุขของรัฐด้วย ตัวอย่าง การกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสภา เช่น

(๑.๑) การกระทำที่เป็นการตัดสินใจของฝ่ายบริหารในการเข้าร่วมใช้อำนาจนิติบัญญัติ ได้แก่ กรณีที่ฝ่ายบริหารเข้ามาใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือดำเนินการทางนิติบัญญัติ เช่น การปฏิเสธที่จะยื่นกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งให้แก่รัฐสภา การตัดสินใจของรัฐบาลที่จะเสนอร่างกฎหมาย การตัดสินใจของรัฐบาลในการถอนร่างกฎหมาย การที่รัฐบาลปฏิเสธที่จะดำเนินการบางเรื่องเพื่อจะให้มีการรับร่างพระบัญญัติให้เร็วขึ้น ความล่าช้าในการประกาศใช้ร่างกฎหมายและการกล่าวว่าพระราชกฤษฎีกานั้นมีเนื้อหาไม่ถูกต้องตรงกันกับพระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายแม่บทในการให้อำนาจในการตรา เป็นต้น

(๑.๒) คำวินิจฉัยหรือคำสั่งการของรัฐบาลที่จุดเริ่มต้นอันก่อให้เกิดการตัดสินใจของรัฐสภา ได้แก่ กรณีที่รัฐบาลเรียกประชุมรัฐสภา เพื่อที่ประกาศเรื่องเกี่ยวกับอาณาเขตดินแดนของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นเพื่อจะได้มีการให้สัตยาบันต่อสัญญาหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศหรือกรณีที่รัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมองค์กรดูแลการเลือกตั้งของรัฐสภา

(๑.๓) การดำเนินการเบื้องต้นเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภารัฐสภา เช่น การออกรัฐกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้ง การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการเกี่ยวกับการลงทะเบียนประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง การที่รัฐบาลออกเกณฑ์กำหนดเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง

(๑.๔) การสั่งการของประธานาธิบดีในการตัดสินใจหรือการดำเนินการบางอย่างซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การตัดสินใจใช้อำนาจพิเศษของฝ่ายบริหารในการใช้มาตรา ๑๖ ของรัฐธรรมนูญฉบับสาธารณรัฐที่ ๕ การที่ประธานาธิบดีตัดสินใจออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อจะนำร่างกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งให้ประชาชนลงประชามติ

(๒) การกระทำที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศถือเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐบาลในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาลที่มีต่อรัฐสภา ในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อพิพาทเกิดขึ้นศาลไม่อาจเข้าไปตรวจสอบได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น

(๒.๑) การปกป้องคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์สินของชาวฝรั่งเศสในต่างประเทศ การกระทำของผู้แทนทางการทูตหรือกงสุลฝรั่งเศสในต่างประเทศ เช่น การปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครองแก่คนฝรั่งเศสหรือการให้ความคุ้มครองไม่เพียงพอ

(๒.๒) การกระทำที่เกี่ยวกับการดำเนินคดียังศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เช่น การปฏิเสธไม่เสนอข้อพิพาทให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสิน

(๒.๓) การกระทำที่มีผลต่อการดำเนินการของกิจการในรัฐต่างประเทศ เช่น คำสั่งหรือการตัดสินใจของฝ่ายบริหารที่ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงของฝรั่งเศสส่งคลื่นไปรบกวนการกระจายเสียงของคลื่นวิทยุของรัฐบาลต่างประเทศ

(๒.๔) การกระทำเกี่ยวกับการจัดทำ หรือเลิกสนธิสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของรัฐกับรัฐ เช่น การดำเนินการเจรจาทางการทูตต่าง ๆ การที่ศาลปฏิเสธที่จะรับฟ้องการกระทำเกี่ยวกับการจัดทำอนุสัญญา การลงนามในอนุสัญญา การให้สัตยาบันต่อสัญญา ตลอดจนการตีความอนุสัญญาระหว่างประเทศของรัฐบาล การดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญาการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การกระทำที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจแบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกิจการต่างประเทศโดยแท้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการกระทำที่สมบูรณ์ในตัวเอง เช่น การลงนามในข้อตกลงต่าง ๆ กับการกระทำที่เกี่ยวเนื่องหรือการกระทำที่แยกออกจากผลในทางระหว่างประเทศได้ เช่น การนำเอาข้อตกลงระหว่างประเทศมาบังคับใช้ภายในรัฐ หากการกระทำใดเป็นการกระทำที่แยกออกได้แล้ว ศาลสามารถเข้ามาตรวจสอบและเพิกถอนได้ หากศาลเห็นว่าการกระทำนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๓) การกระทำเกี่ยวกับสงคราม ซึ่งในอดีตศาลมักถือว่าเป็นเรื่องการกระทำทางรัฐบาล และกรณีที่รัฐบาลออกมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อที่จะปฏิเสธไม่ให้ทรัพย์สินนั้นอยู่ภายใต้การยึดครองของศัตรูในระหว่างการสงคราม

(๔) การให้อภัยโทษของประธานาธิบดี มีอำนาจในการให้อภัยโทษหรือลดโทษให้แก่นักโทษก็ดี ศาลจะปฏิเสธที่จะเข้าไปตรวจสอบว่าเป็นการเหมาะสมถูกต้องหรือไม่อย่างไร เพราะว่าการให้อภัยโทษนี้มิใช่การใช้อำนาจในทางบริหารแต่เป็นการใช้อำนาจในทางบริหาร แต่เป็นการใช้อำนาจในทางตุลาการอันมีลักษณะเป็นการกระทำผสมไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของศาล

๑.๒) ทฤษฎีปัญหาในทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีแนวความคิดในการจำกัดอำนาจตุลาการที่จะเข้าไปตรวจสอบ “การกระทำทางรัฐบาล” เช่นเดียวกัน โดยเรียกว่า “ทฤษฎีปัญหาในทางการเมือง” (Theory of Political Questions) หรือ “หลักการว่าด้วยปัญหาทางการเมือง” (The Political Question Doctrine) ซึ่งแม้ในรายละเอียดจะมีความแตกต่างกันกับทฤษฎีการกระทำทางรัฐบาลในประเทศฝรั่งเศส แต่โดยผลแล้วก็เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการจำกัดอำนาจในการตรวจสอบขององค์กรตุลาการที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นทางรัฐประศาสนโยบาย ซึ่งศาลสูงเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองและควรจะแก้ไขด้วยวิถีทางการเมืองเท่านั้น

ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา (Supreme Court of the United States) ได้วางหลักที่จะไม่รับติดสินคดีอยู่สามกรณี ได้แก่

(๑) กรณีพื้นฐาน (Classis Doctrine) คือ ถ้าคดีใดมีประเด็นที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เรื่องนั้นเป็นอำนาจดุลพินิจขององค์กรอื่นในรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐสภา หรือประธานาธิบดี ที่จะวินิจฉัยชี้ขาด ศาลจะไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณา

(๒) การพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ (Functional Considerations) ประเด็นปัญหาเรื่องใด ๆ อาจถูกจัดว่าเป็นประเด็นปัญหาทางการเมือง หากศาลเห็นศาลเองนั้นขาดข้อมูลและศักยภาพในการที่จะแก้ไขประเด็นปัญหานั้น

(๓) การพิจารณาอย่างรอบคอบ (Prudential Considerations) ประเด็นปัญหาทางรัฐธรรมนูญอาจถูกจัดว่าเป็นประเด็นปัญหาทางการเมืองได้ หากศาลพิจารณาอย่างรอบคอบหรือมีนโยบายที่เหมาะสมในการที่จะไม่ใช้อำนาจตุลาการ

ในส่วนของการกระทำที่ศาลสูงของสหรัฐยอมรับว่าเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมืองมีดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดระยะเวลาในการให้สัตยาบันร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจของสภาคองเกรซนั้น แม้สภาคองเกรซมิได้กำหนดระยะเวลาอันสมควรไว้ ศาลก็ไม่มีอำนาจเข้าไปกำหนดระยะเวลาอันสมควรในการให้สัตยาบันนี้ได้ เป็นปัญหาในทางการเมือง

(๒) การใช้อำนาจของประธานาธิบดีแต่เพียงฝ่ายเดียวในการยกเลิกสนธิสัญญาจะต้องขอคำแนะนำและเห็นชอบจากวุฒิสภาหรือไม่นั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลและเป็นประเด็นปัญหาในทางการเมือง

(๓) กระบวนการในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ (Impeachment) วุฒิสภาสามารถแต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นมาทำหน้าที่รับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อเสนอรายงานต่อที่ประชุมวุฒิสภาได้หรือไม่นั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะพิจารณา เพราะเป็นประเด็นปัญหาในทางการเมือง

(๔) การแบ่งเขตเลือกตั้งของมลรัฐ ไม่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะพิจารณา เพราะเป็นปัญหาในทางการเมือง

๑.๓) การกระทำทางรัฐบาลของประเทศอังกฤษ

สำหรับประเทศอังกฤษ ไม่มีหลักของการกระทำทางรัฐบาล (Act of government) อยู่ในระบบกฎหมายของอังกฤษอย่างชัดเจน แต่จากการศึกษาพบว่า ศาลของประเทศอังกฤษได้มีการจำกัดอำนาจของตนในการเข้าไปพิจารณาข้อพิพาทหรือความขัดแย้งทางการเมืองบางเรื่อง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับแนวความคิดในเรื่องการกระทำทางรัฐบาลอย่างในประเทศฝรั่งเศส และใกล้เคียงอย่างยิ่งกับแนวความคิดในเรื่องทฤษฎีปัญหาในทางการ

เมืองของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักที่ว่าด้วย “การกระทำของรัฐ” (Act of State) นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นต้นแบบของการพัฒนาหลักการกระทำของรัฐในสหรัฐอเมริกาเลยทีเดียว

นอกจาก “การกระทำของรัฐ” แล้ว แนวความคิดในเรื่องข้อขัดแย้งทางการเมืองในบางกรณีก็เป็นข้อที่ทำให้เราพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า ศาลใดก็ไม่อาจเข้าไปแก้ไขปัญหาซึ่งจำต้องใช้วิถีทางทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาได้ ในข้อนี้ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นเป็นประการสำคัญว่า รัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษนั้นมีความสำคัญน้อยกว่ารัฐสภา (Parliament) และรัฐสภาในที่นี้หมายถึง การใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ร่วมกับรัฐสภา ดังนั้น หลักการสำคัญของการปกครองในระบบรัฐสภาแบบอังกฤษนี้จึงห้ามมิให้พระมหากษัตริย์ทรงขัดแย้งกับรัฐสภาอันเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจสูงสุดในการตรากฎหมาย

แม้ว่าในประเทศอังกฤษ กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกระทำทางรัฐบาลจะไม่ปรากฏแต่ในคำพิพากษาของศาลอังกฤษเองกลับได้วางหลักต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดการใช้อำนาจตุลาการของตนเองเอาไว้เช่นในเรื่องของการกระทำของรัฐ

๑.๔) การกระทำทางรัฐบาลของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ส่วนการกระทำทางรัฐบาลตามแนวความคิดของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวเนื่องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจและการจำกัดการใช้อำนาจอธิปไตยขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐ โดยเป็นหลักการที่จำกัดอำนาจของศาลยุติธรรมในการเข้ามาวินิจฉัยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางนโยบายหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำทางรัฐศาสนโยบาย การกระทำที่ศาลไม่อาจเข้ามาตรวจสอบได้นั้นเรียกว่าการกระทำทางรัฐบาล (Regierungsak) ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ การใช้อำนาจของรัฐบาลในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและการใช้อำนาจของรัฐบาลในกิจการต่างประเทศ

๒. การกระทำทางรัฐบาลของไทย

สำหรับประเทศ แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำทางรัฐบาลได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำทางรัฐบาลของต่างประเทศ คำว่า “รัฐบาล” ในบริบทของประเทศไทย ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขประกอบไปด้วยสองส่วน คือ พระมหากษัตริย์ ในฐานะฝ่ายบริหารส่วนประจำ กับคณะรัฐมนตรี ในฐานะฝ่ายบริหารส่วนการเมือง โดยอาจจำแนกการกระทำของรัฐบาลออกเป็นกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำที่เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ ได้แก่

(๑.๑) การแก้ไขกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจส่วนพระองค์โดยเฉพาะ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะเป็นการกระทำทางรัฐบาลโดยพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารส่วนประจำ

(๑.๒) การยับยั้งร่างพระราชบัญญัติของรัฐสภา เป็นพระราชอำนาจส่วนพระองค์ที่เป็นการกระทำทางรัฐบาลที่มิได้อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ แต่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบทางการเมืองโดยรัฐสภาประกอบกับธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญ

(๑.๓) การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีและการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

(๑.๔) การแต่งตั้งและให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่งเป็นพระราชอำนาจส่วนพระองค์ที่จะแต่งตั้งบุคคลตามพระราชอัธยาศัย

(๑.๕) การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(๒) การกระทำที่เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามแบบพิธี ได้แก่

(๒.๑) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามมติของสภาผู้แทนราษฎร เป็นพระราชอำนาจในแบบพิธีการตามธรรมเนียมปฏิบัติทางการเมืองในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามคำแนะนำของรัฐสภา พระราชอำนาจดังกล่าวเป็นการกระทำทางรัฐบาลที่ผสมผสานเข้ากับหลัก The King can do no wrong ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรใด ๆ ตลอดจนการตรวจสอบทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่สภาผู้แทนราษฎรจะต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง

(๒.๒) การแต่งตั้งรัฐมนตรีและการให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี พระราชอำนาจดังกล่าวไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบขององค์กรใด ๆ ตลอดจนการตรวจสอบทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่นายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง

(๒.๓) การแต่งตั้งและให้ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีและเทียบเท่า พ้นจากตำแหน่งตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี พระราชอำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการในตำแหน่งสำคัญ ตลอดจนการพ้นจากตำแหน่ง ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบขององค์กรใด ๆ ตลอดจนการตรวจสอบทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกัน

(๓) การกระทำที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ได้แก่ การประกาศใช้และยกเลิกกฎอัยการศึก ซึ่งเป็นราชการแผ่นดินที่ต้องมีผู้ลงนามสนองพระราชโองการและรับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์ พระราชอำนาจดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบไม่ว่าทางใด และการประกาศสงคราม ซึ่งไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบขององค์กรใด ๆ เช่นกัน เพราะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภากับพระมหากษัตริย์

(๔) การกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ การแต่งตั้งทูตของประเทศไทยและการรับทูตของต่างประเทศ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจที่ทรงใช้ภายใต้คำแนะนำของคณะรัฐมนตรี ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรใด ๆ และการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึกและสัญญาอื่นกับนายประเทศ

หรือองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งในทางปฏิบัติฝ่ายบริหารจะเป็นผู้รับผิดชอบในความสัมพันธ์ในทางระหว่างประเทศ และถือว่าเป็นการกระทำแทนประมุขของรัฐ ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงต้องรับผิดชอบทางการเมืองด้วยตนเอง

(๕) การกระทำอันเป็นที่มาแห่งเกียรติยศ ได้แก่ การสถาปนาและถอดถอนฐานันดรศักดิ์ การพระราชทานและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นพระราชอำนาจส่วนพระองค์ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรใด ๆ ตลอดจนการควบคุมตรวจสอบทางการเมือง

(๖) การกระทำเกี่ยวกับความเป็นธรรม ได้แก่ การพระราชทานอภัยโทษ

(๗) การกระทำเกี่ยวกับการดำเนินงานทางรัฐสภา ได้แก่ การยุบสภา การเรียกประชุม และปิดประชุมรัฐสภา การตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ การตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย การเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งมีกระบวนการตรวจสอบทางการเมืองอยู่แล้ว

ในส่วนของการพิจารณาพิพากษาขององค์กรตุลาการ ได้มีคำพิพากษาของศาลปกครองและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าการกระทำต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้การตรวจสอบการใช้อำนาจโดยศาล ได้แก่ การยุบสภาผู้แทนราษฎร และการกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ดังนั้น เมื่อการกระทำใดเป็นการกระทำทางรัฐบาลแล้ว ย่อมถือว่าเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารโดยแท้ ซึ่งองค์กรตุลาการควรปฏิเสธเข้าไปควบคุมตรวจสอบการกระทำดังกล่าวที่โดยปกติถูกควบคุมตรวจสอบหรือสามารถหาทางออกได้ด้วยวิธีทางการเมืองอยู่แล้ว

๓. การควบคุมการกระทำทางรัฐบาล

ในส่วนของการควบคุมการกระทำทางรัฐบาลมีรากฐานมาจากแนวความคิดสองประการ คือ ทฤษฎีดุลยภาพแห่งอำนาจ อันเป็นแนวความคิดที่ว่าด้วยการรักษาเสถียรภาพของอำนาจขององค์กรของรัฐมิให้ไปกระทบหรือก้าวล่วงไปยังการใช้อำนาจขององค์กรอื่น กับทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง อันเป็นแนวความคิดในการมอบหมายให้รัฐบาลในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารประเทศและรับผิดชอบต่อนโยบายของตนที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

วิธีการในการควบคุมการกระทำทางรัฐบาลอาจแบ่งเป็นสองประการ คือ การควบคุมการกระทำทางรัฐบาลที่ได้กระทำลงในฐานะฝ่ายบริหารส่วนประจำ และการควบคุมการกระทำทางรัฐบาลของฝ่ายบริหารส่วนการเมือง

ประการแรก การควบคุมการกระทำทางรัฐบาลที่ได้กระทำลงในฐานะฝ่ายบริหารส่วนประจำเป็นการใช้พระราชอำนาจส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งพระราชอำนาจดังกล่าวเป็นไปตามแบบแผนราช

ประเพณีที่สืบมาตั้งแต่อดีตกาลไม่อาจเข้าไปควบคุมได้ ดังนั้น ข้อจำกัดของการใช้พระราชอำนาจจึงเป็นไปตามแบบแผนที่ปฏิบัติที่สืบต่อกันมาตามโบราณราชประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญ

ประการที่สอง การควบคุมการกระทำทางรัฐบาลของฝ่ายบริหารส่วนการเมืองซึ่งไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ แต่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบต่อรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนและองค์กรอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด นอกจากนี้ ฝ่ายบริหารยังต้องบริหารราชการแผ่นดินภายใต้ความรับผิดชอบของประมุขของประเทศอีกด้วย

การควบคุมในลักษณะหลังนี้อาจแบ่งเป็นการควบคุมก่อนการใช้อำนาจและการควบคุมหลักการใช้อำนาจ

การควบคุมก่อนการใช้อำนาจ ได้แก่ กรณีที่ฝ่ายบริหารต้องบริหารงานตามที่ได้แถลงนโยบายไว้ กรณีที่ผ่ายบริหารไม่แน่ใจว่าจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ และกรณีของหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งเป็นประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกรณีต่าง ๆ เหล่านี้รัฐธรรมนูญกำหนดให้ฝ่ายบริหารต้องขอความเห็นหรือได้รับความยินยอมจากรัฐสภาเสียก่อน

ส่วนการควบคุมหลังการใช้อำนาจ อาจแบ่งเป็นสองประการ คือ การกระทำทางรัฐบาลที่สมบูรณ์ในตัวเอง ซึ่งย่อมปลอดจากการควบคุมโดยองค์กรตุลาการ เพราะเป็นการกระทำทางการเมืองโดยแท้ แต่อยู่ภายใต้กลไกของการควบคุมตรวจสอบโดยรัฐสภาโดยทั่วไป ได้แก่ การกระทำที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร การเสนอร่างกฎหมายและรวมถึงการขอถอนร่างกฎหมายออกจากการพิจารณาและการกระทำที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การทำสนธิสัญญากับต่างประเทศ การประกาศสงคราม เป็นต้น และการกระทำที่แยกออกได้ กล่าวคือ เป็นการกระทำที่แยกออกได้จากการกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยตรง หรือแม้จะเป็นผลต่อเนื่องมาจากการกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยตรง แต่ก็สามารถแยกออกได้โดยเด็ดขาด จากการกระทำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่าการกระทำแต่ละการกระทำสามารถดำรงอยู่ได้โดยตัวของตัวเอง การกระทำที่แยกออกได้นี้ไม่มีลักษณะเป็นการกระทำทางรัฐบาล แต่เป็นการกระทำทางปกครอง ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลปกครอง

๔. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำทางรัฐบาลของประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ พบว่า โดยแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำทางรัฐบาลของต่างประเทศ ในทางวิชาการได้มีการแบ่งประเภทการกระทำทางรัฐบาลไว้อย่างชัดเจนและในส่วนของคำพิพากษาก็ได้ว่าหลักกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทางรัฐบาลไว้อย่างสอดคล้องกัน ซึ่งส่งผลดีต่อการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายของฝ่ายบริหาร ซึ่งต่างกับกรณีของประเทศไทยที่ได้รับเอาหลักกฎหมายของต่างประเทศมาใช้ แต่ในบางกรณีศาลกลับไม่ได้พิพากษาตามหลักกฎหมาย โดยเฉพาะคำสั่งศาลปกครองกลางในคดีแถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา เรื่องการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก (คดีหมายเลขดำที่ ๙๘๔/๒๕๕๑) และคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๔๗/๒๕๕๑ ซึ่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองกลาง ทำให้การวางหลักกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องการกระทำทางรัฐบาลไม่เป็นไปตามหลักสากลและก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือศาลเข้าไปก้าวก่ายและแทรกแซงการดำเนินการของฝ่ายบริหารและการควบคุมตรวจสอบของฝ่ายนิติบัญญัติ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการกระทำทางรัฐบาล โดยบัญญัติเป็นมาตรหนึ่งในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวคงเป็นเพียงอำนาจชี้ขาดว่าการกระทำใดเป็นการกระทำทางรัฐบาลเท่านั้น มิได้หมายความว่าให้ศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปมีอำนาจควบคุมตรวจสอบการกระทำทางรัฐบาลแต่อย่างใด

๒.๒ การพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ดำเนินโครงการและ หรือกิจกรรมเพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะขององค์กรและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๒.๒.๑ โครงการเพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่คดี ได้จัดให้มีการบรรยายและเสวนาทางวิชาการเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายมหาชนหรือด้านอื่น ๆ มาบรรยายให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญและคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักกฎหมายอันเกิดจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม

วัตถุประสงค์ของการประชุมทางวิชาการในเรื่องนี้เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวกับหลักกฎหมายอันเกิดจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญประจำประธานศาลรัฐธรรมนูญและประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เลขานุการประธานศาลรัฐธรรมนูญ และ

เลขานุการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพัฒนาศักยภาพของข้าราชการและเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

๒.๒.๒ การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและสำนวนคดี จัดทำแฟ้มข้อมูลกฎหมาย และจัดเก็บสำนวนคดีคำร้องที่วินิจฉัยแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและเป็นบรรทัดฐานในการจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

๓. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

ศาลรัฐธรรมนูญมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและวิธีการรักษาสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน เพื่อให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนตามที่กฎหมายให้การรับรองและความคุ้มครอง ตลอดจนทราบถึงภารกิจของศาลและช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามารับบริการด้านการความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง อันเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาประชาธิปไตย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้ดำเนินการโครงการและกิจกรรมซึ่งมีทั้งที่ดำเนินการเองตามลำพังและที่ร่วมกับองค์กรและหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังนี้

๓.๑ การสร้างองค์ความรู้ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้ดำเนินการผลิตเอกสาร หนังสือ วารสาร จดหมายข่าวและรายงานผลการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขยายผลการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

(๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

(๒) จัดพิมพ์หนังสือบทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๓) จัดพิมพ์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับหน่วยงาน ประชาชน และผู้ที่ให้ความสนใจ

(๔) จดหมายข่าวศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการสื่อกลางระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนปีละ ๖ ฉบับ โดยจัดพิมพ์ ๒ เดือน ต่อ ๑ ฉบับ จำนวน ๓๖,๐๐๐ เล่ม

(๕) วารสารศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นสื่อทางวิชาการสำหรับเผยแพร่ผลงานวิชาการและคำวินิจฉัยที่น่าสนใจของศาลรัฐธรรมนูญกำหนดเผยแพร่ปีละ ๓ เล่ม หรือวารสารรายสี่เดือน

(๖) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๒ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และรายงานการศึกษาวิจัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

(๗) จัดพิมพ์รวมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

๓.๒ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

(๑) จัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ณ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดนครศรีธรรมราช

(๒) จัดแสดงนิทรรศการเนื่องในวันรพี ณ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคารเอ)

(๓) การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง รายการ “คุยกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” ทางวิทยุรัฐสภา FM ๘๗.๕ MHz

(๔) การเผยแพร่ความรู้ทางเว็บไซต์ศาลรัฐธรรมนูญ เน้นความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทุกคำวินิจฉัย และบทความที่มีความสำคัญ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถค้นคว้าหาความรู้และศึกษาอ้างอิงคำวินิจฉัยต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ **www.constitutionalcourt.or.th**

(๕) โครงการสัมมนาในภูมิภาคศาลรัฐธรรมนูญพบประชาชนในภูมิภาค ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(๖) จัดสัมมนาศาลรัฐธรรมนูญพบสื่อมวลชน ณ จังหวัดระยอง

๔. การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

การพัฒนาองค์กรและบุคลากรในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดสมรรถนะขององค์กรและบุคลากร รวมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการและเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่หน่วยงานและหรือองค์กรภาครัฐจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยและวิชาการ จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย/วิชาการ และหรือฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การประชุมวิชาการประจำปีสถาบันพระปกเกล้า

(๒) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนผลงานวิชาการและบทความ

(๓) บรรยายวิชาการ กำลังอำนาจแห่งชาติด้านการเมืองของประเทศไทย ตามหลักสูตรเสนาธิการกิจ รุ่นที่ ๕๔

(๔) หลักสูตรการเขียนผลงานวิชาการสำหรับบุคลากรสายปฏิบัติการ รุ่นที่ ๑

(๕) หลักสูตรการเขียนผลงานวิชาการและบทความ รุ่นที่ ๒๑

(๖) โครงการอบรมหลักสูตรการเขียนผลงานทางวิชาการ รุ่นที่ ๑

(๗) โครงการศึกษาวิจัยเสริมสร้างศักยภาพกฎหมายให้กับคนยากไร้

๔.๒ การพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาในประเด็นทางกฎหมายและ หรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ประกาศนียบัตรกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ รุ่นที่ ๖

(๒) การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๙

(๓) การบรรยายพิเศษ วิชารัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรชั้นสูง รุ่นที่ ๒๑

(๔) วิทยากรร่วมอภิปราย ศาลยุติธรรมกับความสัมพันธ์และบทบาทอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง หลักสูตรผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๕ – ๑๖

(๕) การบรรยายพิเศษ วิชาการรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญ หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้น รุ่นที่ ๓๕

(๖) หลักสูตรผู้บริหารระดับกลางของกระทรวงมหาดไทย (บ.มท.) รุ่นที่ ๒๒

(๗) หลักสูตรนักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง (นยปส.) รุ่นที่ ๑

(๘) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๓๐

(๙) บรรยายพิเศษ ข้าราชการรัฐสภา ผู้บริหารระดับกลาง เรื่องศาลรัฐธรรมนูญ

(๑๐) โครงการเสวนา เรื่องการบริหารความขัดแย้งในทางอาญา

(๑๑) โครงการอบรมหลักสูตรนักบริหารการยุติธรรมทางปกครองระดับสูง (บยป.)

(๑๒) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านกฎหมายสำหรับข้าราชการกรมบัญชีกลาง (นักวิชาการคลังและนิติกร) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลังของรัฐ

๔.๓ การพัฒนาบุคลากรด้านบริหาร จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางการบริหารและหรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรเลขานุการมืออาชีพ

(๒) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ หนังสือตอบโต้ และรายงานการประชุม รุ่นที่ ๙๒ และรุ่น ๙๓

(๓) หลักสูตรสัมฤทธิบัตร การให้บริการสาธารณะโดยประชาชนมีส่วนร่วม (People's Audit) รุ่นที่ ๑๐

(๔) หลักสูตรนักบริการระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม

(๕) การอบรมหลักสูตรการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ รุ่นที่ ๑๗

(๖) การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นตามโครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาและจัดทำร่างระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๗) การบรรยายพิเศษ เรื่อง The Lisbon Treaty and the Future of Europe

(๘) หลักสูตรการพัฒนาบุคลิกภาพและศิลปะการพูดในที่ชุมชน รุ่นที่ ๔๘

(๙) หลักสูตรการพัฒนางานสารบรรณให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย รุ่นที่ ๑

(๑๐) การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ รุ่นที่ ๑

(๑๑) หลักสูตรการพัฒนาระบบคิดและความคิดสร้างสรรค์ รุ่นที่ ๓๓

(๑๒) การสัมมนาชี้แจงหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขของระเบียบการลาศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติการวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

(๑๓) บรรยายพิเศษ วิชาการนโยบายสาธารณะและการวิเคราะห์นโยบาย

(๑๔) หลักสูตรกรรมฐานเบื้องต้น ๗ วัน

(๑๕) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรศิลปะและภาวะผู้นำ รุ่นที่ ๑

(๑๖) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาความคิดเชิงกลยุทธ์ รุ่นที่ ๒๒

(๑๗) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรเทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพ KM/LO ให้มีคุณค่าแก่องค์กร รุ่นที่ ๑

(๑๘) โครงการศึกษาหลักสูตรการให้บริการสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน รุ่นที่ ๑๑ และรุ่นที่ ๑๒

(๑๙) หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ. รุ่นที่ ๒๓)

(๒๐) โครงการประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่การเงินและผู้มีสิทธิเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเบิกจ่ายสวัสดิการรักษาพยาบาล ภายใต้พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการรักษาพยาบาลมหาชน รุ่นที่ ๒

(๒๑) โครงการฝึกอบรมบุคลากรด้านการพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างสำหรับหน่วยงานภาครัฐ สำหรับเจ้าหน้าที่พัสดุในส่วนกลาง รุ่นที่ ๓

(๒๒) หลักสูตรศิลปะการพัฒนาบุคลิกภาพ รุ่นที่ ๑๒

(๒๓) หลักสูตรการจัดการความรู้ในองค์กรสมัยใหม่ รุ่นที่ ๑

(๒๔) โครงการประชุมวิชาการนักหอสมุด

(๒๕) โครงการอบรมหลักสูตรการจัดการสำนักงานยุคใหม่ รุ่นที่ ๒๘

(๒๖) โครงการอบรมหลักสูตรการจัดการความรู้ในองค์กรสมัยใหม่ รุ่นที่ ๑

(๒๗) โครงการอบรมหลักสูตรธรรมาภิบาลผู้บริหารระดับกลาง รุ่นที่ ๑๑ และรุ่นที่ ๑๒

(๒๘) โครงการอบรมหลักสูตรการบริหารเศรษฐกิจสาธารณะสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๙

(๒๙) โครงการอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการหนังสือตอบโต้ และรายงานการประชุม รุ่นที่ ๑๐๐

(๓๐) ประกาศนียบัตรผู้ตรวจสอบภายในภาครัฐ (CGIA)

(๓๑) โครงการอบรมหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน

(๓๒) โครงการอบรมหลักสูตรเทคนิคการเขียนรายงานการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ รุ่นที่ ๙

(๓๓) โครงการอบรมหลักสูตรมนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาในการทำงาน รุ่นที่ ๑๓๑

(๓๔) โครงการอบรมหลักสูตรเทคนิคการให้บริการที่ประทับใจ รุ่นที่ ๘

(๓๕) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง สัทศาสตร์ปฏิบัติเพื่อการออกเสียงที่ดีกว่า รุ่นที่ ๑๙

(๓๖) โครงการอบรมหลักสูตรงบการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รุ่นที่ ๒๓

(๓๗) โครงการอบรมหลักสูตรหลักการปฏิบัติราชการแนวใหม่ภายใต้การปฏิรูปการเมืองและการบริการสังคม

(๓๘) โครงการอบรมหลักสูตร Competency กับการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อความสำเร็จขององค์กร รุ่นที่ ๘

(๓๙) ประชุมเชิงปฏิบัติการ ขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ : รวมพลังความร่วมมือของทุกภาคส่วน

(๔๐) เข้าร่วมประชุมซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงและตำแหน่งประเภทวิชาการระดับทรงวุฒิ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งที่ต้องนำความการบังคับทูล พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

(๔๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการ สานพลังเครือข่าย : สานพลังสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

(๔๒) การสัมมนา เรื่อง การจัดทำฐานข้อมูลนักการเมือง

(๔๓) การสัมมนาของคณะกรรมการติดตามสถานการณ์บ้านเมืองวุฒิสภา

(๔๔) โครงสัมมนา ๑๑ ปี จากอดีตถึงปัจจุบันและอนาคตมุ่งสู่มาตรฐานสากล

(๔๕) การสัมมนา เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดซื้อและจัดจ้างสาธารณะและพัฒนากรอบกฎหมายและระเบียบ

๔.๔ การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและ หรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การอบรมเชิงปฏิบัติการในการใช้ระบบงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting)

(๒) การอบรมหลักสูตร IT Management & Implementation ทุนสำนักเลขาธิการแผนโคลัมโบ (CPS)

(๓) หลักสูตรโปรแกรม PPA

(๔) โครงการฝึกอบรมหลักสูตร Information Technology and Application

๕. การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕.๑ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศ ได้ดำเนินกิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และสถาบันการศึกษาที่หน่วยงานนั้น ๆ จัดขึ้น และการส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานที่ศาลรัฐธรรมนูญ โดยปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้มีหน่วยงานและคณะบุคคลเข้าศึกษาดูงานและรับฟังการบรรยายภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษา คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนเรศวร

(๒) วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(๓) วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะมนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

(๔) วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี

(๕) วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ คณะเยาวชนศูนย์ส่งเสริมและสืบสานจริยธรรมวัยรุ่น ได้กำหนดกิจกรรม “ค่ายนิติอาสา พัฒนาสังคม”

(๖) วันที่ ๗ และ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ คณะผู้ช่วยผู้พิพากษาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๗) วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๘) วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุโลก

(๙) วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

๕.๒ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้มีบุคคลสำคัญเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมศึกษาดูงานและการศึกษาดูงานในต่างประเทศ ดังนี้

(๑) ประชุมคณะกรรมาธิการเตรียมการก่อตั้งสมาคมศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคเอเชีย ครั้ง ๓ ในระหว่างวันที่ ๕ -๙ เมษายน ๒๕๕๓ ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

(๒) ประชุมคณะกรรมาธิการเตรียมการก่อตั้งสมาคมศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคเอเชียครั้ง ๔ และการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคเอเชียครั้งที่ ๗ ในระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

(๓) ประธานแห่งสาธารณรัฐตุรกีและคณะ นายฮาซิม คิลลิค (Mr.Hasim Kilic) เข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๓

(๔) เอกอัคราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ฯพณฯ นายเซอิจิ โคจิมะ (H.E. Mr.Seiji Kojuma) เข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓

(๕) คณะนักศึกษาฝึกงานจากประเทศเยอรมนีเข้าศึกษาดูงาน ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๖. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร

ศาลรัฐธรรมนูญได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของบุคลากรภายในองค์กร จึงได้ส่งเสริมและเสริมสร้างการนำหลักธรรมในทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและในการดำเนินชีวิตประจำวัน และได้จัดโครงการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีเหตุผลดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพคุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๘ ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินดังนี้ (๔) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ และได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา

และวัฒนธรรม โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๙ ว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งได้บัญญัติเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ในมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง ว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

๒. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้พระราชทานพระไตรปิฎกอันเป็นคัมภีร์หลักของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ฉบับอักษรโรมันซึ่งเป็นฉบับปฐมฤกษ์แก่ศาลรัฐธรรมนูญในปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเผยแผ่และให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและวัตถุประสงค์ของการพระราชทานพระไตรปิฎกเพื่อประดิษฐาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามนโยบายของศาลรัฐธรรมนูญและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ข้างต้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

(๑) เพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งด้านปริยัติ (ทฤษฎี) ปฏิบัติ (การฝึกฝน) และปฏิเวธ (ผลการปฏิบัติ)

(๒) เพื่อให้มีการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งด้านปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการครองตน ครองคนและครองงาน

(๓) เพื่อส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่จารึกไว้ในพระไตรปิฎกให้แพร่หลายทั้งในหมู่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสาธารณชนทั่วไป

(๔) เพื่อส่งเสริมให้มีการนำหลักและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องมาใช้ในการฝึกสมาธิวิปัสสนา และการปฏิบัติธรรม ตลอดจนนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การดำเนินการดังกล่าวได้มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม การเสวนาธรรมและ/หรือการปฏิบัติธรรมเป็นประจำในวันธรรมสวนะหรือตามที่เห็นเหมาะสม

(๒) จัดให้มีการฝึกสมาธิวิปัสสนาและการปฏิบัติธรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบรรพชิตและ/หรือคฤหัสถ์ให้คำแนะนำและ หรือนำฝึกปฏิบัติตามโอกาสอันควร

(๓) จัดให้มีการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และรักษาศีลตามโอกาสอันควร

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้ดำเนินการโดยสังเขปดังนี้

๑. ส่งผู้แทนเข้าร่วมงานสัปดาห์ส่งเสริมศาสนา สัปดาห์แรกของเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ จัดโดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

๒. อาราธนาศาสตราจารย์ ดร.พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร สนฺตจิตฺโต ป.ธ.๙ (ขณะเป็นสามเณร) พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑), M.A., M.Phil., Dip. In French, Ph.D. (Philosophy)) ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เจ้าคณะภาค ๒ (เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย มาปาฐกถาธรรมเรื่อง “ธรรมะที่ชาวพุทธควรรู้” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๓ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๔/๑ อาคารศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A) ซึ่งได้รับความประทับใจและความรู้ความเข้าใจในหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงได้จัดทำวีซีดีการปาฐกถาธรรมดังกล่าวให้กับบุคลากรภายในองค์กรทุกท่าน

๓. ส่งผู้แทนเข้าร่วมงานวันข้าราชการพลเรือน เมื่อวันพุธที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ โดยเริ่มตั้งแต่พิธีทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า และเข้าร่วมฟังบรรยายและการอภิปรายในภาคเช้าและภาคบ่าย

๔. จัดทำบุญเนื่องในโอกาสศาลรัฐธรรมนูญครบรอบ ๑๒ ปี ณ อาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ (ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A)) เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมีพระอาจารย์อารยะวังโส พร้อมพระสงฆ์จากวัดป่าพุทธพจน์หริภุญชัย จังหวัดลำพูน มาประกอบพิธีทางศาสนา ทั้งนี้พระอาจารย์อารยะวังโส ประธานสงฆ์วัดป่าพุทธพจน์หริภุญชัย ได้แสดงธรรมให้ข้อคิดในการปฏิบัติงานอีกด้วย

๕. อาราธนาพระสาสนโสภณ (พิจิตร ฐิตวณฺโณ ป.ธ.๙, ศน.บ., M.A., ศน.ด.) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโสมนัสวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธรรมยุต) ครอบคลุมในเขตจังหวัดภาคใต้ทั้งหมด มาบรรยายธรรมและนำปฏิบัติธรรมเรื่อง “การบริหารจิต” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๔/๑ อาคารศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A) โดยพระคุณเจ้าได้แยกการฟังธรรมและการปฏิบัติธรรมออกเป็น ๓ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ ฟังธรรมบรรยาย ช่วงที่ ๒ นำปฏิบัติธรรม (นั่งสมาธิ) ช่วงที่ ๓ เสวนาธรรมโดยการถาม – ตอบ ซึ่งได้รับความประทับใจและความรู้ความเข้าใจในหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงได้จัดทำวีซีดีการบรรยายธรรมและการปฏิบัติธรรมดังกล่าวให้กับบุคลากรภายในองค์กรทุกท่าน

นอกจากการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมภายในองค์กรภายใต้รูปแบบดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังดำเนินการหลากหลายรูปแบบ อาทิ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรที่เป็นชายเข้ารับการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ส่วนบุคลากรที่ไม่ประสงค์จะอุปสมบทที่เป็นชายไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือเคยอุปสมบทมาแล้ว กับทั้งบุคลากรที่เป็นหญิง ศาลรัฐธรรมนูญก็ส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม เช่น หลักสูตรการบริหารจิต จัดโดยพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย หลักสูตรการบริหารจิต จัดโดยคณะสงฆ์วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี กับทั้งได้เข้าร่วมงานมงคลต่าง ๆ ของบุคลากรภายในองค์กร และเข้าร่วมเป็นเจ้าภาพงานศพของญาติที่ใกล้ชิดของบุคลากรภายในองค์กร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการผูกสานสัมพันธ์ของบุคลากรภายในองค์กรให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ร่วมแรงร่วมใจกันฉันท์พี่น้องในการปฏิบัติงาน และยังให้การสนับสนุนบุคลากรได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งการดำเนินการหลากหลายรูปแบบดังกล่าวนั้นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภายในองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นบัญญัติไว้บรรลุวัตถุประสงค์เสมอภาคเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองสืบไป

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๓ โครงการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๓ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “มาตรการรักษาความปลอดภัยภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๓ สัมมนาภูมิภาค โรงเรียนบ้านคั่นกระได จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยนเรศวร มาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๑ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นิทรรศการผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชนในภูมิภาค ร่วมกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จังหวัดนครราชสีมา

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ คณะนิติศาสตร์ ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง มาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะมนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี มาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๑ - ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคเอเชีย ณ กรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย

วันที่ ๑๔ - ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ร่วมสัมมนาผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรตามรัฐธรรมนูญพบประชาชน ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและสืบสานจริยธรรมวัยรุ่น ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ทำบุญศาลรัฐธรรมนูญ ครบรอบ ๑๒ ปี ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์กรมหาชน) ครบรอบ ๓ ปี ณ อาคาร B ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ คณะผู้ช่วยผู้พิพากษาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๙ - ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ จัดโครงการสัมมนาระหว่างศาลรัฐธรรมนูญและสื่อมวลชน เรื่อง "เสรีภาพของสื่อมวลชนตามรัฐธรรมนูญ : คุณูปการต่อสังคมไทย" ระหว่างวันที่ ๒๙ – ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ณ โรงแรมโนโวเทล ริมเพรีสอร์ท จังหวัดระยอง

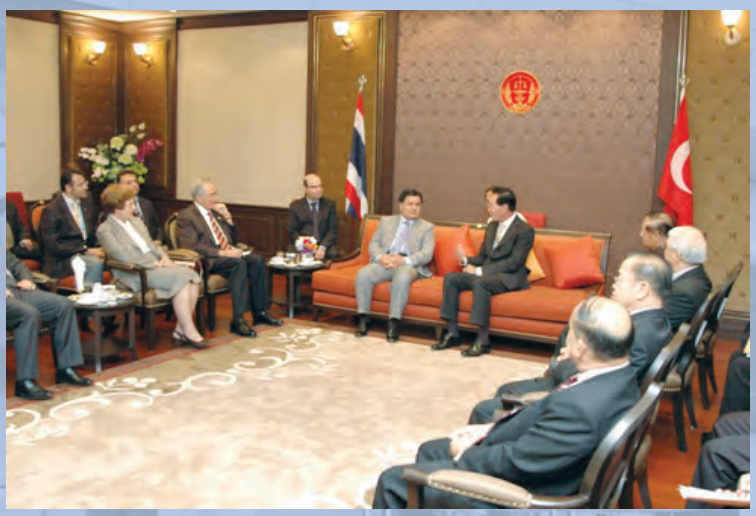
ภาพกิจกรรม

วันที่ ๒ - ๖ สิงหาคม ๒๕๕๓ นิทรรศการงานวันรพี ณ ลานอเนกประสงค์ อาคาร A ร่วมกับสำนักงานอัยการ

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญตุรกีและคณะตุลาการเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๓ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมวางพวงมาลาเนื่องในวันรพี ณ ศาลยุติธรรม

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓ การจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ฯ ณ อาคาร B ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๓ รับฟังธรรมะ เรื่อง “การบริหารจิต” ณ ห้องประชุม ๔/๑ อาคารศาลรัฐธรรมนูญ อาคาร A ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๓ วางพวงมาลา เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ ณ โรงเรียนรัตนธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุโลก ศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้มอบถุงยังชีพและยารักษาโรค ช่วยเหลือแก่ประชากรผู้ประสบอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าลาน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ฯ ณ อาคาร B ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ท่านเฉลิมพล ฯ ต้อนรับนักศึกษาฝึกงานจากประเทศเยอรมนี ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ คณะเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเข้าเยี่ยมคารวะท่านประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๓

การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ

การมีส่วนร่วมใน พระราชพิธี รัฐพิธี และ กิจกรรมสำคัญของประเทศ

การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ

๑. การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ

งานพระราชพิธีและงานพิธีต่าง ๆ ถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งที่แสดงถึงความเป็นราชอาณาจักรไทย อันสืบเนื่องยาวนานมากว่าเจ็ดร้อยปี หลักฐานสำคัญปรากฏมาแต่สมัยเมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (สมเด็จพระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้กำหนดไว้ในกฎมณเฑียรบาลว่าเดือนใดมีพระราชพิธีใด เพื่อเป็นแบบแผนให้สืบทอดปฏิบัติมาจวบจนปัจจุบัน

พระราชพิธีในรัชกาลปัจจุบันซึ่งเป็นพระราชพิธีประจำเฉพาะที่เป็นหมายกำหนดการของสำนักพระราชวัง เปิดโอกาสให้ข้าราชการทุกฝ่ายได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญล้วนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและได้แสดงกตเวทิตาธรรมโดยการเข้าร่วมงานพระราชพิธี รัฐพิธีต่าง ๆ ตลอดปี ๒๕๕๓ สามารถจำแนกออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑.๑ พระราชพิธีเกี่ยวกับพระบวรพุทธศาสนา

(๑) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา ซึ่งองค์ประธานในพิธีทรงจุดเทียนรุ่งบูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ ๓๐ รูป ทำวัตรแล้วเจริญพระพุทธมนต์ ซึ่งมีคาถาปาติโมกข์อย่างย่อด้วย แล้วทรงสดับพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

(๒) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา ซึ่งองค์ประธานในพิธีได้เสด็จพระราชดำเนินประทักษิณรอบพระอุโบสถ ๓ รอบ แล้วทรงสดับพระธรรมเทศนา ในการนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งโคมไฟโดยเสด็จพระราชกุศลด้วย

(๓) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เนื่องในวันอาสาฬหบูชาและเทศกาลเข้าพรรษา

- วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันอาสาฬหบูชา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งองค์ประธานในพิธีทรงถวายพุ่มบูชาพระพุทธปฏิมากรสำคัญ ๔ พระองค์ และทรงประเคนพุ่มดอกไม้ธูปเทียนแด่พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์และพระนาคหลวง รวมประมาณ ๓๐๐ รูป

- วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรง

บำเพ็ญพระราชกุศลเทศกาลเข้าพรรษา ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งองค์ประธานในพิธีทรงถวายพุ่มบูชาพระพุทธชินสีห์ และปูชนียวัตถุสำคัญต่าง ๆ

(๔) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน พุทธศักราช ๒๕๕๓

- วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

- วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

- วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถ วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร

๑.๒ พระราชพิธีและรัฐพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าที่ทรงมีพระคุณแก่บ้านเมืองในกาลก่อน

(๑) พระราชพิธีและรัฐพิธีวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์

- วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายสักการะ ณ พระปฐมบรมราชานุสรณ์

- วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ ณ ปราสาทพระเทพบิดรในพระบรมมหาราชวัง การพระราชพิธีดังกล่าวเป็นการถวายเครื่องราชสักการะ และถวายบังคมสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

(๒) รัฐพิธีวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะเนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์

(๓) รัฐพิธีวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ อาคารรัฐสภา

(๔) รัฐพิธีวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

(๕) พระราชพิธีและรัฐพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอภิลักขิตสมัยคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บรรจบครบ ๑๐๐ ปี ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

- วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสารีย์พระบรมรูปทรงม้า ลานพระราชวังดุสิต

- วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

(๖) รัฐพิธีถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในอภิลักขิตสมัยคล้ายวันสวรรคต

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสรณ์ สวนลุมพินี

(๗) รัฐพิธีถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ

- วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ

- วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เนื่องในรัฐพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๘) รัฐพิธีถวายราชสักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ เนื่องในวันปราบดาภิเษก

๑.๓ พระราชพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อความไพบูลย์ และความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง

(๑) พระราชพิธีฉัตรมงคล

วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ซึ่งมีการประกอบพระราชพิธีสมโภชพระมหาเศวตฉัตรและเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์ อันเป็นทั้งพิธีทางพระบวรพุทธศาสนา และพิธีพราหมณ์ ทั้งนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระราชครูพราหมณ์พิธีอ่านประกาศพระราชพิธีฉัตรมงคล ความว่า ในการประกอบพระราชพิธีนี้มีพระราชประสงค์จะให้เป็นสิริสวัสดิ์แก่บ้านเมือง จึงขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและพระบรมเดชานุภาพสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า จงดลบันดาลให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสุข ความเจริญรุ่งเรือง แก่ชาติบ้านเมือง ตลอดจนอาณาประชาราษฎร์ และได้พระราชอุทิศพระราชกุศลนี้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน

(๒) พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

- วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง ทรงรับคำถวายพระพรชัยมงคลจากพระบรมวงศานุวงศ์ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา และทรงรับคำถวายสัตย์ปฏิญาณตนของทหารรักษาพระองค์

- วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมมหาราชวัง ในการพระราชทานภัตตาหารพระภิกษุ มีการถวายพระธรรมเทศนามงคลวิเศษกถา

๑.๔ การถวายพระพรชัยมงคลในโอกาสต่าง ๆ

(๑) ลงนามถวายพระพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่

วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ ณ พระบรมมหาราชวัง

(๒) ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ วันที่ ๒ เมษายน ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

(๓) ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ พระบรมมหาราชวัง และวังศุโขทัย

(๔) วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

- วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อถวายพระพรชัยมงคลวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๑๒ สิงหาคม ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

- วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระบรมมหาราชวัง

(๕) ลงนามถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเสด็จมาประทับรักษาพระองค์ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเสด็จมาประทับรักษาพระองค์ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เนื่องจากพระอาการพระหทัยเต้นผิดจังหวะ

๒. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญของชาติ

๒.๑ งานสโมสรสันนิบาตเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสทรงได้รับการทูลเกล้า ฯ ถวายรางวัลมิตรนานาชาติ สิบอันดับแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน

วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ได้ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานสโมสรสันนิบาตเฉลิมพระเกียรติ ในโอกาสทรงได้รับการทูลเกล้า ฯ ถวายรางวัล “มิตรนานาชาติ สิบอันดับแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน” อันหมายถึง “มิตรที่ดีที่สุดของชาวจีนในรอบ ๑๐๐ ปี” ณ ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งรางวัลดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่สถานีวิทยุไชน่า เรดิโอ อินเตอร์เนชั่นแนล ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ร่วมกับสมาคมมิตรภาพกับต่างประเทศของจีน และสำนักงานกิจการผู้เชี่ยวชาญการต่างประเทศจัดกิจกรรม “มิตรนานาชาติ สิบอันดับแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน” ขึ้น เพื่อร่วมฉลองโอกาสครบรอบ ๖๐ ปีของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ๒๕๕๒ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวจีนทั่วประเทศร่วมลงคะแนนทางอินเตอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ของสถานี เพื่อเลือกบุคคลจากต่างประเทศที่ชาวจีนเห็นว่าเป็นมิตรที่สนับสนุนจีนและเป็นผู้สร้างสรรค์มิตรภาพระหว่างจีนกับต่างประเทศเป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้ที่ชาวจีนชื่นชม ปรากฏผลว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับคะแนนสูงสุดอยู่ในสิบลำดับแรก และเป็นชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพียงพระองค์เดียวที่ได้รับรางวัลนี้ และได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรับรางวัลที่กรุงปักกิ่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๒ ปวงชนชาวไทยต่างมีความปีติยินดีเป็นล้นพ้นที่กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

๒.๒ พิธีวางศิลาฤกษ์อาคารัฐสภาหลังใหม่

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารรัฐสภาหลังใหม่ ณ พื้นที่ราชพัสดุ ถนนทหาร เกียกกาย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

รัฐสภาของประเทศไทยกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๗๕ และมีการเปิดประชุมสภาขึ้นเป็นครั้งแรก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ต่อมาเมื่อจำนวนสมาชิกรัฐสภาเพิ่มมากขึ้นตามอัตราส่วนของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องจัดสร้างอาคารัฐสภาที่มีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งมีการวางแผนการจัดสร้างอาคารรัฐสภาขึ้นใหม่หลายครั้งจากนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ อนุมัติการก่อสร้างอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ บนพื้นที่ ๑๐๙ ไร่ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณที่ราชพัสดุ ถนนทหาร เกียกกาย เขตดุสิต มีการคัดเลือกแบบอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๒ โดยรูปแบบอาคารรัฐสภาแห่งใหม่นั้นเป็นผลการออกแบบในชื่อว่า “สัปปายะสถาน” โดยคำว่า สัปปายะ แปลว่า สบาย ในทางธรรม หมายถึง สถานที่ประกอบกรรมดี ดังนั้นจึงออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมไทย โดยรัฐสภาแห่งใหม่ของประเทศไทยจะมีความสง่างามและมีประโยชน์ใช้สอยรองรับภารกิจขององค์กรนิติบัญญัติและประชาชนไทย

๒.๓ ศาลรัฐธรรมนูญช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบอุทกภัย

วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้มอบถุงยังชีพและยารักษาโรคช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ประสบอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าลาน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

อุทกภัยในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นเหตุการณ์การเกิดน้ำท่วมในประเทศไทยหนักที่สุดในรอบหลายสิบปี เนื่องจากมีฝนตกหนักในหลายพื้นที่ช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนักทั้งชีวิตและทรัพย์สินในหลายพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาค อุทกภัยครั้งนี้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ จนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายทั้งหมดเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญในฐานะองค์กรตุลาการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งมาจากปวงชนชาวไทย ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้รวบรวมสิ่งของเครื่องใช้จำเป็น อาหารและยารักษาโรค บรรจุเป็นถุงยังชีพช่วยเหลือประชาชนดังกล่าว พร้อมกันนี้ยังได้ร่วมบริจาคเงินผ่านมูลนิธิสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกด้วย

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะเนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์

วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายสักการะวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ ณ พระปฐมบรมราชานุสรณ์

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ อาคารรัฐสภา

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ พระบรมมหาราชวัง และวังศุโขทัย

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชาอนุสาวรีย์ พระบรมรูปทรงม้า ลานพระราชวังดุสิต

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสรณ์ สวนลุมพินี

ภาพกิจกรรม

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง ทรงรับคำถวายพระพรชัยมงคลจากพระบรมวงศานุวงศ์ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา และทรงรับคำถวายสัตย์ปฏิญาณตนของทหารรักษาพระองค์

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ เนื่องในวันปราบดาภิเษก

ส่วนที่ ๔

รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน

รายงานของผู้สอบบัญชี และงบการเงิน

รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551 งบรายได้และค่าใช้จ่ายและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปี ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯ เป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลในรายงานการเงินเหล่านี้ ส่วนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อรายงานการเงินดังกล่าว จากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่า รายงานการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการทดสอบหลักฐานประกอบรายการทั้งที่เป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงิน การประเมินความเหมาะสมของหลักการบัญชีที่สำนักงานฯ ใช้และประมาณการเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯ เป็นผู้จัดทำขึ้น ตลอดจนการประเมินถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการที่นำเสนอในรายงานการเงินโดยรวม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าการตรวจสอบดังกล่าวให้ข้อสรุปที่เป็นเกณฑ์อย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่ารายงานการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปี ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด

(นางสาวเกศมณี กิจวรรณี)
ผู้อำนวยการสำนักงาน

(นางนันทกา ตันสกุล)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
Office of the Auditor General
วันที่ 15 กันยายน 2553

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2552	2551
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	3	**241,539,660.60**	**181,679,792.05**
ลูกหนี้เงินยืมในงบประมาณ		**2,411,208.40**	**-**
วัสดุคงเหลือ		**328,689.04**	**270,519.41**
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	4	**2,493,552.95**	**1,134,039.72**
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**246,773,110.99**	**183,084,351.18**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	5	**33,510,292.01**	**32,652,522.90**
สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน - สุทธิ	6	**1,847,185.00**	**2,410,897.48**
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		**35,357,477.01**	**35,063,420.38**
รวมสินทรัพย์		**282,130,588.00**	**218,147,771.56**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2552	2551
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	7	**3,231,497.95**	**1,979,603.31**
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	8	**4,887,577.43**	**405,216.61**
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	9	**521,815.67**	**1,590,980.85**
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**8,640,891.05**	**3,975,800.77**
รวมหนี้สิน		**8,640,891.05**	**3,975,800.77**
สินทรัพย์สุทธิ		**273,489,696.95**	**214,171,970.79**
สินทรัพย์สุทธิ			
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	10	**273,489,696.95**	**214,171,970.79**
รวมสินทรัพย์สุทธิ		**273,489,696.95**	**214,171,970.79**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล)
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบรายได้และค่าใช้จ่าย

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2552	2551
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล			
รายได้จากเงินงบประมาณ	11	**200,418,783.46**	**200,180,332.45**
รวมรายได้จากเงินงบประมาณ		**200,418,783.46**	**200,180,332.45**
รายได้จากแหล่งอื่น :			
รายได้จากการรับสมัครสอบ		**1,319,651.25**	**-**
รวมรายได้จากแหล่งอื่น		**1,319,651.25**	**-**
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		**201,738,434.71**	**200,180,332.45**
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	12	**75,414,182.54**	**62,958,042.25**
ค่าบำเหน็จบำนาญ		**534,643.06**	**696,298.25**
ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุ	13	**35,163,130.91**	**20,961,980.44**
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม		**2,310,695.74**	**5,096,586.29**
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		**7,119,966.65**	**3,277,329.94**
ค่าสาธารณูปโภค	14	**7,290,897.08**	**3,197,015.96**
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	15	**14,587,190.57**	**12,165,317.50**
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		**142,420,706.55**	**108,352,570.63**
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		**59,317,728.16**	**91,827,761.82**
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน			
ขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน		**(2.00)**	**(87,753.83)**
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		**59,317,726.16**	**91,740,007.99**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล)
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

หน่วย : บาท

	2552	2551
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	59,317,726.16	91,740,007.99
ปรับ กระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคา	14,023,478.09	11,832,832.50
ค่าตัดจำหน่าย	563,712.48	332,485.00
ขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	2.00	87,753.83
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในลูกหนี้	(2,411,208.40)	10,500.00
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในวัสดุคงเหลือ	(58,169.63)	115,505.42
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(1,359,513.23)	(774,039.72)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเจ้าหนี้	1,251,894.64	603,525.87
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	4,482,360.82	(176,616.21)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในหนี้สินหมุนเวียนอื่น	(1,069,165.18)	1,092,115.02
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ปรับปรุงรายรับสูงกว่ารายจ่าย	-	(103,226.72)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงาน	74,741,117.75	104,760,842.98
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายจากการซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(14,881,249.20)	(7,460,282.20)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	(14,881,249.20)	(7,460,282.20)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	59,859,868.55	97,300,560.78
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด	181,679,792.05	84,379,231.27
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันปลายงวด	241,539,660.60	181,679,792.05

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

1. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พศ. 2542 เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้รับจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินเป็นเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
3. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
4. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคาร A ชั้น 1-9 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

2. สรุปนโยบายทางการบัญชีที่สำคัญ

2.1 หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน

- งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง โดยเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546
- การจัดประเภทและการแสดงรายการในงบการเงิน ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0423.2/ว 410 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 เรื่อง รูปแบบรายงานการเงินของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับงบรายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2551 ที่นำมาเปรียบเทียบได้จัดประเภทรายการค่าใช้จ่ายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการแสดงรายการในงบการเงินตามหนังสือกรมบัญชีกลางข้างต้น
- รอบระยะเวลาบัญชี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม สิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

2.2 หน่วยงานที่เสนอรายงาน คือ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

2.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

- รายได้ เงินอุดหนุนรับจากรัฐบาล รับรู้ทันทีเมื่อได้รับจัดสรรเงินงบประมาณ
- รายได้เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รับรู้เป็นรายได้เงินงบประมาณงบกลางเมื่อได้รับโอนเงินตามที่ขอเบิก
- รายได้แผ่นดิน รับรู้เมื่อเกิดรายได้ ณ วันที่จัดทำรายงานจะปิดบัญชีรายได้แผ่นดินและบัญชีรายได้แผ่นดินนำส่งคลังไปเข้าบัญชีรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง เพื่อแสดงภาระผูกพันที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะต้องนำส่งคลัง

ค่าใช้จ่าย รับรู้และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกรายการค่าใช้จ่ายเมื่อมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น

2.4 วัสดุคงเหลือ รับรู้ตามราคาทุน และตีราคาวัสดุคงเหลือ โดยวิธีเข้าก่อน – ออกก่อน (FIFO)

2.5 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

- ส่วนปรับปรุงอาคาร แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม
- อุปกรณ์ แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

อุปกรณ์ที่ได้มาก่อนปีงบประมาณ 2546 บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป

อุปกรณ์ที่ได้มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

ค่าเสื่อมราคาคำนวณจากราคาทุนของสินทรัพย์โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานโดยประมาณของสินทรัพย์ ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อายุการใช้งาน (ปี)	อัตราร้อยละ
ส่วนปรับปรุงอาคาร	20	5
ครุภัณฑ์สำนักงาน	8	12.50
ครุภัณฑ์ยานพาหนะประจำตำแหน่ง	6	16.67
ครุภัณฑ์ยานพาหนะสำนักงาน	5	20
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	5	20
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5	20
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	5	20
โทรศัพท์เคลื่อนที่	5	20
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	5	20

2.6 สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะรับรู้ตามราคาทุนและบันทึกค่าตัดจำหน่ายสะสมเพื่อนำไปหักออกจากราคาทุนสินทรัพย์เพื่อให้ได้มูลค่าสุทธิตามบัญชี การคำนวณค่าตัดจำหน่ายโดยวิธีเส้นตรงในอัตราร้อยละ 20

3. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2552	2551
เงินสด	2,069.72	102.45
เงินฝากสถาบันการเงิน	241,537,590.88	181,679,689.60
รวม	241,539,660.60	181,679,792.05

4. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2552	2551
ค่าประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	1,058,348.52	1,134,039.72
ค่างานวิจัยจ่ายล่วงหน้า	1,350,000.00	-
ค่าบริการจ่ายล่วงหน้า	85,204.43	-
รวม	2,493,552.95	1,134,039.72

5. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2552	2551
ส่วนปรับปรุงอาคาร	1,481,568.00	1,481,568.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(620,041.00)	(541,720.00)
ส่วนปรับปรุงอาคาร - สุทธิ	861,527.00	939,848.00
อุปกรณ์	94,273,549.16	80,094,591.96
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(61,624,784.15)	(48,381,917.06)
อุปกรณ์ - สุทธิ	32,648,765.01	31,712,674.90
รวมที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ	33,510,292.01	32,652,522.90

6. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนสุทธิ ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2552	2551
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	2,876,335.48	2,876,335.48
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม	(1,029,150.48)	(465,438.00)
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ - สุทธิ	1,847,185.00	2,410,897.48

7. เจ้าหนี้

หน่วย : บาท

	2552	2551
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	2,471,942.79	1,979,603.31
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการหน่วยงานราชการ	759,555.16	-
รวม	3,231,497.95	1,979,603.31

8. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

หน่วย : บาท

	2552	2551
ค่าสาธารณูปโภค	3,688,054.60	381,901.61
ค่าใช้จ่ายอื่น	1,199,522.83	23,315.00
รวม	4,887,577.43	405,216.61

9. หนี้สินหมุนเวียนอื่น

หน่วย : บาท

	2552	2551
เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา	117,890.00	1,364,002.00
เงินประกันผลงาน	67,500.00	-
รายได้แผ่นดินอื่นรอนำส่ง	-	11,474.00
เงินประกันสังคมส่วนของลูกจ้าง	2,276.00	3,323.00
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	334,149.67	212,181.85
รวม	521,815.67	1,590,980.85

10. รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม

หน่วย : บาท

	2552	2551
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมต้นงวด	214,171,970.79	122,634,856.52
หัก รายการปรับปรุงปีก่อน	-	(202,893.72)
	214,171,970.79	122,431,962.80
บวก รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายในงวด	59,317,726.16	91,740,007.99
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	273,489,696.95	214,171,970.79

11. รายได้จากเงินงบประมาณ

หน่วย : บาท

	2552	2551
งบรายจ่ายอื่น		
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	83,222,400.00	74,256,900.00
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	97,280,300.00	59,264,500.00
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	17,271,400.00	64,213,600.00
งบกลาง	2,644,683.46	2,445,332.45
รวม	200,418,783.46	200,180,332.45

12. ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร

หน่วย : บาท

	2552	2551
เงินเดือน	50,982,965.62	28,344,031.85
เงินประจำตำแหน่ง	8,274,883.87	8,956,491.81
ค่าจ้าง	2,626,209.68	11,024,710.72
ค่าครองชีพ	615,209.58	-
เงินเพิ่มพิเศษ	9,899,232.57	12,659,899.82
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	3,015,681.22	1,972,908.05
รวม	75,414,182.54	62,958,042.25

13. ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุ

หน่วย : บาท

	2552	2551
ค่าตอบแทน	4,778,073.15	1,195,292.67
วัสดุใช้ไป	2,941,317.25	2,917,329.90
ค่าใช้จ่ายงานวิจัย	-	1,050,000.00
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	267,619.59	292,217.00
ค่าใช้สอย	5,553,624.16	3,804,745.51
ค่าจ้างเหมาบริการ	9,342,221.55	11,349,611.58
ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์	10,177,684.21	-
ค่าใช้จ่ายอื่น	2,102,591.00	352,783.78
รวม	35,163,130.91	20,961,980.44

14. ค่าสาธารณูปโภค

หน่วย : บาท

	2552	2551
ค่าไฟฟ้า	5,210,710.15	1,671,101.50
ค่าน้ำประปา	163,631.91	134,196.99
ค่าโทรศัพท์	940,577.27	805,509.47
ค่าอินเตอร์เน็ต	864,038.75	378,780.00
ค่าไปรษณีย์ และอื่นๆ	111,939.00	207,428.00
รวม	7,290,897.08	3,197,015.96

15. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

หน่วย : บาท

	2552	2551
ค่าเสื่อมราคา		
ส่วนปรับปรุงอาคาร	78,321.00	78,321.00
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	559,215.59	477,106.50
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	1,018,286.50	352,104.00
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	235,972.00	153,083.00
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	1,327,083.00	1,348,095.00
ครุภัณฑ์ยานพาหนะ	10,804,600.00	9,424,123.00
	14,023,478.09	11,832,832.50
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	563,712.48	332,485.00
รวม	14,587,190.57	12,165,317.50

16. รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน

หน่วย : บาท

รายการ	งบสุทธิ	การสำรองเงิน	ใบสั่งซื้อ / สัญญา	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงบประมาณ					
สนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ					
งบรายจ่ายอื่น					
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	83,222,400.00	-	-	83,222,400.00	-
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	97,280,300.00	-	-	97,280,300.00	-
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	17,271,400.00	-	-	17,271,400.00	-
รวม	197,774,100.00	-	-	197,774,100.00	-

17. รายงานรายได้แผ่นดิน

หน่วย : บาท

	2552
รายได้แผ่นดิน	
ค่าธรรมเนียม	2,611,660.75
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	620,107.71
เงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน	37,486.46
รายได้เบ็ดเตล็ด	23,610.00
รวม	3,292,864.92
รายได้แผ่นดินนำส่งคลัง	3,292,864.92
คงเหลือ	- 0 -

18. ภาระผูกพัน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีภาระผูกพันที่ต้องชำระเงินให้เจ้าหนี้หรือผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างเพื่อดำเนินงานต่างๆ ของสำนักงานฯ ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระเงิน รวม 10 สัญญา จำนวนเงิน 3,060,726.99 บาท

19. อื่น ๆ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2547 ให้กระทรวงการคลังจัดตั้งบริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด (ธพส.) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ทำหน้าที่ก่อสร้างและบริหารโครงการศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ และบริการจัดการทรัพย์สินอื่นของรัฐตามนโยบายรัฐบาล และให้กรมธนารักษ์ตั้งงบประมาณเพื่อชำระค่าเช่าพื้นที่สำนักงาน ค่าจัดหาเฟอร์นิเจอร์แทนทุกหน่วยงานในศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณค่าเช่าพื้นที่สำนักงานตลอดอายุสัญญาเช่า 30 ปี และค่าจัดหาเฟอร์นิเจอร์ โดยทยอยจ่ายเป็นเวลา 5 ปี และเป็นผู้ทำนิติกรรมใดๆ เกี่ยวกับการเช่าพื้นที่ในโครงการศูนย์ราชการฯ แทนทุกหน่วยงาน

ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้ย้ายที่ทำการจากที่เดิม (เลขที่ 326 ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร) มาปฏิบัติงานที่ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2552 โดยกรมธนารักษ์ได้จัดให้ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่อาคาร A ชั้น 1-9 จำนวนเนื้อที่ 17,150 ตารางเมตร ปัจจุบันสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญยังมิได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงระหว่างกันกับกรมธนารักษ์

รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๒

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552 งบรายได้และค่าใช้จ่ายและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯ เป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูลในรายงานการเงินเหล่านี้ ส่วนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อรายงานการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่ารายงานการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการทดสอบหลักฐานประกอบรายการทั้งที่เป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงิน การประเมินความเหมาะสมของหลักการบัญชีที่สำนักงานฯ ใช้และประมาณการเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯ เป็นผู้จัดทำขึ้น ตลอดจนการประเมินถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการที่นำเสนอในรายงานการเงินโดยรวม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าการตรวจสอบดังกล่าวให้ข้อสรุปที่เป็นเกณฑ์อย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่ารายงานการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด

(นางสุกัญญา ปรีชา)
ผู้อำนวยการสำนัก

(นางนันทกา ตันสกุล)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
Office of the Auditor General
วันที่ 10 มิถุนายน 2554

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2553	2552
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	3	**259,349,001.33**	**241,539,660.60**
ลูกหนี้เงินยืมราชการ		**1,742,609.40**	**2,411,208.40**
วัสดุคงเหลือ		**489,900.01**	**328,689.04**
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	4	**1,570,391.98**	**2,493,552.95**
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**263,151,902.72**	**246,773,110.99**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	5	**62,786,907.38**	**33,510,292.01**
สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน - สุทธิ	6	**2,020,832.90**	**1,847,185.00**
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		**64,807,740.28**	**35,357,477.01**
รวมสินทรัพย์		**327,959,643.00**	**282,130,588.00**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2553	2552
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	7	**10,692,921.50**	**3,231,497.95**
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	8	**14,577,001.02**	**4,887,577.43**
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	9	**543,962.86**	**521,815.67**
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**25,813,885.38**	**8,640,891.05**
รวมหนี้สิน		**25,813,885.38**	**8,640,891.05**
สินทรัพย์สุทธิ		**302,145,757.62**	**273,489,696.95**
สินทรัพย์สุทธิ			
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	10	**302,145,757.62**	**273,489,696.95**
รวมสินทรัพย์สุทธิ		**302,145,757.62**	**273,489,696.95**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล)
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบรายได้และค่าใช้จ่าย

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2553	2552
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล			
รายได้จากเงินงบประมาณ	11	185,518,255.56	200,418,783.46
รวมรายได้จากเงินงบประมาณ		185,518,255.56	200,418,783.46
รายได้จากแหล่งอื่น :			
รายได้จากการรับสมัครสอบ		-	1,319,651.25
รวมรายได้จากแหล่งอื่น		-	1,319,651.25
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		185,518,255.56	201,738,434.71
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	12	82,227,092.09	75,414,182.54
ค่าบำเหน็จบำนาญ		996,684.84	534,643.06
ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุ	13	38,366,192.84	35,163,130.91
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม		1,364,322.10	2,310,695.74
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		1,503,443.59	7,119,966.65
ค่าสาธารณูปโภค	14	14,280,192.34	7,290,897.08
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	15	18,241,990.46	14,587,190.57
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		156,979,918.26	142,420,706.55
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		28,538,337.30	59,317,728.16
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน			
ขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน		-	(2.00)
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		28,538,337.30	59,317,726.16

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล)
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552

หน่วย : บาท

	2553	2552
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	28,538,337.30	59,317,726.16
ปรับ-กระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคา	17,600,458.86	14,023,478.09
ค่าตัดจำหน่าย	641,531.60	563,712.48
ขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	-	2.00
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในลูกหนี้	668,599.00	(2,411,208.40)
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในวัสดุคงเหลือ	(161,210.97)	(58,169.63)
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	923,160.97	(1,359,513.23)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเจ้าหนี้	7,461,423.55	1,251,894.64
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	9,689,423.59	4,482,360.82
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในหนี้สินหมุนเวียนอื่น	22,147.19	(1,069,165.18)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ปรับปรุงรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่าย	(175,980.63)	-
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงาน	65,207,890.46	74,741,117.75
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายจากการซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(47,398,549.73)	(14,881,249.20)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	(47,398,549.73)	(14,881,249.20)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	17,809,340.73	59,859,868.55
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด	241,539,660.60	181,679,792.05
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันปลายงวด	259,349,001.33	241,539,660.60

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2553 และ 2552

1. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้รับจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินเป็นเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
3. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
4. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคาร A ชั้น 1-9 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

2. สรุปนโยบายทางการบัญชีที่สำคัญ

2.1 หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน

- งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง โดยเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546
- การจัดประเภทและการแสดงรายการในงบการเงิน ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0423.2/ว 410 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 เรื่อง รูปแบบรายงานการเงินของหน่วยงานภาครัฐ
- รอบระยะเวลาบัญชี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม สิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

2.2 หน่วยงานที่เสนอรายงาน คือ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

2.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

- รายได้ เงินอุดหนุนรับจากรัฐบาล รับรู้ทันทีเมื่อได้รับจัดสรรเงินงบประมาณ
- รายได้เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รับรู้เป็นรายได้เงินงบประมาณงบกลางเมื่อได้รับโอนเงินตามที่ขอเบิก
- รายได้แผ่นดิน รับรู้เมื่อเกิดรายได้ ณ วันที่จัดทำรายงานจะปิดบัญชีรายได้แผ่นดิน และบัญชีรายได้แผ่นดินนำส่งคลังไปเข้าบัญชีรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง เพื่อแสดงภาระผูกพันที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะต้องนำส่งคลัง

ค่าใช้จ่าย รับรู้และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกรายการค่าใช้จ่ายเมื่อมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น

2.4 วัสดุคงเหลือ รับรู้ตามราคาทุน และตีราคาวัสดุคงเหลือ โดยวิธีเข้าก่อน – ออกก่อน (FIFO)

2.5 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

- ส่วนปรับปรุงอาคาร แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม
- อุปกรณ์ แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

อุปกรณ์ที่ได้มาก่อนปีงบประมาณ 2546 บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป

อุปกรณ์ที่ได้มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

ค่าเสื่อมราคาคำนวณจากราคาทุนของสินทรัพย์โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานโดยประมาณของสินทรัพย์ ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อายุการใช้งาน (ปี)	อัตราร้อยละ
ส่วนปรับปรุงอาคาร	20	5
ครุภัณฑ์สำนักงาน	8	12.50
ครุภัณฑ์ยานพาหนะประจำตำแหน่ง	6	16.67
ครุภัณฑ์ยานพาหนะสำนักงาน	5	20
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	5	20
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5	20
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	5	20
โทรศัพท์เคลื่อนที่	5	20
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	5	20

2.6 สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะรับรู้ตามราคาทุนและบันทึกค่าตัดจำหน่ายสะสมเพื่อนำไปหักออกจากราคาทุนสินทรัพย์เพื่อให้ได้มูลค่าสุทธิตามบัญชี การคำนวณค่าตัดจำหน่ายโดยวิธีเส้นตรงในอัตราร้อยละ 20

3. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2553	2552
เงินสด	15,792.00	2,069.72
เงินฝากสถาบันการเงิน	259,333,209.33	241,537,590.88
รวม	259,349,001.33	241,539,660.60

4. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2553	2552
ค่าประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	917,187.58	1,058,348.52
ค่างานวิจัยจ่ายล่วงหน้า	540,000.00	1,350,000.00
ค่าบริการจ่ายล่วงหน้า	113,204.40	85,204.43
รวม	1,570,391.98	2,493,552.95

5. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2553	2552
ส่วนปรับปรุงอาคาร	1,481,568.00	1,481,568.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(698,362.00)	(620,041.00)
ส่วนปรับปรุงอาคาร - สุทธิ	783,206.00	861,527.00
อุปกรณ์	140,856,919.39	94,273,549.16
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(78,853,218.01)	(61,624,784.15)
อุปกรณ์ - สุทธิ	62,003,701.38	32,648,765.01
รวมที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ	62,786,907.38	33,510,292.01

6. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนสุทธิ ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

	2553	2552
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	3,691,514.98	2,876,335.48
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม	(1,670,682.08)	(1,029,150.48)
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ - สุทธิ	2,020,832.90	1,847,185.00

7. เจ้าหนี้

หน่วย : บาท

	2553	2552
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	10,497,325.50	2,471,942.79
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการหน่วยงานราชการ	195,596.00	759,555.16
รวม	10,692,921.50	3,231,497.95

8. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

หน่วย : บาท

	2553	2552
ค่าสาธารณูปโภค	13,908,372.21	3,688,054.60
ค่าใช้จ่ายอื่น	668,628.81	1,199,522.83
รวม	14,577,001.02	4,887,577.43

9. หนี้สินหมุนเวียนอื่น

หน่วย : บาท

	2553	2552
เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา	146,471.00	117,890.00
เงินประกันผลงาน	27,000.00	67,500.00
เงินประกันสังคมส่วนของลูกจ้าง	3,139.00	2,276.00
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	367,352.86	334,149.67
รวม	543,962.86	521,815.67

10. รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม

หน่วย : บาท

	2553	2552
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมต้นงวด	273,489,696.95	214,171,970.79
หัก รายการปรับปรุงปีก่อน	117,723.37	-
	273,607,420.32	214,171,970.79
บวก รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายในงวด	28,538,337.30	59,317,726.16
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	302,145,757.62	273,489,696.95

11. รายได้จากเงินงบประมาณ

หน่วย : บาท

	2553	2552
งบรายจ่ายอื่น		
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	88,156,600.00	83,222,400.00
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	92,923,000.00	97,280,300.00
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	1,328,400.00	17,271,400.00
งบกลาง	3,110,255.56	2,644,683.46
รวม	185,518,255.56	200,418,783.46

12. ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร

หน่วย : บาท

	2553	2552
เงินเดือน	55,934,600.26	50,982,965.62
เงินประจำตำแหน่ง	8,401,025.81	8,274,883.87
ค่าจ้าง	2,756,643.23	2,626,209.68
ค่าครองชีพ	323,823.20	615,209.58
เงินเพิ่มพิเศษ	11,637,930.71	9,899,232.57
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	3,163,684.88	3,015,681.22
เงินตอบแทนเต็มขั้น	9,384.00	-
รวม	82,227,092.09	75,414,182.54

13. ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุ

หน่วย : บาท

	2553	2552
ค่าตอบแทน	7,222,543.54	4,778,073.15
วัสดุใช้ไป	3,501,340.11	2,941,317.25
ค่าใช้จ่ายงานวิจัย	3,000,000,00	-
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	1,816,392.30	267,619.59
ค่าใช้สอย	7,715,393.25	5,553,624.16
ค่าจ้างเหมาบริการ	14,172,038.14	9,342,221.55
ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์	938,485.50	10,177,684.21
ค่าใช้จ่ายอื่น	-	2,102,591.00
รวม	38,366,192.84	35,163,130.91

14. ค่าสาธารณูปโภค

หน่วย : บาท

	2553	2552
ค่าไฟฟ้า	11,417,751.31	5,210,710.15
ค่าน้ำประปา	228,264.00	163,631.91
ค่าโทรศัพท์	1,145,556.69	940,577.27
ค่าสื่อสาร (Internet)	1,334,972.34	864,038.75
ค่าไปรษณีย์ และอื่นๆ	153,648.00	111,939.00
รวม	14,280,192.34	7,290,897.08

15. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

หน่วย : บาท

	2553	2552
ค่าเสื่อมราคา		
ส่วนปรับปรุงอาคาร	78,321.00	78,321.00
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	616,666.36	559,215.59
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	2,508,013.00	1,018,286.50
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	389,217.00	235,972.00
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	3,035,097.50	1,327,083.00

ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (ต่อ)

หน่วย : บาท

	2553	2552
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	41,516.00	-
ครุภัณฑ์ยานพาหนะ	10,931,628.00	10,804,600.00
รวม	17,600,458.86	14,023,478.09
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	641,531.60	563,712.48
รวม	641,531.60	14,587,190.57
รวมค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	18,241,990.46	14,587,190.57

16. รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน

หน่วย : บาท

รายการ	งบสุทธิ	การสำรองเงิน	ใบสั่งซื้อ / สัญญา	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงบประมาณ					
สนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ					
งบรายจ่ายอื่น					
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	88,156,600.00	-	-	88,156,600.00	-
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	92,923,000.00	-	-	92,923,000.00	-
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	1,328,400.00	-	-	1,328,400.00	-
รวม	182,408,000.00	-	-	182,408,000.00	-

17. รายงานรายได้แผ่นดิน

หน่วย : บาท

	2553
รายได้แผ่นดิน	
ค่าธรรมเนียม	45,594.00
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	631,940.16
เงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน	174,620.96
รายได้เบ็ดเตล็ด	14,000.00

รายงานรายได้แผ่นดิน (ต่อ)

	หน่วย : บาท 2553
ค่าปรับ	4,541.13
รวม	870,696.25
รายได้แผ่นดินนำส่งคลัง	870,696.25
คงเหลือ	-

18. ภาระผูกพัน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีภาระผูกพันที่ต้องชำระเงินให้เจ้าหนี้หรือ ผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างเพื่อดำเนินงานต่างๆ ของสำนักงานฯ ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระเงิน รวม 15 สัญญา จำนวนเงิน 44,181,979.80 บาท

19. อื่น ๆ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2547 ให้กระทรวงการคลังจัดตั้งบริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด (ธพส.) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ทำหน้าที่ก่อสร้างและบริหารโครงการศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ และบริการจัดการทรัพย์สินอื่นของรัฐตามนโยบายรัฐบาล และให้กรมธนารักษ์ตั้งงบประมาณเพื่อชำระค่าเช่าพื้นที่สำนักงาน ค่าจัดหาเฟอร์นิเจอร์แทนทุกหน่วยงานในศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณค่าเช่าพื้นที่สำนักงานตลอดอายุสัญญาเช่า 30 ปี และค่าจัดหาเฟอร์นิเจอร์ โดยทยอยจ่ายเป็นเวลา 5 ปี และเป็นผู้ทำนิติกรรมใดๆ เกี่ยวกับการเช่าพื้นที่ในโครงการศูนย์ราชการฯ แทนทุกหน่วยงาน

ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้ย้ายที่ทำการจากที่เดิม (เลขที่ 326 ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร) มาปฏิบัติงานที่ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2552 โดยกรมธนารักษ์ได้จัดให้ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่อาคาร A ชั้น 1-9 จำนวนเนื้อที่ 17,150 ตารางเมตร ปัจจุบันสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ยังมิได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงระหว่างกันกับกรมธนารักษ์

คณะทำงานจัดทำ
“รายงานประจำปีศาลรัฐธรรมนูญ ประจำปี ๒๕๕๓”

(๑)	นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๒)	นายสนิท จรอนันต์ ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๓)	นายปัญญา อุดชาชน รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	หัวหน้าคณะทำงาน
(๔)	นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	รองหัวหน้าคณะทำงาน
(๕)	นายพิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ	คณะทำงาน
(๖)	นางวิภาวรรณ หะวานนท์ ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ	คณะทำงาน
(๗)	นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ	คณะทำงาน
(๘)	นายธีรพงษ์ ธิติธางกูร ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาบุคลากรและระเบียบ	คณะทำงาน
(๙)	นางสาววราภรณ์ อมราพิทักษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและกฎหมาย	คณะทำงาน
(๑๐)	นายชาญฉกรรจ์ วีระขจร ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ	คณะทำงาน
(๑๑)	นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานสัมมนาและเผยแพร่กฎหมายรัฐธรรมนูญ	คณะทำงาน
(๑๒)	พันโท ภาคภูมิ ศิลารัตน์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๓	คณะทำงาน
(๑๓)	นางอัจฉรียา อนันตพงศ์ ผู้อำนวยการส่วนการคลังและพัสดุ	คณะทำงาน
(๑๔)	นายบุญเสริม นาคสาร ผู้อำนวยการส่วนประชาสัมพันธ์	คณะทำงาน
(๑๕)	นายเฉลิมวุฒิ รัตนารังสรรค์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘ รกน. ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน	คณะทำงาน
(๑๖)	นางสาวณัฐชนก ลิกขะไชย เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗	คณะทำงานและเลขานุการ
(๑๗)	นางขมาภรณ์ บุญคุ้มฉิม เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court of The Kingdom of Thailand)

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A)

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๒๒

Call Center ๑๒๐๑

จัดพิมพ์ที่ บริษัท วงศ์สว่างพับลิชชิ่ง แอนด์ พริ้นติ้ง จำกัด

Printing : Wongsawang Publishing & Printing Company Limited

โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๐-๑๘๗๖ โทรสาร ๐-๒๘๗๙-๑๕๒๖

www.wswpublishing.com

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A)

๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทร. ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๒๒
www.constitutionalcourt.or.th

ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญแห่งใหม่ ณ ศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A)

๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทร. ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๒๒
www.constitutionalcourt.or.th